

**SİGORTA HASAR EKSPERLİK FAALİYETLERİNİN SİGORTA İŞLETMELERİNE
HASAR MALİYETLERİ AÇISINDAN ETKİLERİ**

Hazırlayan: Kıvanç BAYAR

Danışman: Doç. Dr. Fehmi YILDIZ

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin İşletme

Anabilim Dalı, Muhasebe-Finans Bilim Dalı için öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak hazırlanmıştır.

Edirne

Trakya Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

2009

Tezin Adı: Sigorta Hasar Ekspertlik Faaliyetlerinin Sigorta İşletmelerine Hasar Maliyetleri Açısından Etkileri

Hazırlayan: Kıvanç Bayar

ÖZET

Sigorta işletmeleri, uzmanlık alanları içine giren riskleri yüklenen kuruluşlardır. Bu riskler gerçekleştiğinde telafisi çok güç olan ya da hiç mümkün olmayan ekonomik çöküntülere ve kayıplara neden olmaktadır. Sigortalılar, sigorta poliçeleri ile meydana gelebilecek risklere karşı kendilerini güvence altına almakta, böylece risklerin gerçekleşmesi sonucu ekonomik kayıplara uğrayarak topluma yük olmadan, huzurlu ve güvenli bir hayat sürdürmektedirler. Sigorta işletmeleri, riskler gerçekleştiğinde, hasarları tazmin ederek, telafi yoluna gittiğinden, ekonomik çöküntü ve değer kayıplarını bazen etkisini hissettirmeden, bazen kısa bir süre hissettirdikten sonra düzeltmek şeklinde olsa dahi, sonunda mutlaka telafi olanağı yaratırlar.

Sigorta işletmeleri için ödenen tazminatlar şirketin en büyük maliyet kalemini oluşturmakta, aynı zamanda şirketlerin finansman yapılarını da etkilemektedir. Hasar ödemelerindeki artış, sigorta poliçelerinin fiyatlarını etkileyeceği gibi, sigorta şirketinin, reasürans anlaşmalarını daha yüksek bedellerle yapmasına, hatta reasürör bulamamasına neden olabilmektedir. Bu nedendir ki, sigorta işletmeleri hasar maliyetlerini kontrol altında tutarak hasar/prim oranlarının düşük olmasına dikkat etmektedirler.

Sigorta işletmeleri, hasarları tazmin ederek onları tekrar ekonomiye sunarken, bazı sektörlerin de (oto tamir, beyaz eşya, cam v.b.) sürekli canlı kalmasını sağlayarak ekonomiye katkıda bulunmakta, diğer taraftan topladığı primlerden hasar olarak ödemeyip, bünyesinde tuttuğu fonları yatırımlara kanalize ederek ülke ekonomisinin kalkınmasında da rol almaktadırlar. Bu özelliklerinden dolayıdır ki, sigorta işletmeleri, ülke ekonomisinde etkin roller üstlenerek ekonomilerin genel kurumları haline gelmişlerdir.

Risklerin gerçekleşmesi ile oluşan hasarlar ekonomik kayıplara neden olmakta, sigorta işletmelerinin fon yaratma ve ekonomik kayıpları en kısa sürede yerine koyması sonucunda gerçekleşen risklerin ülke ekonomisine etkileri azalmaktadır.

Sigorta eksperleri hasar maliyetlerinin minimize edilmesi konusunda yoğun mesai harcamakta, sektörde etkin rol oynamaktadırlar. Kayıpların azaltılması ve sigortalıların ekonomik yüklerinin giderilmesi ile kaybedilen işgücü, sermaye ve diğer kaynaklar tekrar ekonomiye kazandırılarak gelir dağılımı kısmen de olsa düzeltilebilmektedir.

Anahtar kelimeler: Sigorta, Hasar, Sigorta Eksperi, Maliyet, Risk

Name of Thesis: Effects of Damage Insurance Expertise Activities on Insurance Companies in Terms of Damage Costs.

Prepared by: Kıvanç Bayar

ABSTRACT

Insurance companies are firms that undertake the risks within their profession. Once these risks come true, they will lead to economical depositions and losses of which compensation is hard or impossible. Ones carrying an insurance cover themselves secure by policy of insurance against possible risks, and they won't be a burden to the society by experiencing economical losses as a result of realization of risk. They live a peaceful and safe life. Insurance companies create a certain possibility of compensation by compensating the losses when risk come true, sometimes without a feeling of loss or sometimes fixing the loss after a short period.

Compensations paid for insurance companies are the biggest cost item for companies, and at the same time can effect the financial structures of firms. Increase in damage payment, either can effect the prices of insurance policies and leads to more expensive reinsurance agreements, even causing companies not to find reasurrer. Therefore, insurance companies pay attention to keep the damage\contribution rates low by keeping damage costs under control.

Insurance companies recycle losses to the economy by compensating them, contribute to economy by providing some certain business (auto repair, white goods, glass etc.) areas keep alive, also by having a role in developing the country economy by canalizing the funds within its structure to investmentss by not only making payment against losses. Because of these specifications, insurance companies become the general institutions of economies by having active role in country economy.

Damages occuring with realization of risks cause economical losses. The affects of realized risks to the economy decrease with insurance companies' creations of funds and compensations within the shortest period.

Insurance experts have an active role by spending overtime works about minimizing damage costs. Income distribution could be fixed -even partially- by regaining the lost labor force, capital and other sources to the economy with increasing the losses and defecting the economic burdens.

Key Words: Insurance, Damage, Insurance expert, Cost, Risk

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLOLAR LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
a. Problem.....	2
b. Amaç.....	4
c. Önem.....	4
d. Sayıtlar.....	4
e. Sınırlamalar.....	4
f. Tanımlar.....	4
g. Araştırma Yöntemi.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SİGORTACILIK KAVRAMI VE KAPSAMI	8
1.1. Sigortanın Tanımı.....	8
1.2. Sigortanın Tarihi.....	8
1.3. Türkiye' de Sigortacılık.....	11
1.4. Sigortanın Unsurları.....	15
1.5. Sigortanın Temel Prensipleri.....	16
1.5.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensiibi.....	16
1.5.2. Azami Hüsünüyet (Mutlak İyi Niyet) Prensiibi.....	17
1.5.3. Tazminat Prensiibi.....	17
1.5.4. Halefiyet (Hakların Devri) Prensiibi.....	19
1.5.5. Çifte Sigorta Veya Hasara İştirak Prensiibi.....	20
1.5.6. Yakın Sebep Prensiibi.....	21
1.5.7. Rizikonun Varlığı Prensiibi.....	21
1.6. Sigortanın Çeşitleri.....	21
1.6.1. Yangın Sigortaları.....	22
1.6.2. Tekne-Nakliyat Sigortaları.....	23
1.6.3. Kaza Sigortaları.....	25

1.6.4. Mühendislik Sigortaları.....	28
1.6.5 Tarım Sigortaları.....	29
1.7. Sigorta Aracıları – İstihsal Organları.....	29
1.7.1- Acenteler.....	29
1.7.2- Prodüktörler.....	30
1.7.3- Brokerler.....	30
1.8. Reasürans Kavramı.....	31
1.8.1- Reasürans Çeşitleri.....	31
1.8.2- İhtiyari Reasürans.....	31
1.8.3- Mecburi Reasürans (Otomatik-Trete Reasürans).....	32
1.9. Sigorta Sektörü Organizasyon Yapısı.....	35

İKİNCİ BÖLÜM

2. RİSK, HASAR VE TAZMİNAT TALEBİ.....	37
2.1 Risk ve Belirsizlik Kavramı.....	37
2.2 Hasar ve Tazminat Kavramı.....	39
2.3 Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri.....	41
2.4. Branşlar İtibariyle Hasarlar.....	42
2.4.1. Yangın.....	42
2.4.2. Kaza.....	45
2.4.3. Nakliyat.....	57
2.4.4. Mühendislik Sigortaları.....	60
2.5. Hasarın Tespiti.....	63
2.5.1. Hasar İhbarını Yapan Taraflar.....	64
2.5.2. Hasar İhbarı Sırasında Öğrenilmesi Gereken Bilgiler.....	64
2.5.3. Hasar Dosyasının Açılması.....	65
2.6. Hasar Tespitinde Ekspertiz Görevlendirilmesi Ve Ekspertiz İşlemleri.....	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKSPER VE EKSPERTİZ.....	69
3.1. Sigorta Ekspertizinin Tanımı ve Görevleri.....	69
3.2. Sigorta Ekspertizinin Görevlendirme Nedenleri.....	72
3.3. Sigorta Ekspertizinin Görev ve Sorumlulukları.....	72
3.4. Genel Olarak Ekspertiz Faaliyetinde Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipmanlar.....	76
3.5. Ekspertiz Sahiplerinin Sahip Olması Gereken Genel Bilgi ve Beceriler.....	77

3.6. Eksperlerin Sahip Olması Gereken Genel Tutum Ve Davranışlar.....	79
3.7. Sigorta Ekspertiz Psikolojisi.....	80
3.8. Sigorta Ekspertizin de Bulunması Gereken Özellikler.....	80
3.8.1. Dürüstlük.....	81
3.8.2. Kültür.....	81
3.8.3. Temsil Kabiliyeti.....	81
3.8.4. İkna Yönü Kuvvetli Olma.....	82
3.8.5. Sabırlı ve Sempatik Olma.....	82
3.8.6. Sonuç Alma Adamı Olabilme.....	83
3.8.7. Sezgi Kabiliyeti ve Devamlı Hazır Olma.....	83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SİGORTA İŞLETMELERİNDE HASAR MALİYETLERİNİN HESAPLANMASI MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ.....	84
4.1 Uygulamanın Sunulması.....	84
4.2. Uygulama Örneğine Ait Muhasebe Kayıtları.....	89

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SİGORTA HASAR EKSPERLİK FAALİYETLERİNİN SİGORTA İŞLETMELERİNE HASAR MALİYETLERİ AÇISINDAN ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA.....	96
5.1. Araştırmanın Amacı.....	96
5.2. Araştırma Modeli.....	96
5.3. Evren ve Örneklem.....	96
5.4. Veriler ve Toplanması.....	97
5.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	97
5.6. Bulgular ve Yorum.....	97

ALTINCI BÖLÜM

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	120
KAYNAKÇA.....	124
EKLER.....	126

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Sigorta Sektörü Organizasyon Yapısı.....	35
Şekil 2 : Sigorta Sektörü Organizasyon Yapısı.....	36

TABLO ve GRAFİK LİSTESİ

Tablo 1: Sigorta Ekspertinin Görevleri.....	74
Tablo 2: Sektör Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	98
Tablo 3: Sektör Mensuplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	99
Tablo 4: Sektör Mensuplarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	100
Tablo 5: Ankete Katılan Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Sigorta Ekspertlerinin Mesleki Ünvanlara Göre Dağılımı.....	101
Tablo 6: Sektör Mensuplarının Mesleki Deneyimlerine Göre Dağılımı.....	102
Tablo 7: Sigorta Ekspertliği Mesleğine Toplumda Geçerli ve Saygın Bir Meslek Olarak Bakıldığı Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	103
Tablo 8: Sigortalı Sigorta Ekspertine Güven Duymaktadır Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	104
Tablo 9: Sigorta Ekspertlik Hizmeti Gerekli Bir Hizmettir Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	105
Tablo 10: Sigorta Şirketleri ve Sigortalıların Ekspert Üzerinde Yaptırım Gücü Çok Fazladır Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	106
Tablo 11: Sigorta Eksperti Hasar Maliyetlerinin Kontrolünü Sağlamaktadır Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	107
Tablo 12: Sigorta Şirketleri İçin Hasar Maliyetleri Açısından Sigorta Eksperti Vazgeçilmez Bir Unsurdur Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	108
Tablo 13: Sigorta Eksperti Hasar Sonrası Mutlaka Görevlendirilmelidir Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	109
Tablo 14: Sigorta Eksperti Muallak Hasar Tespit ve Muallak Hasar Karşılığı Hesabı Ayrılması İçin En Doğru ve Etkili Bilgiyi Verir Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	110
Tablo 15: Sigorta Ekspertlerinin Sağladığı Mali Fayda Her Zaman Net Olarak Ortaya Çıkmaz Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	111
Tablo 16: Sigorta Ekspertlerinin Hasar Maliyetlerini Düşürme Gibi Bir Görevi Yoktur Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	112
Tablo 17: Sigorta Eksperti Sigorta Dolandırıcılığı ve Sigorta Şirketlerine Karşı Doğabilecek Kötü Niyetli Hareketleri Engeller Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	113

Tablo 18: Sigorta Ekspertiz Raporu Hasar İnceleme Süresinin Kısalması Açısından Olumlu Bir Katkı Sağlar Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	114
Tablo 19: Sigorta Ekspertiz Raporu Hasar Dosyasının Etkin Zaman Aralığında Hatasız Sonuçlanmasında Fayda Yaratmaktadır Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	115
Tablo 20: Sigorta Hasar Ekspertizi ve Ekspertiz Raporu Olmadan da Hasar Dosyaları Sağlıklı Sonuçlanabilmektedir Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	116
Tablo 21: Sigorta Şirketleri Hasar Maliyetlerini Düşürmek İçin Sigorta Eksperti Görevlendirir Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	117
Tablo 22: Sigorta Ekspertizleri Hasar Maliyetlerine Ek Yükler Getirmektedir Görüşüne Katılanların Dağılımı.....	118

KISALTMALAR LİSTESİ

- A.Ş. : Anonim Şirket
D.A.S.K : Doğal Afet Sigortaları Kurumu
L.P.G. : Likit Petrol Gazı
M.Ö. : Milattan Önce
M.S. : Milattan Sonra
S.S.K : Sosyal Sigortalar Kurumu
T.A.Ş. : Türk Anonim Şirketi
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
T.T.K. : Türk Ticaret Kanunu
v.b. : Ve Benzeri
v.d. : Ve Diğerleri

GİRİŞ

Avrupa Birliği süreci ile yaşanan gelişmelerin hiç şüphesiz sigortacılık sektörüne de olumlu etkileri olmaktadır. Ülkemizde son dönemlerde hazırlanan Sigortacılık Kanunu Taslağı ve Yönetmelikleri'nin Avrupa Birliği müzakere sürecinde yasalaşması ile sigortacılık sektörünü ilerleyen yıllarda hızlı bir büyüme beklemektedir. Sosyal sorumluluk anlayışının, eğitim ve refah düzeyinin arttığı toplumlarda, sigortacılık önlenemez bir yükseliş izlemiştir.

1999 depremi sonrası Türkiye Cumhuriyeti Devlet'i ağır bir yük altına girmiş, deprem, ülkemiz için acı bir deneyim olmuştur. Deprem sonrası Doğal Afet Sigortaları Kurumu oluşturularak Zorunlu Deprem Sigortası uygulamasına geçilmiştir. Yine son dönemlerde gündemde yer alan Bireysel Emeklilik Sistemi ülkemizde uygulanmaya başlanmış, poliçe adedi ve prim üretimi gün geçtikçe katlanarak artmaktadır. Ülke için büyük fon kaynağı sağlayacak olan bu uygulamalarda geç kalınmasına rağmen, son beş yıl içinde sigortacılık uygulamaları hızla gelişmektedir.

Sigortacılık uygulamaları hızla gelişmekle birlikte, sigortacılık sektörünün gelişim süreci içerisinde rol oynayan sigorta eksperleri daima geri planda kalmakta, sektör mensuplarının dışında toplum tarafından mesleğin tanımı dahi bilinmemektedir. Sektör, son yıllarda maliyet kalemlerinde yer alan sigorta eksperleri masraflarını minimize etmek adına eksper görevlendirmelerine son vermiş, farklı uygulamalara yönelmiştir. Sigorta eksperliği mesleğini tehdit eden yeni uygulamalar, sigortalının, tazminat aşamasında güven duyabileceği tarafsız mekanizmayı da tehdit etmektedir.

Tezimiz, sigorta sektör mensuplarının sigorta eksperlerine bakış açısını ortaya koymakta, sigorta eksperlik faaliyetlerinin sigorta işletmelerine mali etkilerini ele almaktadır. Tezin, sigorta eksperlerinin son yıllarda yaşadığı sıkıntılı dönemlere ışık tutacağı ve sigorta eksperlerine alternatif olarak türetilen uygulamalara karşı cevap niteliğinde olacağı umut edilmiştir. Sigorta hasar eksperlik faaliyetlerinin sigorta işletmelerine hasar maliyetleri açısından etkileri, bu tezin konusunu oluşturmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda hazırlanan tezimiz, 6 bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, sigortacılık kavramı ve kapsamı, sigortacılık tarihi, Türkiye’de sigortacılık, sigortanın temel prensipleri, sigortanın çeşitleri, reasürans kavramı, sigorta sektörü organizasyon yapısı açıklanarak, sigortacılık hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, risk, hasar ve tazminat talebi hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde, eksper ve ekspertiz hakkında bilgilere yer verilmiş.

Dördüncü bölümde, sigorta işletmelerinde hasar maliyetlerinin hesaplanması muhasebeleştirilmesi ve bir uygulama örneğine yer verilmiş.

Beşinci bölümde, sigorta hasar eksperlik faaliyetlerinin sigorta işletmelerine hasar maliyetleri açısından etkilerinin değerlendirilmesine ilişkin bir anket çalışması ve bu anket çalışmasının sonuçlarını içeren uygulamaya yer verilerek; çalışmamız, altıncı bölümünde sonuç ve öneriler ile tamamlanmıştır.

a) Problem

Dünya’da, modern anlamı ile sigortacılık, gerçekleşebilecek fiziki risklerin ticari yaşam ve dolayısı ile ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkilerini giderebilmek düşüncesinden hareketle başlamıştır. Ekonomik kayıpların sigorta şirketleri tarafından önlenerek giderilmesi sigorta olgusunun yaygınlaşmasını getirmiştir. Ancak sigortacılar bu riskleri üstlenirken zamanla büyük bir fon birikimine sahip olduklarını görmüşlerdir. Tacirlerden alınan primlerin oluşturduğu bu fonların atıl bir kapasite olarak beklemesi ekonomik açıdan doğru bir karar olamazdı. Bu noktadan hareketle sigorta kuruluşları banka kurmak yoluna giderek, ellerindeki fonları ekonomiye aktarmaya başlamışlardır. Bu durum, piyasa koşulları içinde gelişen doğal bir süreç olmuştur.

Türkiye’de başlangıçtan itibaren sigorta şirketlerinin kurulmasına bankalar öncülük etmiştir. İlk dönemlerde Türk Sigorta Sektörü ana işlevi olan ekonomik kayıpların engellenmesi yönünde faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu dönemde sigorta sektörü devlet tarafından belirlenen tarifeler ve uygulamalarla sınırlı olarak faaliyet göstermekte idi. Ayrıca yeni sigorta şirketi kurulması da mümkün değildi. Sektörün gelişimi, 1990 yılında korumacılığın kalkması ve serbest tarife rejimine geçilmesi ile ivme kazandı ve fon yaratma olgusu bu dönemden sonra ciddi biçimde gerçekleşmeye başlamıştır.

1990 yılında serbest tarife rejimine geçilmesi ve şirket kuruluşlarına izin verilmesi ile önemli bir adım atılmıştır. Her şirket, ticari yaklaşımları ve politikaları doğrultusunda varolan ürün yelpazesini geliştirmiş ve tarifelerini oluşturmuştur. İlk yıllarda fiyatlandırmalarda teknik ölçülere sığmayacak bazı uygulamalar olmuş ise de daha sonra şirketlerin teknik karlılıklarının önemli ölçüde düşmesi ve buna bağlı olarak yurtdışı piyasalarda yaşanan olumsuzluklar fiyatların belirli ölçüler içinde seyretmesini sağlamıştır. Tarifelerin serbest bırakılmasından sonra bu sorunların yaşanması doğal bir durum olmuştur.

Türkiye’de gelişimini sürdüren sigorta şirketlerinin en önemli sorunlarından birisi maliyet kalemlerinde büyük yer tutan hasar tazminatlarıdır. Hasar tazminatlarının kontrol altına alınabilmesi için riskin sigortalanmadan önce iyi analiz edilmesi, gerekli tedbirlerin alınması, hasar öncesi ve hasar sonrası yoğun denetim ve uzmanlık faaliyetinin sürdürülmesi gerekmektedir. Hasarın meydana gelmesi sonrasında da hasar maliyetlerinin kontrol altına alınması mümkündür. Ancak yoğun uzmanlık gerektiren bu işlemler, sigorta şirketi tarafından talep edilen sigorta eksperleri ve sigorta şirketinin hasar uzmanlarının yönlendirmeleri ile gerçekleştirilebilir.

Gerçekleşen risk sonucu meydana gelen hasar tutarının büyümesi, gerekli kurtarma işlemlerinin organizasyonu, hasar sonrası ortaya çıkan sovtajın değerlendirilmesi, onarımı üstlenen kişi, firma veya sigortalıyla sağlanacak mutabakat rakamlarının optimum noktada tutulması sonucunda önlenebilecektir. Tüm bu işlemleri yürüten organizasyon ise sigorta eksperliği faaliyetidir. Hiç şüphesiz sigorta eksperleri sigorta şirketi ve sigortalının menfaatlerinin optimum noktada dengelenmesi, hasar tutarının kontrolü, onarım takibi, gerçekleşen riskin sigorta genel şartları ve sigorta sözleşmesine uygunluğunun denetimi ve meydana gelen riskin araştırılması gibi faaliyetlerle, sigorta sektöründe hasar maliyetleri ve bunun sektöre mali etkilerinde önemli rol oynamaktadır.

b) Amaç

Bu çalışmada, Türkiye’de sigorta sektöründe yer alan işletmelerin sigorta hasar eksperleri ile çalışmaları ve sigorta işletmeleri açısından hasar eksperliği faaliyetlerinin hasar maliyeti açısından etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

c) Önem

Gelişmiş ülkelerde sosyal sorumluluk bilincinin güçlenmesi ile birlikte sigortacılık faaliyetleri ivme kazanmış, meydana gelebilecek riskler sigorta sözleşmeleri ile teminat altına alınmaya başlanmıştır. Sigorta sözleşmeleri (poliçe) ile teminat altına alınan riskler gerçekleştiğinde sigortacı, sigortalıya karşı olan edimini yerine getirirken gerçekleşen hasarın sebebini, boyutlarını, sigorta sözleşmesi kapsamında değerlendirmesinin, gerçek zararın tespitini yapmalı bunun için ise eksperlik müessesesine başvurmalıdır. Bu anlamda eksperlik müessesesinin sigorta şirketi açısından önemi ve ekonomik etkilerinin incelenmesi gerekmektedir.

d) Sayıtlar

Araştırmada temel alınan dayanaklar şu şekilde sıralanabilir; 1.Sigortacılık uygulamaları gelişmiş ülkelerde önemli noktalara gelmişken Türkiye’de de gelişimini sürdürmektedir. 2. Sigortalanan riskin gerçekleşme aşamasından sonra ekspertiz faaliyetlerinin yürütülmesi ve sigorta şirketi açısından bu konunun önemi, hasar maliyetlerine etkileri her vakada farklı gözlemlenebilmekte, fakat sektörde bu etkiye ilişkin genel bir tablo, somut bir çalışma görülememektedir.

e) Sınırlamalar

Çalışmanın uygulama aşaması Türkiye’de sigorta sektöründe oluşan hasar maliyetlerine, sigorta hasar eksperlik faaliyetlerinin etkilerini yansıtabilecek olan sigorta şirketleri, sigorta eksperleri ve sigorta eksperlik şirketleri ile sınırlandırılacaktır.

f) Tanımlar

Sigorta: Sigorta bir akittir ki ; bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat

müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli birtakım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır.

Reasürans: Sigortacının üzerine aldığı rizikonun başka bir sigortacıya devredilmesi olayıdır. Bir başka ifade ile, sigortacının sorumluluğunun sigortalanması yani sigortanın sigortasıdır. Diğer bir tanım ise, sigortacının üzerine aldığı rizikonun bir kısmını veya tamamını diğer bir sigortacıya devretmesidir. Burada rizikoyu devralan bir reasürans şirketi olabileceği gibi, bir sigorta şirketi de olabilmektedir.

Sigortacı: Sigorta teminatını sigortalıya taahhüt eden ve sigortalı açısından sorumluluğun tamamını üstlenen sigorta şirkettir.

Sigortalı ve Sigorta Ettiren: Sigorta ettiren, sigorta değerine karşı belirlenen prim tutarını ödeyen kişidir. Sigortalı, para ile ölçülebilir bir malın mülkiyet veya menfaat sahibi, menfaati bir başkası tarafından sigorta ettirilse bile tazminata hak kazanan kişidir. Sigorta değerine sahip olan kişidir.

Sigorta Eksperi: Sigorta poliçesinin genel ve özel şartlarına vakıf olan, buna dayanılarak görüşüne başvurulana, sigortacının ve sigortalının güvenini kazanmış, araştırmacı, tarafsızlık içinde hasarı tespit ve takdir edebilen ve münhasıran bunu meslek edinmiş, serbest meslek sahibi özel veya tüzel kişidir.

Sigorta Poliçesi: Sigortacı ile sigortalı arasındaki sigorta sözleşmesinin yazılı, yasal delilidir. Bir sigorta poliçesinde genel olarak, sigortacıyı ve sigortalıyı tanımlayıcı bilgiler, sigorta konusuna ilişkin açıklamalar, teminatın kapsamı, sigorta bedeli, sözleşmenin süresi, prim miktarı, poliçenin düzenlenme tarihi, tarafların borç ve yükümlülükleri gibi bilgiler bulunmaktadır.

Genel Şartlar: Poliçe üzerinde açıkça ifade edilmiş, teminatın kapsamı, istisna edilen haller, hasar prosedürü, sigortalının görev ve yükümlülükleri, anlaşmazlık halinde uygulanabilecek hükümler, prim ödemesi, rücu durumu gibi sigorta sözleşmesinin esaslarını içeren koşullardır.

Sigorta Bedeli: Teminat kapsamındaki bir tehlikenin gerçekleşmesi veya sigortalının üçüncü şahıslara karşı sorumlu duruma düşmesi halinde, sigortacının ödemekle yükümlü olduğu, poliçede belirtilen ve tazminata esas oluşturan azami

bedeldir. Tazminat sözleşmelerinde sigorta bedeli, sigortalının uğrayabileceği en büyük mali kayıptır. Sigorta konusunun hasar anındaki piyasa değeri, sigorta bedelinin altında ise, piyasa değeri esas alınmaktadır. Tazminat esaslı olmayan sigorta sözleşmelerinde ise (Hayat Sigortaları gibi), sigorta bedeli teorik olarak, istenilen herhangi bir miktarda tespit edilebilir ve risk gerçekleştiği anda poliçe üzerinde yazan sigorta bedeli eksiksiz ödenir.

Sovtaj: Hasara uğramış malın veya tesisin, değerlendirilmesi ile elde edilen para.

Prim: Rizikoya iştirak payını ifade eden tutara denir.

Tazminat: Poliçeyle teminat altına alınan rizikoların gerçekleşmesi halinde lehdarlara ödenecek olan tutardır.

Teminat: Sigorta poliçesi ile güvence altına alınan risk veya risklerin gerçekleşmesi halinde sigortacı tarafından ödenecek meblağdır. Tarife veya ürün bazında poliçede verilmesi zorunlu olunan teminatlara ana teminat, seçimlik olanlara ise ek teminat denir.

Hasar: Poliçe ile garanti altına alınan risk ya da risklerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumuna denir. Herhangi bir mala, eşyaya verilen fiziki hasarı veya kişinin gerek bedeni, gerekse manevi zararını ifade etmek için kullanılır.

Muallak Hasar: Meydana gelmiş ve sigorta şirketi tarafından bilinen bir hasara ilişkin olarak, ileride ödenmesi muhtemel hasar ödemesidir ve bu muhtemel ödeme için ayrılan miktara da muallak hasar rezervi denir.

Sigorta Sahtekarlığı: Kötü niyetli kişilerin haksız kazanç elde etmek amacıyla sigorta şirketini bilerek, kasıtlı olarak aldatmasıdır. Poliçe düzenlenmeden önce veya sonra yapılabilmektedir. Tedbirli bir sigortacının normalde girmeyeceği sözleşmeye girmesini sağlamak amacıyla sigortacıya bilerek yanlış bilgi vermek veya önemli bir hususu gizlemek poliçe düzenlenmeden önce yapılan sahtekarlığa örnek olarak verilebilir. Poliçe düzenlendikten sonra yapılan sahtekarlığa ise, kasıtlı olarak hasar meydana getirmek (örneğin, kundaklama) gösterilebilir.

g) Araştırma Yöntemi

Araştırma Modeli

Araştırma kuramsal ve uygulamalı bir temelde gerçekleştirilecektir. Kuramsal şekliyle konu ile ilgili literatür taranacak ve elde edilen bilgiler konu başlığına uygun şekilde ifade edilecektir. Çalışmanın uygulamalı kısmında ise gerçekleşmiş olan sigorta riskleri ve ekspertiz çalışmaları üzerinde, sigorta şirketleri, sigorta hasar departman müdürleri ve sigorta hasar eksperleri ile yapılacak görüşmeler ve sorulan sorular ile hasar ekspertiz dosyaları ile yaşanan geçerlilik belirlenmeye çalışılacaktır.

Evren ve Örneklem

Uygulamalı araştırmanın evreni Türkiye’de sigortacılık faaliyeti gösteren işletmeler ve sigorta hasar eksperleridir. Çalışmada bu evren içinde yer alan işletmeler, sigorta hasar eksperleri ve meydana gelmiş sigorta hasarları arasında örnekleme yapılacak araştırma gerçekleştirilecektir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, literatür araştırması, görüşmeler, evrak, raporlar temelinde elde edilecektir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Literatür taraması sonucunda ulaşılan bilgiler değerlendirilecek, uygulama aşamasında elde edilen veriler uygun istatistiksel araçlar kullanılarak analize tabi tutulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SİGORTACILIK KAVRAMI VE KAPSAMI

Birinci bölümde sigortacılık kavramı ve kapsamı açıklanacak, sigortacılık tarihi, sigortanın temel prensipleri ve sigorta çeşitleri ele alınacaktır.

1.1. Sigortanın Tanımı

Sigorta, Latince “güvence” anlamına gelen “sicurta” kelimesinden gelir. Rizikolara karşı kişinin güvenlik gereksinimi duymasının bir sonucudur. Kişi varolduğu sürece kendini, tehdit eden rizikolara karşı koruma zorunluluğu hissedecektir.¹

Sigorta, aynı rizikonun tehdidi altında bulunan bir topluluğun bir araya gelerek doğabilecek hasarlara birlikte karşı koymasındır. Aynı riziko tehdidi altında bulunan kişiler ancak bir organizasyon aracılığıyla bir araya getirilebilir. Bu organizasyon sigortadır. Sigorta, en basit anlamda, ileride meydana gelme olasılığı bulunan tehlikeden doğacak zararın giderilmesinin, önceden yapılan ödemeler (prim) karşılığında güvence altına alınmasıdır.²

T.T.K.’nın 1263. maddesi sigortayı; “Sigorta bir akittir ki, bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini helale uğratan bir tehlikenin meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısı ile bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır.” şeklinde tanımlanmıştır.³

1.2. Sigortanın Tarihi

Dünyada sigortacılığa benzer ilk uygulamalara günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce Babiller’de rastlanmaktadır. Zamanın ticaret merkezi durumundaki Babil’de, kervan tüccarlarına borç veren sermayedarlar, kervanların soyulması veya fidye ödeme durumuyla karşılaşmaları halinde tüccarların borçlarını silmekte, buna karşılık borcu tüccarlardan geri aldıkları zaman, taşıdıkları riskin karşılığı olarak ana borç miktarı

¹ Enver Alper Güvel, Afıtap Öndaş GÜVEL, (2004): *Sigortacılık*, Seçkin Yayıncılık, Ankara: s. 23

² A. Güvel vd, a.g.e, s. 23

³ Bkz: Türk Ticaret Kanunu, Madde 1263.

üzerinden bir miktar para almaktaydılar. Bu olay daha sonra Kral Hammurabi tarafından yasallaştırılmıştır. Hammurabi Kanunlarının en büyük özelliği, haydutların saldırısına uğrayan kervanların zararlarının bütün diğer kervanlar arasında paylaşılmasını öngörmesiydi. Bu, tehlike paylaşmasının kara taşımacılığındaki ilk örneğidir.⁴

M.Ö. 600 yıllarında Hindu'lar sigorta özelliği taşıyan kredi anlaşmaları yapmaya başlamışlardır. Basit içerikli bu anlaşmalar, toplumlardaki sigorta düşüncesini geliştirerek sigortacılıkta ilk adımları ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Bu tür kredi anlaşmaları ortaçağda da gelişerek, deniz ödücü ve nakliyat sigortalarının temelini oluşturmuşlardır.⁵

Sonraları, sigortaya daha yakın uygulamalar özellikle deniz ticaretinin geliştiği yerlerde görülmektedir. İlk denizci uluslardan Kartacalılar, Romalılar, Yunanlılar arasında, geminin taşıdığı yük üzerine borç verip, geminin limana varamaması riskini taşıyan ve gemi salimen limana döndüğünde, hem verdiği borç miktarını, hem de taşıdığı riziko karşılığı faiz niteliğinde önemli pay alanlar bulunmaktaydı. Alınan bu faizlerin yüksekliği Kilise tarafından hoş görülmeyip, bir süre sonra da yasaklanmıştır. Büyük olasılıkla bu yasak, olabilecek tehlikelere karşı önceden bir prim alma biçimine, dolayısıyla da sigorta fikrinin doğmasına yol açmıştır.⁶

Prim esaslı sigorta yaklaşık M.S. 1250 yıllarında Venedik, Floransa ve Cenova şehirlerinde görülmüştür. Gene de bugünkü anlamda sigortadan söz edilebilmesi için 14. yüzyılı beklemek gerekmiştir. Ekonomik koşulların değişmesi ile ticaret, 14. yüzyıldan başlayarak çok önemli gelişmeler göstermiştir. O dönemde deniz ticaretinde en ileride bulunan İtalya' da sigortaya gereksinim duyulmuş ve deniz sigortası kavramı da ilk defa burada ortaya çıkmıştır. İlk sigorta poliçesi olarak kabul edilen mukavele 23 Ekim 1347 tarihini taşımaktaydı ve İtalya'nın Cenova Limanı'ndan Mayorka'ya "Santa Clara" adlı geminin yükünü temin etmek amacıyla düzenlenmiştir. İlk sigorta şirketi de 1424 yılında, yine Cenova şehrinde kurulmuştur. Sigorta konusunda ilk kanuni mevzuat

⁴ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

⁵ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

⁶ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

ise 1435 yılında yayınlanan Barselona Fermanı'dır. İtalya'daki başlangıçtan sonra, deniz sigortalarının özellikle 18. yüzyıl da İngiltere'de geliştiği görülmektedir.⁷

Denizde başlayıp gelişen sigortacılık, daha sonraları hayat sigortası fikrinin doğmasına neden olmuştur. Gemi ve yükünün sigorta edilebilmesi, kaptan, yolcular ve tayfaların da sigorta edilebilmesi fikrini getirmiştir. 17. yüzyıl da bir İtalyan bankeri olan Tonti'nin getirdiği "Tontines" denilen sistemde, belirli kişiler bir araya gelerek, belirlenen bir süre için ortaya belirli bir para koymakta, süre sonunda hayatta kalanlar parayı aralarında paylaşmaktaydılar. İnsanların çoğu, kendilerinin başkalarından daha çok yaşayacaklarına inandıklarından epey rağbet gören bu sistemde ölenlerin maddi kayba uğradıkları düşünülerek, öngörülen süreden önce ölenler için de, ölüm rizikosu karşılığı prim ödenmesi öngörülmüştür. Böylece hayat sigortalarına bir geçiş de bu şekilde başlamıştır.⁸

17. yüzyılın ikinci yarısı sigortacılığın gelişmesine yol açan iki önemli olaya sahne olmuştur. Bunlardan ilki sigortacılıkta istatistik metod ve tekniğinin uygulanmaya başlaması (İhtimal Hesapları), ikincisi ise 2 Eylül 1666 tarihinde Londra'da meydana gelen ve dört gün sürerek 13.000 evle 100 kilisenin kül olmasına yol açan büyük yangındır. Kara sigortalarının doğmasına neden olan bu olay, halk üzerinde büyük etki yaratıp böyle felaketlerin sonuçlarına karşı önlem alınması fikrini doğurmuştur. Gelişen bu fikirden hareketle 1667 yılında " Fire Office " (Yangın Bürosu) kurulmasından sonra, 1684 yılında buna rakip bir ortaklık şeklinde ortaya çıkan ilk yangın sigorta şirketi " Friendly Society " faaliyete geçmiştir. 1688 yılında İngiltere'de Lloyd's' un temellerinin atılmasıyla sigortacılıkta yeni bir dönem başlamıştır. Londra'da bulunan ve Edward Lloyd adında bir kişinin işlettiği kahvehane, gemi sahipleri, iş adamları, ve tüccarların deniz ticaretine ilişkin bilgi alışverişinde buldukları bir mekan olmuştur. Burada sefere çıkan bir gemi veya geminin yükü üzerine teminat veren kişiler, "Underwriter" sıfatıyla belgeler düzenleyerek faaliyette bulunmaya başlamışlar ve yine bu kişiler Edward Lloyd'un ölümünden sonra, kendi aralarında Lloyd's adında bir topluluk kurmuşlardır. Lloyd's, 1871 yılında İngiltere Parlamentosunun çıkardığı bir kanunla Birlik haline getirilmiştir. Lloyd's ilk yıllarında sadece deniz sigortaları sahasında faaliyet gösterirken, sonraları kara sigortaları sahasına da geçmiş olup,

⁷ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

⁸ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

günümüzde her türlü sigortanın yapılabildiği bir kuruluş haline gelmiştir. Lloyd's, dünyada başka benzeri olmayan, tamamen kendine mahsus bir sigorta kuruluşudur. Lloyd's bir sigorta şirketi olmayıp, sigorta teminatı veren şahısların oluşturduğu bir topluluk, bir birlik ve aynı zamanda dünya gemicilik istihbaratı konusunda bir merkezdir. Lloyd'un en belirgin özelliği Lloyd's üyelerinin bütün varlıklarıyla sorumluluk taşımaları ve hiç bir zaman sigortalı ile doğrudan temas etmemeleri; ilişkinin "Broker" denilen aracı kişi veya firmalarla temin edilmesidir. Broker'lar Lloyd's ile çalışabilmek için buraya kaydolmakta ve müşterinin gerek sigorta gerekse tazminat alma işlerini takip etmektedirler.⁹

Modern sigortacılığın doğuşuna deniz, kara sigortacılığına yangın, kaza sigortacılığına tren kazaları ile ilişkin bireysel kazalar öncülük ederken, sanayinin gelişmesiyle yaşanan büyük teknik hasarlar, mühendislik sigortalarının gelişimine yol açmıştır.¹⁰

20. yüzyılın başlarında sigorta şirketleri her türlü sigorta ihtiyacına cevap verebilecek şekilde örgütlenmelerini tamamlamış kuruluşlar olarak etkin hizmet verebilecek düzeye ulaşmışlardır.¹¹

1.3. Türkiye' de Sigortacılık

Türkiye'de 19. yüzyılın ikinci yarısından önce sigortacılıktan söz etmek pek mümkün değildir. Bazı Anadolu köylerinde bu tarihten önce gereksinme halinde yardım sağlamak, halkın uğrayacağı zararı karşılamak amacıyla sendikalar kurulduğu, esnaf kuruluşlarının ölüm ve hastalık durumlarında üyelerine yardım amacıyla örgütlendikleri bilinmekteyse de bunlar gerçek anlamda sigorta olmayıp, güvenlik, yardımlaşma, sosyal dayanışma düşüncesi ile oluşturulmuş kuruluşlardı. Bunlar da birkaç köye özgü kalmış, Anadolu'ya yayılarak bir gelişme gösterememişlerdi.¹²

Avrupa'daki sigorta konusunda kaydedilen önemli gelişmelere karşın, Osmanlı toplumunun sosyal özellikleri, dini ortam, mali düzen, buradaki gelişimi engelliyordu. 19. yüzyılın ikinci yarısında meydana gelen yangınlar ve bunların sonucunda uğranılan

⁹ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

¹⁰ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

¹¹ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

¹² <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

büyük hasarlar, sigorta hakkındaki olumsuz düşünceler üzerinde az da olsa etki yaptı ve sigortanın doğmasına neden olmuştur. Özellikle 1870 yazında Beyoğlu'ndaki yangında (Büyük Pera Yangını) çok sayıda işyeri, ev, cami ve kilisenin yanması, bu bölgede de daha çok yabancı ve yabancılarla ilişkide olan zenginlerin oturması, sigortanın gelişme sürecini hızlandırmıştır.¹³

1872 yılında İngiliz sigorta şirketleri, açtıkları temsilciliklerle Türkiye'de ilk sigortacılık faaliyetlerini başlatmışlar. İngilizler'den sonra Fransızlar da Türkiye'ye ilgi gösterdiler ve 1878 yılında ilk Fransız şirketi faaliyetlerine başlamıştır. Bundan sonra Almanya, İtalya, İsviçre gibi yabancı ülkelerin sigorta şirketlerinin çalışmaları ile sigortacılık genişlemeye başlamıştır. Bu şirketler duyulan gereksinimi karşılamakla beraber, o tarihlerde sigorta şirketlerinin kuruluşunu ve sigorta faaliyetini düzenleyen devlet denetimini öngören kanunların, hatta bu konuya değinen bir hükmün dahi bulunmayışı nedeniyle tamamen denetimsiz bir biçimde çalışıyorlar, diledikleri gibi hareket edip, merkezlerinden aldıkları talimatlarla işlem yapıyorlardı. Poliçelerini İngilizce veya Fransızca düzenliyorlar, anlaşmazlık durumunda da dava mercii olarak Londra mahkemelerini veya ilgili şirket merkezinin bulunduğu yerel mahkemeleri gösteriyorlardı. Diledikleri zaman sigorta poliçelerini iptal ediyorlardı.¹⁴

Böylece hukuki mevzuat ve denetimden yoksun, tamamen yabancılara özgü bir çalışma alanında, ilk yıllar sigorta şirketleri adlarını duyurmak, sigorta düşüncesinin yayılmasını sağlayarak portföylerini genişletmek amacıyla vaatlerini yerine getirip, hasar ödemede dürüst davrandılar. Ancak zaman geçtikçe, sigortacıların istedikleri gibi çalışmaları ve Kapitülasyonlar'ın kendilerine sağladığı geniş olanakları kullanabilmeleri, bu şirketlere Osmanlı Devleti'nde kolaylıkla çok para kazanabileceği izlenimini vermiştir. Bu durum, kısa zamanda çok fazla sigorta şirketinin çalışmasına, sigorta ahlakının bozulmasına, haksız rekabet ve ekspertiz suistimallerine yol açmıştır. Dürüst tüccarlar bundan olumsuz yönde etkilenmelerine rağmen hiçbir denetim olmayışı yüzünden sigorta şirketleri uzun süre en normal yangın hasarlarını bile ödemekten kaçınıp, sigortalıların hak ve hukukunu hiçe sayan bir biçimde davranmayı sürdürdüler.¹⁵

¹³ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

¹⁴ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

¹⁵ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

Bu ortam içinde 1893 yılında Osmanlı Umum Sigorta Şirketi ilk yerli sigorta şirketi olarak çalışmaya başladı. Bunu izleyen yıllarda sigortacılığın düzene sokulabilmesi için yabancı şirketler arasında birlikte hareket etme eğilimi belirmiştir. 12 Temmuz 1900 tarihinde 43 tanesi yabancı olmak üzere 44 sigorta şirketi bir araya gelerek, sabit bir yangın tarifesi belirlediler. Bu Türkiye’deki ilk tarifeydi.¹⁶

Tarife ile birlikte, Yangın Sigorta Şirketleri’nin Sendikası adında bir örgütün oluşturulması ve sürekli bir denetim kurulunun bulunması kararı alınmıştır. Londra’da bulunan Fire Office Committee’nin emirleriyle çalışmalarını yürüten sendika tarafından, yangınlara zamanında yetişerek büyümesini önlemek, yangının nedenlerini araştırmak üzere Fasman adlı bir örgüt kurulmuştur. Denetim mekanizması ve içeriği geliştirilmiştir.¹⁷

Sendikanın bu olumlu çalışmalarına rağmen, çalışan şirketlerin tamamı sendikaya girmediler ve haksız rekabet yapmaya, alınan kararların tersine davranmaya devam ettiler. 1908 ve 1914 yıllarında kanunlarda yapılan değişikliklerle, yabancı şirketler kontrol altına alınmaya çalışılmış. 1914 yılındaki kanunla, yabancı şirketler teminat göstermeye ve vergi vermeye zorunlu tutulmuştur. Sendikanın adı ise “Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri” olarak değiştirilmiş. Bu yeniliklerle yabancı şirketler Türkler ile ortaklık kurma yoluna gitmiştir.¹⁸

Böylece Cumhuriyet’in ilanına kadar tümü yerli sermaye ve teknisyenlerle işletilen bir sigorta kuruluşu bulunmadığı görülmektedir.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte sigorta alanında gerek yasal, gerekse kurumlaşma açısından büyük adımlar atıldı. 1924 yılında Türkçe’yi kullanma zorunluluğu getiren yasa ile, poliçelerin İngilizce ve Fransızca düzenlenmesine son verildi ve aynı yıl Sigortacılar Kulübü kuruldu. 1927 yılında Sigortacılığın ve Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi hakkındaki kanun yürürlüğe girdi. Yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin denetlenmesi, döviz çıkışının önlenmesi amacını taşıyan bu kanunun çıkışıyla sigortacılık gelişmeye, yerli sermaye ile kurulan şirketlerin sayısı artmaya başladı. Bunu izleyen iki yıl boyunca gerekli hazırlık ve incelemelerin yapılması sonucu, işletme

¹⁶ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

¹⁷ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

¹⁸ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

hakkının T. İş Bankası A.Ş.'ye ait olacağı bir anonim şirket kurulmasına karar verildi. Böylece 1929 yılında Milli Reasürans T.A.Ş faaliyetine geçti. Bu tarihten itibaren Türkiye'de reasürans tekeli başladı ve ülkedeki yerli - yabancı bütün sigorta şirketleri topladıkları primlerin bir kısmını Milli Reasürans'a devretmeye zorunlu tutuldu. Hemen hemen dünyada kurulan ilk reasürans tekeli olan Milli Reasürans, önce çeşitli tepkiler gördüyse de suistimalleri önlemek, haksız rekabetin kalkmasını ve ödemelerin zamanında yapılmasını sağlamak gibi yanlarıyla Türk sigortacılığının gelişmesinde olumlu rol oynadı, halkın sigortaya olan güvenini arttırdı.¹⁹

Bu gelişmelerin paralelinde 1939 yılında sigorta şirketleri Ticaret Bakanlığı'na bağlandı. Sigorta sektörünü ciddi bir biçimde ele alan 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ise 1959 yılında yürürlüğe girdi. 1987 yılında yürürlüğe giren 3379 sayılı yasa ile 7397 sayılı yasada, yasal alandaki boşlukları doldurmak, sigorta şirketlerini mali yönden geliştirmek ve sigorta araçlarının durumunu yeniden düzenlemek amacıyla önemli ve köklü değişiklikler yapıldı. Bu kanun, sigorta ile ilgili organlar ve faaliyetlerini düzenleyen yönetmelikler çıkarılmasını öngörüyordu. Sigorta şirketleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlanarak mali yapının bir parçası olarak kabul edildiler. 1 Mayıs 1990 tarihinden itibaren Kaza Sigortaları (zorunlu sigortalar hariç), Mühendislik Sigortaları ile Zirai Sigortalarda; 1 Ekim 1990 tarihinden itibaren de Yangın ve Nakliyat sigortalarında da Serbest Tarife Sistemine geçildi.²⁰

Zaman içerisinde yeni kurulan sigorta şirketlerinin sayısı artarken, sigorta taleplerinin aynı ölçüde artmaması, ayrıca prim tahsilatında yaşanan sorunlar dolayısıyla, 1993 yılından itibaren çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler ile 7397 sayılı Kanunda birtakım düzenlemelere gidilmesi ihtiyacı duyuldu. 1 Ocak 1995 tarihinden itibaren sigorta primlerinin tahsili sorununa çözüm getirilmesi amacıyla, primlerin acente cari hesapları üzerinden takibi sistemi yürürlükten kaldırılarak, poliçe bazında takip sistemi uygulamaya konuldu.²¹

2000 yılında, 1999 depremlerini takiben meskenler için zorunlu hale getirilmiş bulunan deprem sigortalarını yürütmek üzere tesis edilen "Doğal Afet Sigortaları Kurumu" (kısaca DASK) Pool'u tesis edilerek yönetimi beş yıllık bir süre ile bu konuda

¹⁹ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

²⁰ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigortanın+tarihi>

²¹ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta>

deneyimli Millî Reasürans T.A.Ş.'ne verildi. Diğer taraftan Türkiye'de 23.07.1927 tarih ve 1160 sayılı Yasa ile şekillendirilmiş zorunlu reasürans devri 31.12.2001'de sona erdi.²²

28 Mart 2001 tarihinde kabul edilen “Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu” ile kurulan bireysel emeklilik sistemi 27 Ekim 2003 yılında faaliyete geçti.²³

Türkiye’de kurulu reasürans şirketi sayısı ise 3’tür. Ancak bunlardan ikisi prim üretimini durdurmuş olduğundan faal reasürans şirket sayısı 1 olmuştur. Ayrıca, bir reasürans şirketinin de tasfiyesine izin verilmiştir.²⁴

1.4. Sigortanın Unsurları

Sigortanın tanımından hareketle sigortanın bazı önemli unsurlarına değinilecek olursa:

Öncelikle sigortalanacak bir menfaatin mevcudiyeti gerekmektedir. Yani kimsenin para ile ölçülebilir bir iktisadi kıymetinin, bir menfaatinin bulunması şarttır.

Rizikonun ileride ortaya çıkma ihtimali olmalıdır. Eğer riziko eskiden tahakkuk etmişse bu sigortaya konu teşkil etmez veya riziko zaten ileride de doğmayacak ise yine bu da sigortaya konu teşkil etmez. Bu nedenle rizikonun ileride ortaya çıkma ihtimalinin bulunması gerekmektedir.

Bu tehlikenin ileride doğması karşılığında da sigortalının bir prim vermesi icap etmektedir.

Sonuç olarak da rizikonun tahakkuku halinde, sigortacı bir tazminat ödemeyi taahhüt etmektedir.²⁵

²² <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta>

²³ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta>

²⁴ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta>

²⁵ Hilmi Acinan, (1998): *Sigortaya Giriş*, Can Matbaa, İstanbul: s.21

1.5. Sigortanın Temel Prensipleri

Sigortanın temel prensipleri kısaca açıklanacak olursa;

1.5.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensipleri

Bu prensip sigorta yaptırabilme hakkı olarak da bilinmektedir. Sigortayı ancak bir konuda sigortalanabilir menfaati olan kimse yaptırabilir. Böyle bir menfaati olmayan kişi sigortalı olamaz. O halde sigortalanabilir menfaat, sigorta yaptırabilmenin yasal hakkını ifade eder. Hukuken bir mala sahip olan kişi, şüphesiz o malın da sigortalısı olabilmektedir.²⁶

Hayat sigortasında, bir kimsenin kendi hayatı üzerinde hudutsuz bir mali menfaati olduğu kabul edilir ve bu sebeple de bir kimse hayatını istediği meblağa sigorta ettirebilir.²⁷

Mal sigortalarında bir kimse malik olmaksızın da sigortalanabilir menfaate sahip bulunabilir. Mesela;

İpotek ve rehin hakkı sahibi,

İntifa hakkı sahibi,

Emanetçi ve yediemin,

Kiracı.²⁸

Sigorta unsurunun ve sigorta poliçesinin mevcudiyeti için, sigortalanabilir menfaatin bulunması gerekmektedir.

²⁶ H.Acınan, 1998: s.31

²⁷ Cahit Nomer, (1977): *Sigortanın Temel Prensipleri ve Reasürans*, Çeltüt Matbaacılık, İstanbul: s.48

²⁸ C.Nomer, 1977: s.48

1.5.2. Azami Hüsünüyet (Mutlak İyi Niyet) Prensibi

İyi niyet, her çeşit sözleşmelerde yer alan bir husustur. Bunun belirlediği anlam, tarafların hileli biçimde hareket etmemeleri hususudur. Bununla birlikte ticari sözleşmelerin birçoğu bakımından, özel hususların karşı tarafa açıklanması gerekli değildir. Tarafların kararlarını verirken gerekli bilgi ve ustalığa sahip oldukları varsayılır. Ancak sigorta sözleşmelerinde durum farklıdır. Burada aranan iyi niyetten daha fazla, azami iyi niyettir. Bu nedenledir ki sigorta mukaveleleri azami iyi niyet prensibi üzerine kurulur. Poliçenin “Esaslı Unsurları”, sigortacının rizikoyu kabul edip etmemek üzere karar verebilmek, şart ve fiyatını belirtmek için bilmek ihtiyaç ve zorunluluğunda olduğu hususlar ve bilgilerdir.²⁹

Demek ki, doktrinal olarak “Azami Hüsünüyet” ilk olarak her şeyi söylemek ve bildirmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Teklif sahibi, sigorta akdiyle ilgili müzakerelerde ve akdin yürürlüğe girdiği ana kadarki sürede, sigortalanmasını istediği şeyle ilgili olarak bildiği veya bilmesi lazım gelen bütün “Esaslı Hususları” sigortacıya açıklamak zorundadır ve bu konuda sigortalının görevlerini yerine getirmemesi halinde, sigortacı mukaveleden vazgeçebilir.³⁰

1.5.3. Tazminat Prensibi

Matematiksel olarak ölçülebilen, sigorta konusu ve yine para birimi ile değerlendirilebilen hasarlar, sigortanın tazminat özelliğini doğurur. Mal ve sorumluluk sigortalarında, rizikonun gerçekleşmesi halinde ödenen mablağa tazminat adı verilir.³¹

Hayat ve ferdi kaza sigortaları dışında kalan bütün mal ve mesuliyet sigortaları tazminat mukaveleleridir. Mukavelenin mevzuu, sigortalıyı, mümkün olduğu kadar, hasardan önceki mali seviyesine getirmektir.³²

Sigorta konusu ya iktisaden değer ifade eden bir maldır veya hukuki mesuliyet taşıyan bir olay olabilir. Sigortacı, bir prim karşılığında ileride doğabilecek bir tehlike için tazminat ödemeyi taahhüt ettiğine göre, bu tehlikenin tahakkuku imkansızsa, bu

²⁹ Erol Gülcemal, (1998): *Sigorta Hasar Ekspertiği'nin Sigorta Sektöründeki Rolü ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, s.5

³⁰ C.Nomer, 1977: s.50

³¹ E.Gülcemal, 1998: s.11

³² C. Nomer, 1977: s.54

takdirde sigorta konusu da yok demektir. Bu nedenle de sigorta sözleşmesi yapılamaz ve de tazminat prensibi de doğmaz.³³

Nakliyat sigortalarında sigortanın konusu, inşa edilen bir gemi veya taşınan emtia veya geminin tekne sigortasıdır. Yangın sigortalarının konusu ise ev, fabrika gibi mallar olabilir. Bunlar tazminat mukavelesine konu teşkil ederler. Halbuki hayat ve ferdi kaza sigortalarının konusu insan hayatı olduğu için bunlar mal sigortalarının tamamen dışında ve de tazminat mukavelesi olmayıp miktar sigortalarıdır. Burada mal sigortalarında olduğu gibi sigorta değeri söz konusu değildir. Mal ve sorumluluk sigortalarında gaye, sigortalıyı hasardan önceki mali duruma getirmektir. Sigorta sözleşmesi, yani poliçedeki sigorta bedeli, sigortacının azami sorumluluğunu gösterir. Sigorta akdi, sigortalıyı hasardan önceki mali seviyenin üstüne çıkarmayı gaye edinmez ve de bu sebeple tazminat prensibi, sigortalının kar sağlamasına mani olur. Bu prensip, sigortalanabilir menfaat prensibi ile de bağdaşmaktadır.³⁴

Tazminat yükümlülüğü, uygulamada esas itibariyle sigortacının sigortalıya yaptığı ödeme ile yerine getirilir. Ancak bir kısım mal sigortalarında tazminat yükümlülüğünün diğer şekillerde yerine getirilmesi de mümkündür.³⁵

Bunlar, aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Tamir ve Yenileme (Reinstatement)

Sigortacı nakden ödeme yerine, zarar gören malı tamir ettirmek hakkını saklı tutabilir. Bu durumda hasarlı eşya veya parça, masrafı ve mesuliyeti tamamen kendisine ait olmak üzere, sigortacı tarafından tamir ettirilir. Tamir edilen eşyanın veya parçanın sigortalıya devri ile de tazminat yükümlülüğü yerine getirilmiş olur.³⁶

- Yerine Koyma

Bazen hasarlanmış malın, bilhassa şahsi eşya, kürk ve mücevherlerin yerine yenisinin ikame edilmesi oldukça pratik bir yoldur. Bu durumda genellikle sigortalıya

³³ H. Acinan, 1998: s.33

³⁴ H. Acinan, 1998: s.34

³⁵ C.Nomer, 1977: s.54

³⁶ C. Nomer, 1977: s.55

belirli bir meblağla sınırlı olmak üzere, adı geçen malı almak yetkisi verilir ve bedeli sigortacı tarafından çoğu zaman doğrudan doğruya satıcıya ödenir.³⁷

Mal sigortalarındaki tazminat prensibi, sigortalının hasardan hemen önceki mali seviyesini muhafaza etmeyi hedef edinir ve bu sebeple de, malın hasardan bir gün önceki piyasa kıymetini esas alır. Piyasa kıymetinin tespitinde ise bina, makine, stok ve diğer menkul kıymetler için, her birinin bünyesinden ileri gelen kısmi farklılıklar aşağı yukarı aynı esaslara tabidir.³⁸

Binalarda: Tazminat, hasarlı binanın tamir bedelini veya hasardan önceki durumdan daha iyi olmamak üzere, tamirini ifade eder. Bina tamamen hasara uğramış ise, tazminattan eskime ve yıpranma payı kadar indirim yapılır.³⁹

Makinelerde: Bina hasarlarındaki esaslar aynen uygulanır.

Stokta: Malın sigortalıya net maliyeti, tazminata esas teşkil eder. İmalatçı için, ham madde kıymetine gerekiyorsa işçilik ve maliyet masrafları ilave edilir. Toptancı için, aynı malın imalatçıdan temini bedeli; perakendeci için ise, aynı malın toptancıdan temini bedeli tazminat miktarını tayin eder.⁴⁰

Ev Eşyası – Mobilya ve Şahsi Eşyalarda: Eskime ve yıpranma payı düşülmek kaydıyla, malın yerine ikame edilebilme bedeli tazminata esas teşkil eder.⁴¹

1.5.4. Halefîyet (Hakların Devri) Prensibi

T.T.K'nın 1301. Maddesine göre: "Sigortacı, tazminat bedelini ödedikten sonra hukuken sigorta ettiren kimse yerine geçer. Sigorta ettiren kimsenin vaki zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nispetinde sigortacıya intikal eder." şeklinde halefîyet tanımlanmaktadır.⁴²

Sigorta bir kazanç aracı olmayıp hasarın telafisi amacını hedef edinir. Sigorta ettirilen kıymet başkasının kusuru ile hasara maruz kalmışsa, sigortalının bu kimseyi

³⁷ C. Nomer, 1977: s.55

³⁸ C. Nomer, 1977: s.55

³⁹ C. Nomer, 1977: s.55

⁴⁰ C. Nomer, 1977: s.55

⁴¹ C. Nomer, 1977: s.55

⁴² Bkz: Türk Ticaret Kanunu, Madde 1301

dava edip zararını ondan alma hakkı vardır. Eğer sigortalı aynı zararı sigortacıdan almakta ise, bir kere de mesul kişiden alması, kendisi için haksız bir kazanç temini olacaktır. Buna yasalar izin vermediği için, sigorta konusuna vaki zarardan ötürü sigortacı, sigortalıya herhangi bir ödemede bulunmuşsa, o nispette sigortalının yerine geçer ve onun bilimum haklarına halef olur. O halde amaç, sigortalının zararından fazlasını temin etmesine mani olmaktır.⁴³

Buna göre halefiyet hakkı sigortacı için kanundan doğan bir haktır. Sigortacı bu hakka dayanarak ödemiş olduğu sigorta tazminatının tamamını veya bir kısmını açacağı rücu davası sonucunda geri alma imkanına sahiptir. Bu nedenle, sigortacının halefiyet hakkını rücu davası yoluyla kullanabilmesi için sigorta ettiren, gerekli belgeleri, sigortacıya vermekle yükümlüdür.⁴⁴

1.5.5. Çifte Sigorta veya Hasara İştirak Prensibi

Sigortalının hakiki zararından fazlasını sigorta yoluyla elde etmemesi ve sigortayı bir kar vasıtası yapmaması esas prensip olduğuna göre, sigorta mevzuu şeyin birden fazla sigortacıya sigorta ettirilmiş olması halinde de zararın bu sigortacılar tarafından bölüşülerek karşılanması tabiidir.⁴⁵

Aynı sigorta konusunun, aynı tehlikelere karşı birden çok sigorta şirketine sigorta ettirilmesi halinde, yasaya göre üç değişiklik durum ortaya çıkar.⁴⁶

Müşterek Sigorta: Buna göre, birden çok sigortacı, aynı rizikoyu, aynı zaman içinde birlikte sigorta eder ve her biri rizikonun belli bir bölümünü üzerine alır. Sigortacıların her birinin üzerine aldığı rizikonun sigorta bedelinin toplamı, sigorta edilen menfaatin tamamına eşit olur. Bu durumda her sigortacı, sigorta ettiği bedel kadar sorumluluk taşır.

Çifte Sigorta: Değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaat, sonradan aynı kimse tarafından aynı rizikolara karşı tekrar sigorta ettirilemez. Eğer sigorta ettirilirse ancak aşağıdaki koşullarda olur.

⁴³ C.Nomer, 1977: s.56

⁴⁴ H.Acınan, 1998: s.38

⁴⁵ C.Nomer,1977: s.58

⁴⁶ C.Nomer,1977: s.58

Sonraki ve önceki sigortacılar muvafakat ederse.

Sigorta ettiren kimse önceki sigortadan doğan haklarını ikinci sigortacıya devir veya o haklardan feragat etmişse.

Kısmi Sigorta: Kısmi sigortada sigorta konusu menfaat, ayrı ayrı tarihlerde, aynı rizikoya karşı, aynı süre için, birden fazla sigortacı tarafından sigorta edilmiştir. Bu durumda sigortacı taahhüt ettiği bedele kadar sorumludur.

1.5.6. Yakın Sebep Prensibi

Maruz kalınan zarardan dolayı, sigortalının sigortacısından bir talepte bulunabilmesi için, meydana gelen hasarın poliçede teminat altına alınan tehlikeden veya hadiseden ileri geldiğine kanaat getirmek gerekir. Diğer bir ifade ile hasarın yakın sebebinin, poliçede teminat altına alınan tehlike olması gerekir. Bu sebeple hasarın yakın sebebinin ne olduğunun tespiti gereklidir.⁴⁷

1.5.7. Rizikonun Varlığı Prensibi

Riziko; gerçekleşmesi kesin olmayan veya ölüm gibi gerçekleşmesi kesin olmakla beraber ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan ve sigortalı ile sigortacının iradesi dışında ileride meydana gelebilecek bir olaydır. Tarafların; yani sigortalı ile sigortacının iradelerine bağlı bir olay tehlike olarak kabul edilmez. Tehlikeyi teşkil eden olay; sigorta ettirenin veya sigortadan yararlanan kimsenin yasayla yasaklanmış veya ahlaka aykırı bir fiilinden doğacak ise buna karşı sigorta yapılamaz. Eşyanın amacına uygun bir şekilde kullanılmasından dolayı meydana gelen eskime, tehlike olarak kabul edilmez. Bu amortisman konusudur.⁴⁸

1.6. Sigortanın Çeşitleri

Sigortanın çeşitleri kısaca açıklanacak olursa;

⁴⁷ C.Nomer, 1977: s.61

⁴⁸ A.Avci, 1997: *Özel Sigorta Kanunları Uygulaması ve Mevzuatı*, Melisa Matbaacılık, İstanbul: s.7

1.6.1. Yangın Sigortaları

Yangın sigortası, sigorta sözleşmesinde belirlenen rizikolara karşı yapılan bir sigorta dalıdır. Genel olarak zarar sigortalarında sigorta tazminatını doğuran olay, zarar veya bir hasardır. Sigorta sözleşmesinin en önemli hususu olan riziko, ilerde gerçekleşmesi muhtemel bir zarar veya başkaca ihtiyaç doğuran bir olaydır. Yangının klasik bağlamında ilk akla gelen yangın olayı ise de, günümüzde patlama ve yıldırım da yangın sigortası rizikolarının esasını teşkil etmektedir.⁴⁹

Yangın Sigortası Genel Şartlarının A.1 ile başlayan “sigorta kapsamına” ilişkin ilk maddesinde yangın sigorta sözleşmesi ile esas olarak verilen teminatın “Bu sigorta ile yangının, yıldırımın, infilakın veya yangın ve infilak sonucu meydana gelen duman, buhar ve hararetin sigortalı mallarda doğrudan neden olacağı maddi zararlar, sigorta bedeline kadar temin olunmuştur.” demek suretiyle yangında sigorta kapsamının içeriğini göstermektedir.⁵⁰

Normal olarak klasik yangın poliçesinde istisna edilen bazı tehlikelere duyulan ihtiyaca cevap vermek için, sigortacılar tarafından ek tarifeler şeklinde özel klotlarla yangın poliçesine ilaveler yapılmaya başlanmıştır. Bugün bunların sayısı oldukça fazladır ve bir kısmı otomatik şekilde yangın teminatı ile birlikte talep edilmektedir. Bunları esas itibariyle tabii afetler ve diğerleri şeklinde iki grupta toplayabiliriz.⁵¹

Doğal afetlerle ilgili ek maddeler;

Deprem; deprem riskinin gerçekleşmesi neticesinde ortaya çıkabilecek sarsıntı ve yangın hasarlarını teminat altına alır.

Sel-Seylap; muhtelif nitelikteki su topluluklarının hareketi neticesi meydana gelen hasarlar teminat altına alınmaktadır.

Fırtına; atmosferik tabiat olayları sonucu meydana gelen hasarlar bu ek teminat ile karşılanmaktadır. Atmosferik olay şiddet ve mahiyeti itibariyle fırtına, siklon, tayfun veya hortum gibi isimler alabilir.

⁴⁹ T.Memiş, 2001: *Yangın Sigortasında Riziko*, Seçkin Yayıncılık, Ankara: s.23

⁵⁰ H.Acınan, 1998: s.49

⁵¹ C.Nomer, 1977; s.73

Kendi kendine yanma-Kızışma; sigorta konusunun bazı dış etkenler sebebi ile değişikliğe uğraması sonucu bünyesinin ve vasıflarının değişmesi zararları da teminat altına alınır.

Heyelan; (Toprak kayması ve çökme); bunlar, sigorta konusu kıymetlerin bulunduğu arazi parçasında meydana gelen değişik mahiyetteki hareketleri ifade ederler ve bu sebeplerden meydana gelen hasarlar teminat altına alınır.

Diğer ek teminatlar;

İnfilak; muhtelif cins kapalı kap ve kazanların iç ve dış basınç farkı sebebiyle değişikliğe uğraması sonucu meydana gelen hasarlar da temin edilir. İnfilak, yangına ilaveten verilen ek teminat nevilerinin en önemlisidir. Bu önem bilhassa yangın sonucu infilak veya infilak sonucu yangın hasarları bakımından ortaya çıkar.

Uçak ve vasıta çarpması; uçak düşmesi veya uçaktan bir şey düşmesi sebebiyle meydana gelen hasarlar ile karayollarında seyreden vasıtanın çarpması sonucu sigortalı kıymetlerde meydana gelen hasarlar da teminata dahil edilebilir.

Su borularının patlaması ve sprinkler sızması; bu gibi tesisattaki bozukluklar sebebiyle sigorta konularına vaki hasarlar da temin edilmektedir.

Grev, lokavt, kargaşalık, halk hareketleri ve kötü niyetli hareketler; gerek bu hareketler sonucu gerekse bu hareketlerin önlenmesi gayesiyle amme otoriteleri tarafından alınan tedbirler sonucu sigortalı kıymetlerde meydana gelen hasarlar temin edilmektedir.

Yukarıda belirtilen ek teminat neveleri, esas itibariyle müstakil klozların şart ve esasları dahilinde yangın poliçesi teminatına ilave olarak temin edilirler.⁵²

1.6.2. Tekne-Nakliyat Sigortaları

Nakliyat sigortaları, geniş ölçüde ticaret ve bilhassa deniz ticareti ile yakından ilgilidir. Bu itibarla da bu yöndeki gelişmelere paralel olarak nakliyat sigortaları da

⁵² C.Nomer, 1977: s.73-74

büyük aşamalar kaydetmiştir. Dolayısıyla da ticaret ve denizcilikte ileri olan milletler, bu sigortacılık dalında da ileri gitmişlerdir.⁵³

Tekne-nakliyat sigortaları çeşitleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Gemi-Tekne Sigortaları: Gemiye denizcilik rizikolarına karşı teminat altına alan bir sigorta türüdür. Denizin tehlikeleri tekne sigortalarında öncelikle teminat altına alınan önemli bir riziko grubudur. Deniz tehlikeleri şunlardır;

Ağır hava,

Oturma,

Batma,

Çarpışma,

Yangın ve infilak,

Geminin dışındaki kişiler tarafından zor kullanılarak yapılan hırsızlık,

Denize mal atılması,

Korsanlık,

Deprem, yanardağ püskürtmesi, yıldırım,

Kazanların patlaması, şaftların kırılması ya da tekne ve makinedeki gizli kusur,

Kaptan ve gemi adamlarının ihmali,

Kaptan ve gemi adamlarının barataryası.⁵⁴

Emtia Sigortaları: İhraç veya ithal edilen eşya ve malların, dünyanın muhtelif noktaları arasında yer değiştirmesi sırasında maruz kaldığı tehlikelere karşı teminat altına alınmasıyla ilgilidir. Sigortalanabilir menfaat hem alıcı hem de satıcı için mevcuttur. Bu sebeple satış sözleşmesinde sigorta satın alınması iki taraftan birine

⁵³ C.Nomer, 1977: s.66-67

⁵⁴ H.Acınan, 1998: s.68-69

bırakılabilir. Emtia genellikle harp dahil bütün denizcilik tehlikelerine karşı ve gerekiyorsa karadaki mütemmim nakliyatı da içine alacak şekilde sigortalanır.⁵⁵

Navlun Sigortaları: Navlun, bir malın nakli için veya bir geminin kiralanması karşılığı ödenen ücrettir. Deniz yolculuğunda bir kayıp meydana gelirse, bundan navlunun da etkileneceği tabiidir ve bu sebeple de sigortalanır. Navlun sigortaları sefer başına olabileceği gibi belirli bir süre için de yapılabilir.⁵⁶

Tekne Yapım Sigortaları: Gemilerin yapılması esnasında meydana gelen hasarları teminat altına alan bir sigorta türüdür. Burada teminat tersanede sıfırdan başlar ve inşaat devamınca sigorta bedeli de artarak yükselir ve de deneme sırasında meydana gelecek ziya ve hasarları da temin eden nihai bedel sigortası diye adlandırılan bir sigortadır.⁵⁷

1.6.3. Kaza Sigortaları

Kaza sözcüğü, “Kimsenin eli veya arzusu olmadan meydana gelen zararlı olgu.” şeklinde tanımlanmaktadır. Ferdi Kaza Sigorta Poliçesi Genel Şartlarının 2. maddesinde kaza “Ani ve harici bir hadisenin tesiriyle sigortalının iradesi dışında ölmesi veya cismani bir arızaya maruz kalması.” diye ifade edilmektedir. Kaza sigortaları oto kaza ve oto dışı kaza sigortaları olarak iki ana başlıkta ayrılmaktadırlar.⁵⁸

- **Oto Kaza Sigortaları:** Oto kaza sigortaları kaza branşının en geniş uygulama alanıdır. Oto kaza sigortalarında düzenlenen poliçeleri sıralayacak olursak;

Kasko sigorta poliçesi,

Zorunlu trafik sigorta poliçesi,

İhtiyari mali sorumluluk sigortası,

Otobüs zorunlu koltuk sigorta poliçesi,

Okul servis araçları sigorta poliçesi,

⁵⁵ C.Nomer, 1977: s.68-69

⁵⁶ C.Nomer, 1977: s.68-69

⁵⁷ H.Acınan, 1998: s.77

⁵⁸ H.Acınan, 1998: s.78

Yeşil kart sigortaları.

- *Kasko Sigortaları:* Bu sigorta ile sigortacı, sigortalının, karayollarında kullanılabilen motorlu, motorsuz taşıtlardan, römork veya karavanlar ile iş makinelerinden ve lastik tekerlekli traktörlerden doğan menfaatinin kasko sigortası genel şartlarında ve ek sözleşmede yer alan tehlikeler dolayısıyla ihlali sonucu uğrayacağı maddi zararları temin eder.

- *Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası) :* Sigortacı, bu poliçede tanımlanan motorlu aracın işletilmesi sırasında bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebebiyet vermiş olmasından dolayı, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na göre işletene düşen hukuki sorumluluğu, zorunlu sigorta limitlerine kadar temin eder.

- *İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası:* Bu sigorta, zorunlu trafik sigortası yasal hadlerinin üzerinde kalan işleten hukuki sorumluluğunu poliçede belirtilen limitlere kadar temin eden bir oto kaza poliçesidir.

- *Otobüs Zorunlu Koltuk Sigortası:* Otobüs zorunlu koltuk sigorta poliçesi yolcu taşıyan otobüslerin, şehirler veya uluslararası kara yolunda yolculuğun başlangıcından bitimine kadar yolcu, sürücü ve yardımcıların maruz kalacakları her türlü kazalara karşı teminat verir.

- *Okul Servis Araçları Sigortası:* Zorunlu koltuk sigortası poliçesi gibi okul servisi öğrencileri, sürücü ve yardımcıların maruz kalacakları her türlü kazalara karşı teminat verir.

- **Oto Dışı Kaza Sigorta Türleri:** Oto dışı kaza branşı olarak iki ana gruptan oluşur.⁵⁹

Oto dışı kaza poliçeleri.

Oto dışı sorumluluk poliçeleri.

⁵⁹ H.Acınan, 1998: s.104

- Oto Dışı Kaza Poliçeleri:

-Hırsızlığa Karşı Sigorta Poliçesi: Bu poliçe ile sigortacı, poliçedeki adreste bulunan

eşya ve malları yapılacak hırsızlık veya hırsızlığa teşebbüs neticesinde uğrayacakları ziya ve hasarlara karşı poliçe şartları çerçevesinde temin eder.

-Cam Kırılmasına Karşı Sigorta Poliçesi: Sigortacı, bu poliçede gösterilen cam ve aynaları kırılma neticesinde uğrayacakları ziya ve hasarlara karşı poliçe genel şartları çerçevesinde temin eder.

-Ferdî Kaza Sigortaları: Bu sigortalarda mal değil, insan bedeni sigortaya konu teşkil eder. Mal sigortaları şahsın para ile ifade edilebilen iktisadi bir kıymetini teminat altına alır. Hasara uğrayan bir evin veya aracın kaybı ekspertiz sonucu tespit ve takdir edilebilir. Halbuki hayat ve de ferdi kaza sigortalarında ölüm veya sürekli sakat kalma halinde uğranılan kaybın tayin ve tespiti olanaksızdır. İnsan bedeninin kazaya uğraması halinde doğan hasar için tek çıkar yol tahmin veya takdir metodu değil, fakat bu sigortalar miktar sigortası olup taraflar poliçenin tanziminde belli miktar üzerinden hasarın ödenmesini önceden kabul etmiş olmaktadır.

- Oto Dışı Sorumluluk Poliçeleri: Ülkemizde sorumluluk sigortaları ile ilgili olarak aşağıdaki genel şartlar yürürlükte bulunmaktadır.

İşveren sorumluluk sigortası,

Üçüncü şahıslara karşı mali mesuliyet sigortası,

Asansör mali mesuliyet sigortası,

Tehlikeli maddeler zorunlu sorumluluk sigortası,

Tüp gaz zorunlu sorumluluk sigortası,

Ürün mali mesuliyet sigortası,

Mesleki mali mesuliyet sigortası.

- İşveren Sorumluluk Sigortası: Bu poliçe, işyerinde meydana gelebilecek iş kazaları sonucunda işverene terettüp edecek hukuki sorumluluk nedeniyle işverene bir hizmet akdi ile bağlı ve Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işçiler veya bunların hak sahipleri tarafından işverenden talep edilecek ve Sosyal Sigortalar Kanunu'nun sağladığı yardımların üstündeki ve dışındaki tazminat talepleri ile yine aynı kurum tarafından işverene karşı iş kazalarından dolayı ikame edilecek rücu davaları sonunda ödenecek tazminat miktarlarını, poliçede yazılı meblağlara kadar temin eder.⁶⁰

- Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Mesuliyet Sigortası: İş bu poliçe sigortalıyı, sigortanın müddeti esnasında vukua gelecek bir hadise neticesinde,

Üçüncü şahısların ölmesi, yaralanması veya sıhhatinin muhtel olması,

Üçüncü şahıslara ait mallarda ziya ve hasar husule gelmesi sebebiyle, poliçede gösterilen sıfat faaliyet ve hukuki münasebetlerinden dolayı, kendisine karşı üçüncü şahıslar tarafından ileri sürülecek zarar ve ziyan taleplerinin neticelerine karşı, Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuki mesuliyete müteallik mevzuatı hükümleri dairesinde ve iş bu poliçede tespit olunan meblağlara kadar temin eder.

1.6.4. Mühendislik Sigortaları

Mühendislik sigortaları, kazan ve benzeri tesisat ile makine ve makine parkının infilak ve kırılmasından ileri gelen hasarları temin eder. Ülkemizde diğer sigorta branşlarına göre en yeni branş olarak karşımıza çıkan bu branş dört ana gruba ayrılmaktadır.

İnşaat sigortaları,

Montaj sigortaları,

Elektronik cihaz sigortaları,

Makine kırılması sigortası.

- İnşaat Sigortaları: Bu sigorta, konusunu teşkil eden değerlerin teminat müddeti içinde, inşaat sahasında bulunduğu sırada, inşaat süresinde bu poliçede gösterilen

⁶⁰ H.Acınan, 1998: s.104

istisnalar dışında kalan, önceden bilinmeyen ve ani bir sebeple herhangi bir ziya ve hasara uğraması halini temin eder.

- Montaj Sigortaları: Bazı tesislerde hem montaj hem de inşaat işleri birlikte yapılır. Burada hangi rizikonun sigorta bedeli ve özelliği ağır basarsa o poliçe kesilir. Sigorta bedeli montajın bitim tarihi itibariyle nihai maliyet bedelidir.

- Elektronik Cihaz Sigortaları: Poliçede cins, miktar ve yapım yılları, sigorta bedelleri belirtilmiş elektronik cihazların deneme süresinden sonra normal çalışır halde iken veya aynı işyerinde temizleme, bakım, revizyon ve yer değiştirme esnasında veya dururken önceden bilinmeyen ani ve beklenmedik her türlü sebepten husule gelen maddi ziya ve hasarların gerektirdiği tamirat masrafları ve ikame bedelleri temin eder.

- Makine Kırılması Sigortası: Mühendislik sigortası poliçelerinin hepsinde belirtildiği gibi burada esas, hasarların ani ve beklenmedik bir sebepten meydana gelmesinin belirtilmiş olmasıdır. Buna göre makine kırılması sigortası aşınma ve yıpranmaları temin eden bir makine amortismanı değil, bir makine kaza sigortasıdır.

1.6.5 Tarım Sigortaları

Bu branştaki poliçe türleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Dolu sigortası,

Hayvan hayat sigortası,

Kümes hayvanlarının hayat sigortası.

1.7. Sigorta Aracıları – İstihsal Organları

Sigorta aracıları kısaca açıklanacak olursa:

1.7.1- Acenteler

Acenteler, T.T.K'nın 116. maddesine göre, bir sigorta şirketi adına, sigorta şirketine tabi bir sıfatı olmaksızın ve sigorta şirketi ile acentelik sözleşmesi imzalayarak o şirketin ruhsatlı bulunduğu sigorta dallarında, sözleşmelerle aracılık etmeyi meslek

edinen gerçek veya tüzel kişilerdir. Acenteler yetki ve sorumluluk bakımından ikiye ayrılır.⁶¹

Sigorta Sözleşmelerine Aracılık Eden Acenteler: Poliçe ve ek belge düzenleme yetkisine sahip değildir. Sigortalı ile sigorta şirketi arasında koordinasyonu sağlar.

Sözleşme Yapma veya Prim Tahsil Etme Yetkisi Olan Acenteler: Poliçe ve ek belge düzenleme, sigorta primi tahsil etme yetkileri olup Sözleşme Kayıt Defteri'ni kendileri tutmak ve düzenledikleri poliçe ve ek belgelerle ilgili Gider Vergisi, Yangın Sigorta Vergisi ve Garanti Fonu gibi prim eklentilerinin yasal süreleri içinde beyannamelerini düzenleyerek ilgili mercilere ödemekle yükümlüdürler. Bu işlemin karşılığında da sözleşmelere aracılık eden acentelere göre daha fazla komisyon alırlar.

1.7.2- Prodükörler

Sigorta ettiren ve sigortacıya bağlı olmaksızın çeşitli sigorta dallarında sigorta olmak isteyenlere bilgi vererek sigorta sözleşmesinin şartlarını müzakere ve tehlikenin konusu ve özelliklerine göre sigorta teklifnamesini hazırlamada yardımcı olan ve çalışmalarının karşılığı olarak komisyon alan gerçek veya tüzel kişilere Prodükör denir. Prodükörlerin faaliyette bulunabilmek için Birlikten prodükörlük Belgesi almaları zorunludur. Broker ve prodükörler acentelik yapamazlar.⁶²

1.7.3- Brokerler

Sigorta sözleşmelerinde sigortalıyı temsil ederek ve sigorta şirketinin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak, tehlikelerin sigorta edilmesi için sigorta sözleşmesi yapmak isteyenlerle sigorta şirketlerini bir araya getiren, sigorta sözleşmesinin akdinden önceki gerekli hazırlık çalışmalarını yapan ve gerektiğinde bu anlaşmaların uygulanmasında, özellikle tazminatın ödenmesinde yardımcı olan gerçek ve tüzel kişilere sigorta brokeri, bu işleri sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri arasında yapanlara da reasürans brokeri denir. Sigorta ve reasürans brokerlerinin Müsteşarlıktan ruhsat almaları zorunludur.⁶³

⁶¹ A.Avci, 1997: s.33

⁶² A.Avci, 1997: s.34

⁶³ A.Avci, 1997: s.35

1.8. Reasürans Kavramı

Reasürans, kendi açısından bağımsız ve ayrı bir iş dalıdır. Hayat ya da hayat dışı işlerle verilen teminat da olsa, her zaman özel bir hasar ya da kaybın tazminine hizmet eder. Sigorta şirketlerini kestiği poliçelere ait hasar ödemelerinden dolayı maruz kalacağı mali kayıplara karşı korur. Sigortacının bakış açısından, reasürans, sigortalama kapasitesini arttırmaya hizmet eder. Mali ve ekonomik imkanlarını aşacak boyutlarda riziko kabul edilebilmesine imkan tanır. Bir sigorta şirketi için en önemli görev, bu tehlikeleri önceden görerek en uygun reasürans korumasını bulmasıdır. Burada reasürör bilgili, adil ve tarafsız bir danışman gibi hareket etmelidir.⁶⁴

Reasürans, sigortacının üzerine aldığı rizikonun başka bir sigortacıya devredilmesi olayıdır. Bir başka ifade ile, sigortacının sorumluluğunun sigortalanması, yani sigortanın sigortasıdır.⁶⁵

11.1- Reasürans Çeşitleri

Reasürans anlaşmalarına değinilecek olursa:

11.1.1- İhtiyari Reasürans

Normal bir ticari işlemde, taraflar tam olarak hak ve sorumlulukları saptamaya çalışarak, dayanacakları sözleşmenin özel şart ve koşullarını önceden belirlemek isterler. Bu durum anlaşılabilir ve en uygun şekilde, ihtiyari reasürans yöntemi ile yerine getirilebilir. Çünkü reasürörün, bir sorumluluğu almadan önce kabul edeceği riskleri tek tek dikkatle inceleyip seçebileceği tek reasürans yöntemi budur. Bu amaçla, sigortacı reasüröre poliçe sahibinin adı, adresi, riskin türü, başlangıç ve bitiş tarihleri, sigorta bedeli ve prim gibi riske ilişkin önemli veri ve bilgileri içeren bir reasürans slibi gönderir. Slip, aynı zamanda sigortacının konservasyonunu yani, kendi başına kabul etmeye hazır olduğu azami sigorta bedelini de gösterir. Böyle bir teklifi alan reasürör, riskin tamamını ya da bir kısmını belirli bir yüzde ya da belirli miktarda kabul eder ve genellikle bu kabulü sedana geri yollayacağı slibin ikinci kopyasında uygun bir ifade ile teyid eder. Elbette riski red de edebilir. Reasürörün sedana cevap vermemesi, teklifi

⁶⁴ C.Pfeiffer, 1992: *Reasüransa Giriş*, İstanbul, Destek Reasürans T.A.Ş. İstanbul

⁶⁵ H.Acınan, 1998: s.141

zimmen kabul ettiği anlamına gelmez. Ayrıca reasürör, riski kabul etmeden önce, poliçenin bir kopyasını ya da prim hesaplamalarının ayrıntıları gibi ek bilgileri de isteyebilir.⁶⁶

11.1.2- Mecburi Reasürans (Otomatik-Trete Reasürans)

Mecburu reasürans tretesinde, sigorta şirketi, reasürörüne belirlenen tüm riskleri detaylı bir şekilde devretmek zorundadır. (Örneğin Almanya’da direkt olarak yazılan bütün yangın sigortaları, Fransız nakliyat işleri, makine kırılması departmanında yazılan bütün riskleri vb. gibi). Bu riskleri almak zorunda olan reasürörün her ayrı bir olayda risk değerlemesi yapması sözkonusu değildir. Diğer taraftan, sedan yalnızca ekonomik nedenlerden ötürü, riski kabul etme, primi sağlama, reasüre edilecek poliçelerin idaresine ilişkin uygun önlemleri alma, tarafların ortak çıkarlarını göz önüne alarak hasarların ödenmesine karar vermeye yetkilidir. Sigortacı, tüm kararlarında reasürörün menfaatlerini kendi menfaatleri gibi korumalı ve kollamalıdır. Sigortacı, reasürörün menfaatlerine büyük bir ihmâl gösterir veya kayıtsız kalırsa, reasürör sigortacının kararlarına artık bağılı kalmayacaktır. Bu nedenle sigortacı, reasürörün, sigortacının uygulamalarına katılma mecburiyeti karşılığı, ancak aldığı işi iyi yönetme hakkına sahiptir. Faaliyetlere iştirak mecburiyetinin sınırı ve kapsamı böylece sigortacının işi yönetme hakkına dayanır. Almanya’da geleneksel uygulamalara paralel olarak, sigortacı, reasürörü de etkileyecek hasarda lütuf ödemesi (ex-gratia) yapabilir. Ancak bu hasar gören riskin poliçe kapsamında ve dolayısıyla reasürans tretesi altında olduğu ölçüde geçerlidir. Özellikle bu tür ödemelerde, sedanın azami iyi niyet ilkesini suiistimalden kesinlikle kaçınması ve reasürörün menfaatlerinin tam olarak korunması şarttır.⁶⁷

Otomatik reasürans mukavelelerinin türlerini kısaca sayacak olursak;⁶⁸

Kot- Par Reasüransı

Eksedan Reasüransı

Hasar Fazlası –Excess of Loss Metod

⁶⁶ C.Pfeiffer, 1992: s.27

⁶⁷ C.Pfeiffer, 1992: s.30

⁶⁸ C.Pfeiffer, 1992: s.30

Açık Teminat- Open Cover

- Bölüşmeli Reasürans Anlaşması (Proportional Reinsurance Treaty)

Sigorta şirketi açısından zorunlu devri, reasürans şirketi açısından ise zorunlu kabulü öngören reasürans anlaşmalarıdır. Sigorta şirketi, reasürans anlaşması kapsamında devretmeyi kabul ettiği her rizikoyu, önceden tespit edilmiş bir orana göre devreder ve taraflar arasındaki prim ve hasar paylaşımı bu oran üzerinden yapılır.⁶⁹

Sigorta şirketi tarafından yapılan rizikolar üzerinde reasürör denetiminin olmadığı bölüşmeli reasürans anlaşmalarının "kotpar" ve "eksedan" olmak üzere iki değişik uygulaması vardır.⁷⁰

- Kotpar Reasürans Anlaşması (Quota Share Reinsurance Treaty)

Sigorta şirketi ile reasürans şirketi, ilgili branşta sigorta edilen her riskin önceden belirlenmiş oranda, örneğin yüzde 20, yüzde 80 gibi, otomatik olarak devredilmesi konusunda anlaşılır. Buna göre, sigorta şirketi, sigortaladığı her riskin yüzde 20 oranını üzerinde tutar, yüzde 80 oranını ise reasürans şirketine devreder.⁷¹

Riskin paylaşıldığı oran, prim ve hasarın da paylaşım oranı olmaktadır.

- Eksedan Anlaşması(Surplus Reinsurance Treaty)

Bölüşmeli reasürans anlaşmalarının sıklıkla kullanılan biçimidir. Sigorta şirketi, önceden belirlenmiş limiti aşan sorumluluklarını otomatik olarak reasüröre devretmektedir ve reasürans şirketi, kendisine devredilen işleri zorunlu olarak kabul etmek durumundadır.⁷²

Primin ve hasarın belli bir oran dahilinde sigorta şirketi ile reasürans şirketi arasında paylaşıldığı eksedan anlaşmalarında sigorta şirketinin saklama payı, dilim adı verilen miktarların sayısı ile belirlenir. Örneğin 7 dilimlik bir eksedan anlaşmasında, saklama payının 7 katı büyüklüğünde bir reasürans kapasitesinin varlığı söz konusudur.⁷³

⁶⁹ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

⁷⁰ C.Pfeiffer, 1992: s.30

⁷¹ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

⁷² <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

⁷³ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

Eksedan anlaşmalarında saklama payları sabit bir tutar olmamaktadır. Sigorta şirketi, hasar ihtimali en az olan rizikolarda yüksek saklama payı, yüksek hasar ihtimali olan rizikolarda ise düşük saklama payı tutma hakkına sahiptir. Belirlemiş olduğu saklama payı tutarı, aynı zamanda dilim genişliğini de ifade etmektedir.⁷⁴

- Bölüşmeli Olmayan Reasürans Anlaşması (Non-Proportional Reinsurance Treaty)

Bir risk veya olay itibariyle meydana gelmesi muhtemel hasarın belli bir bölümünün sigorta şirketi tarafından yüklenildiği reasürans anlaşmasıdır. Bu tip reasürans anlaşmalarında, riskin ve riske karşılık gelen risk priminin paylaşımı söz konusu değildir.⁷⁵

Reasürör, hasar miktarı daha önceden belirlenmiş limitini (deductible veya underlying limit) aştığı takdirde hasar ödemesinden sorumlu olmaktadır.⁷⁶

- Hasar Fazlası Reasürans Anlaşması (Excess Of Loss Treaty)

Bir reasürans anlaşması türüdür ve reasürör, sigortacının yazmış olduğu işlerden elde ettiği primin belli bir kısmı karşılığında, o işlere ilişkin meydana gelen hasarların, önceden saptanmış bir tutarı (sedan şirketin net saklama payı) geçen kısmı karşılamayı taahhüt eder.⁷⁷

Hasar fazlası reasürans anlaşmalarının bölüşmeli reasürans Anlaşmalarından en büyük farkı, sadece hasara ilişkin bir anlaşma olmasıdır. Tek bir branş için olabildiği gibi, bir kaç branşa birlikte de uygulanabilir ve özellikle kümül oluşturan hasarlarda ve katastrofik olaylarda, sigorta şirketinin koruması açısından oldukça etkili anlaşmalardır.⁷⁸

- Toplam Hasar Fazlası Reasürans Anlaşması (Stop Loss Treaty)

Sigorta şirketinin yıl boyunca ödediği hasarları karşılamak üzere yapılan bir anlaşmadır. Bu modelde reasürör, tek bir hasarın belli bir limiti aşması halinde tazminat

⁷⁴ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

⁷⁵ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

⁷⁶ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

⁷⁷ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

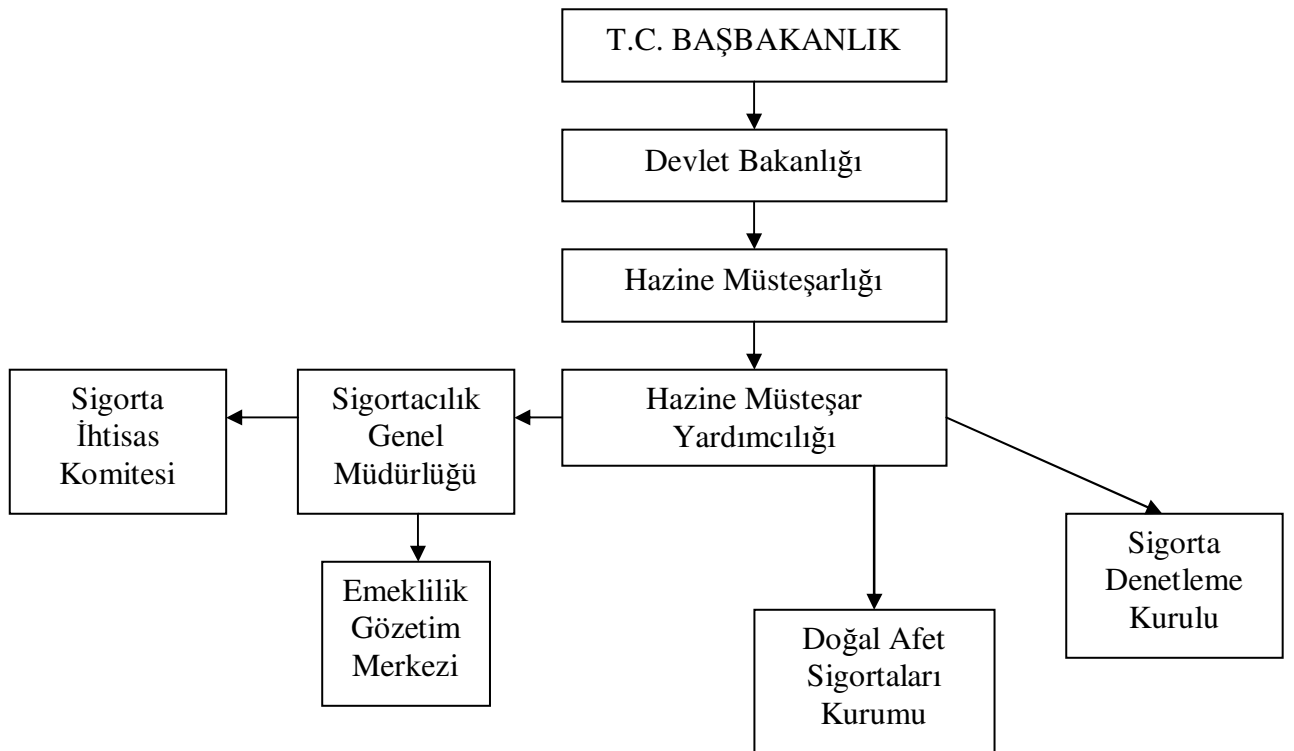
⁷⁸ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

sorumluluğuna ortak olmamakta, ancak bütün hasarların toplamı önceden tespit edilmiş belli bir oranı aştığı takdirde, aşan kısmı sigorta şirketine tazmin edilmektedir. Bu oran aşıldıktan sonra da meydana gelmiş bilumum hasarlar, büyük-küçük, teminat limiti içinde, reasürörce karşılanır. Teminatın limiti de esas itibariyle hasarın bir yüzdesiyle ifade edilir. Mesela yapılacak bir Stop Loss anlaşması ile sedan, hasar oranının %80'i geçmesi halinde %120'ye kadar teminat sağlayabilir. Hasar oranı %80'i geçtiği andan itibaren meydana gelen hasarlar %120'ye kadar reasürörce karşılanacaktır.⁷⁹

1.9. Sigorta Sektörü Organizasyon Yapısı

Sigorta sektörü organizasyon yapısı ve kurumlar arası ilişkiler aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

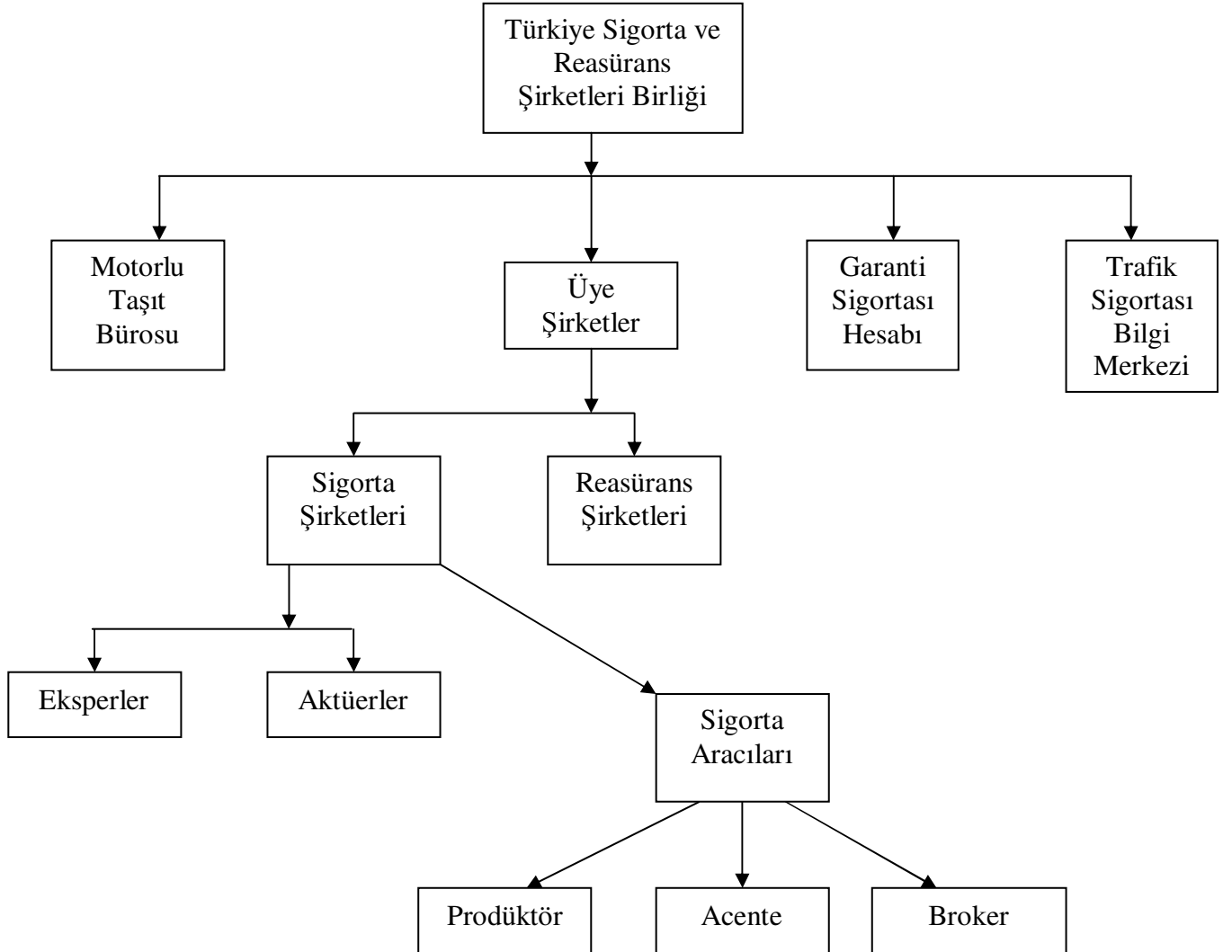
ŞEKİL 1: Sigorta Sektörü Organizasyon Yapısı⁸⁰

⁷⁹ <http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Reas%C3%BCrans/>

⁸⁰ www.sigortacilik.gov.tr

ŞEKİL 2: Sigorta Sektörü Organizasyon Yapısı⁸¹

⁸¹ www.sigortacilik.gov.tr

İKİNCİ BÖLÜM

2. RİSK, HASAR VE TAZMİNAT TALEBİ

İkinci bölümde risk, hasar ve tazminat kavramlarını açıklanacak olup, kavramlara değinilecektir.

2.1 Risk ve Belirsizlik Kavramı

Risk, sigortacılık açısından değerlendirildiğinde, hasar olasılığı veya tehlikelerin kombinasyonu olarak, riskin hem hasar olasılığını hem de tehlikeleri ifade ettiği belirtilmiştir. Risk, sigortanın esasıdır.

Belirsizlik, olası birçok sonucun gerçekleşebileceği durumlarda, tahmin yeteneği ile ilgili olarak kişinin duyduğu kuşkuudur. Belirsizlik şanslar eşitse en yüksek düzeydedir. Birtakım olaylar eşitliği bozmuşsa, belirsizlik azalır. Belirsizlik azaldığında risk artabilir ya da azalabilir. Ancak, yeterli bilginin olmadığı durumlarda belirsizlik daha yoğundur. Çünkü olasılık belirsizdir.⁸²

Rizikoyu taşıyan kimse, sigorta akdi ile tehlikeyi sigortacı dediğimiz ve bu işi meslek olarak yürüten kuruluşa devreder. Sigortacı, prim karşılığında rizikoyu devralan, endüstride kullanılan deneyimle rizikoyu satın alan, iktisadi güven satan kişidir. Ancak bu işi sadece bir veya birkaç kişiye karşı yapmaz. Sigortacının gayesi aynı rizikoya maruz kimselerden mümkün olduğu kadar fazla sayıda kimse ile sigorta akdi yaparak, mümkün olduğu kadar fazla prim elde etmek ve böylece oluşturduğu fondan, korkulan olay gerçekleştikçe zarar görenlere sigorta sözleşmesindeki esaslara göre ödeme yapmaktır.⁸³

Gerek bireyler ve gerekse işletmeler açısından gelecek, belirsizlik taşımaktadır. İşletmelerin faaliyetine devam etmesi, yurt ekonomisine, sermaye sahibine, çalışanına karşı sorumluluklarını yerine getirmesi açısından önemlidir. İşletmeler ne kadar çağdaş metotlarla yönetilirse yönetilsin, beklenmeyen olaylar her zaman varlıklarını tehdit

⁸² G.Şebnem Uralcan, 2004: *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi*, Beta Yayın, İstanbul: s.7

⁸³ Yaşar Karayalçın, 1974, *Risik-Sigorta-Risk Yönetimi*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara: s.11

ederek işin durmasına veya aksamasına, işletmenin giderek güçsüzleşmesine yol açabilir.

İşletmenin faaliyetine devam etmesi için, muhtemel riskler dikkate alınarak bu riskleri asgari seviyede tutmak amacıyla çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekir.

Risklerin en düşük oranda da olsa gerçekleşmesi, katlanılması güç sonuçlara yol açabilmektedir. Kişiler ve işletmeleri tehdit eden risklerin belirsizliği sonucunda bir karşı tedbir alınması fikri sigorta kavramını ortaya çıkarmıştır.

Risk olmadan sigorta sözleşmesinin düzenlenemeyeceği düşünülürse, riskin temel sigorta prensiplerinden olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan riskin belli özellikleri taşıması da gerekmektedir.

Sigortacılıkta risk;

- Maddi ve gerçek,
- Muhtemel (Gerçekleşmesi mutlak olmayan veya ölüm gibi gerçekleşmesi mutlak olmakla beraber ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan)
- Geleceğe yönelik,
- Sigortalı ile sigortacının iradesi dışında meydana gelebilecek,
- Konusu bakımından yasal-meşru.
- Zarar veya başkaca uygun olmayan bir hal doğuran olay, bir tehlike olarak ifade edilmektedir.

Yukarıda belirtilen unsurların yanı sıra risk yönetiminden etkili sonuç alınabilmesi için risk yoğunluğunun da bilinmesi ya da en azından tahmin edilmesi gerekir. Zira riskin frekansı az veya çok ender olarak ortaya çıkıyorsa sigortalıya gereksinme duyulmayacaktır. Risk, yani zarar ihtimali (0)'dan (1)'e kadar değişebilir. Hasar ihtimali (0) ise yani yoksa veya (1) ise ihtimal yoktur, kesinlik vardır. Halbuki sigorta bilinmeyen, yani ihtimalin bulunduğu yerde vardır. Bu sebeple hiç hasar ihtimali olmaması veya hasarın kesin olması halinde sigortadan bahsedilmez. Bazen bu kesinlik sonuç itibarıyla vardır. (Ölümde olduğu gibi) ancak ne zaman meydana geleceği belli

değildir. Risk, yani zararın veya sigortalı hadisenin gerçekleşmesi ihtimali (0)'a yakın ise, kişi yada kuruluşlar sigortaya pek yanaşmazlar. Eğer (1)'e yakın ise bu sefer sigorta şirketleri sigorta yapmak istemeyecekler veya ihtimal (1)'e yaklaştıkça bu durumda sigorta şirketleri sigorta yapmaktan kaçınarak sigorta fiyatını, dolayısıyla sigorta primini yükselteceklerdir.⁸⁴

Meşru olmayan, yani yasalara aykırı işlemler sonucu doğacak tehlikeler sigortalanamaz. Örneğin yurda kaçak girmiş bir malın nakliye sigortası yapılamaz.⁸⁵

2.2 Hasar ve Tazminat Kavramı

Hasar, sigortalının karşılaşılabileceği riskin, tesadüfen gerçekleşmesi olarak nitelendirilebilir. Gerek hayat, gerekse hayat dışı sigortalarda, riskin gerçekleşmesi sonucunda oluşan hasar, sigortalının, fiziki, mali ve beşeri varlıkları, menfaatleri ve sorumluluklarıyla ilgili doğal dengesinin bozulmasıdır.⁸⁶

Sigorta yaptırmanın tek sebebi, uğranılacak zararın telafisini ümit etmektir. Hasar olmadığı sürece sigortacının hizmet kalitesi, sigortalısına göstereceği ilgi ile sınırlı olup, sözleşmenin asıl yükümlülüğünden bağımsız bir süreçtir. Hasar, sigortacının görevini, verdiği vaadi yerine getirip getirmeyeceğinin belgeleneceği, arzu edilmemesine rağmen yaşanan, sigortanın varlık nedenidir. O güne kadar saf ve sade güven üzerine devam eden sigortacı-sigortalı ilişkisi şimdi sınavdan geçecektir. Uğranılan zararın giderilmesinde kullanılacak olan tazminatın süratle alınması sigortalının, acentenin ve sigortacının görevlerini bilmesi ve yerine getirmesi ile sağlanacaktır.⁸⁷

Her cins sigorta poliçesi altında hasar talebi olur. Aslında hasar taleplerinin karşılanması, sigortacının topluma olan başlıca hizmetini teşkil eder. Sigortacılar hasar taleplerinin derhal ve cömertçe karşılandığı yolunda bir intiba yaratmak durumundadırlar. Zira sigortacı için bundan daha tesirli bir reklam vasıtası olamaz.⁸⁸

Hasar, poliçe kapsamı içinde değerlendirilen bir olay ise zarar doğuran bir hususu ifade eder. Yani sigortacı için her hasar zarar doğuran bir olayı ifade etmeyebilir.

⁸⁴ M.Ünsal Elbeyli, 2001: S.12-13

⁸⁵ M.Ünsal Elbeyli, 2001: S.12-13

⁸⁶ Ş.Uralcan, 2004: s.113

⁸⁷ Erdoğan Sergici, 2001: *Sigorta ve Pazarlama – Makaleler*, Can Matbaa, İstanbul: s.98-99

⁸⁸ C.Nomer, 1977: s.103

Örneğin; poliçede saptanan muafiyetin altında kalan hasarlar sigortacı için zarar doğuran hasarlar değildir.⁸⁹

Gerçekleşen hasarın telafi edilmesini sağlayan değer, tazminat değeridir. Ekspertiz sırasında çeşitli değerlendirme metotları ile gerçek değerlere ulaşılmaya çalışılır. Tazminat, sigortalının, menfaat ilişkisiyle bağlı olduğu sigorta konusunun hasarı nedeniyle uğramış olduğu parasal kaybının, sigortacı tarafından karşılanarak, hasar meydana gelmeden önceki ekonomik durumuna getirilmesi anlamını taşıdığından, sigortalıyı ne mağdur etmeli, ne de zenginleştirmelidir.⁹⁰

Poliçede kayıtlı sigorta bedeli, bir hasar anında sigortacının sigortalıya karşı azami sorumluluğunu ifade eder. Herhangi bir hasar anında bu bedelin üzerine çıkmak suretiyle tazminat ödemek mümkün değildir. Bu bedel yeterli ise sigortalının tazminat talebini karşılamak ve hasardan bir gün önceki mali seviyesine getirmek suretiyle zararını tazmin etmek imkanı sağlanır. Bunun aksi mümkün değildir. Sigorta sözleşmesi, sigortalıyı hasardan önceki mali durumunun üzerine çıkarmayı gaye edinmez. Tazminat prensibi hasar nedeni ile sigortalının kar sağlamasını önler.

Hasar tazminatlarının ödenmesinde ilk basamak, hasar ihbarı aşamasıdır. Hasar ihbarı aşamasında çok dikkatli davranmak gereklidir; alınması gereken önlemler ve yapılması gereken işler sigortalıya anlatılıp, sigortalı sorularla bunaltılmamalıdır.

Poliçenin hazırlanışı ve kabulünü takiben, sigortalının ve sigortacının hukuki sorumlulukları başlar. Bu sorumluluklardan birisi de rizikonun gerçekleştiğinin sigortacıya bildirilmesidir. Bu bildirim hasar ihbarı denir. Hasar ihbarı; sigortalının kendisi, temsilcisi, veya mücbir sebeplerden dolayı herhangi biri tarafından, sigorta şirketine, acenteye veya müşteri temsilcisine yazılı ve sözlü olarak yapılabilir.

Hasarın gerçekleşmesi sonrası koruma ve kurtarma önlemleri önemli olup, doğru ve zamanında müdahalelerle hasar tutarının sigortacı açısından düşürülmesi mümkündür. Bir hasar sonrasında dahi hasara uğramış unsur ile ilgili maddi değer söz konusu olup, doğru değerlendirilmesi neticesinde hasar maliyetlerini azaltma şansı mevcuttur. Burada

⁸⁹ Timuçin Alpay, 2001: *Temel Sigortacılık Bilgileri ve Uygulamalı Hasar Yönetimi*, Yüce Yayın, İstanbul: s.48

⁹⁰ Ş.Uralcan, 2004: s.115

hasar sonrası sigortalının doğru yönlendirilmesi ve etkili bir organizasyon yeteneği gerekir. Hasar unsurlarının farklı branşlar ve çok farklı sektörlerde bulunması nedeni ile konu hakkında yönlendirme yapacak kişinin bilgi yelpazesinin geniş olması, uzmanlık alanında yoğun bilgi birikimi ve deneyime sahip olması gerekir. Sigorta ettirenin ise rizikonun gerçekleşmesi ile doğan yükümlülükleri mevcuttur.

2.3 Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri

Rizikonun gerçekleşmesi ile birlikte sigortalının da hukuki sorumlulukları başlar. Sigorta ettiren , rizikonun gerçekleşmesi halinde aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür:

Sigortalı, rizikonun gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren en geç 5 gün içinde sigortacıya ihbarda bulunmalı.

Sigortalı değilmişcesine gerekli kurtarma ve koruma önlemlerini almak ve bu amaçla sigortacı tarafından verilen talimatlara elinden geldiği kadar uymak.

Sigortacı ya da yetkili kıldığı kimselerin, makul amaçlarla ve uygun şekillerde hasara uğrayan bina ve yerlere girmesine, bunları teslim almasına, el koymasına, muhafaza altına alınmasına ve zararı azaltmaya yönelik girişimlerde bulunmasına izin vermek.

Zorunlu haller dışında, hasar konusu yer veya şeylerde bir değişiklik yapmamak.

Sigortacının isteği üzerine, rizikonun gerçekleşmesinin nedenlerini ayrıntılı şekilde belirlemeye, zarar miktarı ile delilleri saptamaya, rücu hakkının kullanılmasına yararlı ve sigorta ettiren için sağlanması mümkün gerekli bilgi ve belgeleri gecikmeksizin sigortacıya vermek.

Zararın tahmini miktarını belirli yazılı bir bildirimini uygun bir süre içinde sigortacıya vermek.

Tazminat yükümlülüğü ve miktarı ile rücu haklarının saptanması için, sigortacının veya yetkili kıldığı temsilcilerinin sigortalı yer veya şeylerde ve bunlarla ilgili belgeler üzerinde yapacakları araştırma ve incelemelere izin vermek.

Sigortalı yer veya şeyler üzerinde başkaca sigorta sözleşmeleri varsa bunları sigortacıya bildirmek.

Eğer sigortalı yukarıda belirtilen yükümlülüklerini, yani hasardan sonraki sorumluluklarını yerine getirmez ve bu nedenle de hasar miktarında bir artış meydana gelirse, sigortacı artan bu zarardan sorumlu olmaz. Ayrıca sigortalı, rizikonun tahakkukuna kasden sebebiyet verir veya ziya ve hasar miktarını kasıtlı olarak arttırıcı fiillerde bulunursa, bu taktirde söz konusu poliçeden doğan tazminat hakkı düşer.⁹¹

2.4. Branşlar itibariyle Hasarlar

Her branşın teminat özellikleri, hasar sonrası uygulama esasları farklılık göstermektedir, branşlar itibariyle hasarlar açıklanacak olursa.

2.4.1. Yangın

Alevli bir ateşin meydana getirdiği ziya ve hasarlar, yangın sigortasının konusunu teşkil eder. İnfilakın veya yangın ve infilak sonucu meydana gelen duman, buhar ve hararetin sigortalı mallarda doğrudan neden olacağı maddi zararlar, bu sigortanın kapsamını teşkil eder. Bu kapsamın dışında kalan ve yangınla ilgisi olmayan ancak yangın sigortasında ek olarak verilen teminat nev'ileri de vardır.⁹²

Bu teminatlar;

- Kar ağırlığı,
- Sel ve su baskını,
- Yer kayması,
- Fırtına,
- Dahili su,
- Taşıt çarpması,

⁹¹ Turgut Özkan, 2002: *Sigortacılık Sektöründe Elemanter Branşlarda Her Yönüyle Hasar*, Haliç Üniversitesi, İstanbul: s.13

⁹² Dinçer Ünsal, 2003: *Muhtelif Branşlarda Hasar İle İlgili Uygulama Notları*, İstanbul Üniversitesi Sigorta Ekspertliği Uzmanlık Eğitimi Ders Notları, İstanbul: s.3

- Kötü niyetli hareketler,

şeklinde sıralanabilir.

Bu branşta meydana gelen hasarların bir kısmı küçük meblağları ilgilendirir. Bu durumda basit bir hasar ihbar formu doldurularak veya telefonla şirkete yapılacak hasar ihbarı değerlendirilmek suretiyle hasar dosyası açılarak poliçenin yürürlükte olup olmadığı ve hasarın teminata dahil rizikolardan meydana gelip gelmediği kontrol edilir. Engel bir hal görülmediği takdirde tazminat makbuzu imzası mukabilinde çekin takdim edilmesi ile konu halledilir.

Bazı yangın hasarları ise geniş bir tahkikat ve detaylı bir çalışmayı gerektirir. Bu çalışmalar genellikle eksper tarafından, özel hallerde ise sigortacının kendi elemanları veya tayin edeceği uzman kişilerce yürütülür. Gerekli tahkikat ve tespit işlemlerinin bitmesini müteakip verilecek raporların ve dosya ile ilgili evrakın şirkete intikali neticesinde ödeme safhasına geçilir.

Hasar ihbarı genellikle, telefon, faks gibi iletişim araçları ile yapılmaktadır. Hasar ihbarı alınması anında yaratılacak imaj, şirket ile ilk defa hasar anında karşılaşan sigortalı üzerinde olumlu etki yaratmak, fazla bürokratik işleme girmeden, alınması gerekli olan bilgiler de ihmal edilmeden sigortalıyı rahatlatacak şekilde alınmalı ve eksperin deliller ortadan kalkmadan hasar mahalline sevk edilmesi sağlanmalıdır.⁹³

Sigorta tazminatının hesabında sigortalı şeylerin rizikonun gerçekleşmesi anındaki tazmin kıymetleri esas tutulmaktadır.⁹⁴

Hasarın tespitinde poliçe genel şartlarının B.5 maddesinde değinilen Tazmin Kıymetlerinin Hesabı prensipleri uygulanır. Sigorta tazminatının hesabında sigortalı şeylerin rizikonun gerçekleşmesi anındaki tazmin kıymetleri esas tutulur.

Ticari Emtiada; rizikonun gerçekleşmesinden bir önceki iş günü piyasa alım fiyatı esas tutulur.

⁹³ D.Ünsal, 2003: s.3

⁹⁴ Murat Özbolat, 2006: *Temel Sigortacılık*, Seçkin Yayıncılık, Ankara: s.233

Fabrika ve İmalathanelerde; imal halinde bulunan maddelerde rizikonun gerçekleşmesinden bir iş günü önceki piyasa fiyatına göre hammadde ve malzemenin satın alınması için ödenecek bedellere, o güne kadar yapılan imal masrafları ve genel giderlerden gereken payın eklenmesi suretiyle bulunur. Ancak bu suretle saptanan tazmin kıymeti hiçbir zaman bu maddelerin mamullerinin rizikonun gerçekleşmesinden bir iş günü önceki piyasa alım fiyatını geçemez. Ham ve mamul maddeler fabrika ve imalathanelerin ister içinde veya eklentisinde ister diğer herhangi bir yerde bulunsun, bu madde hükümleri bakımından ticari emtia sayılırlar.

Her Türlü Sanayi Tesisatı ve Makineler, Alet, Edevat ve Demirbaşlar; yenilerinin satın alınması için ödenecek bedel esas tutulur. Ancak bu bedelden eskime ve aşınma ve başka sebeplerden ileri gelen kıymet eskimleri düşüleceği gibi, yenilerinin randıman ve nitelik farkları varsa, bu farklar dikkate alınır.

Her türlü Ev Eşyası ve Kişisel Eşya; yenilerin satın alınması için ödenecek bedel esas tutulur. Ancak bu bedelden eskime ve aşınma ve diğer sebeplerden ileri gelen kıymet eskimleri düşülür.

Binalarda; rizikonun gerçekleştiği yer ve tarihte piyasa rayiçlerine göre bulunan yeni inşa bedeli esas tutulur. Ancak bu bedelden eskime, yıpranma, ve başka sebeplerden ileri gelen kıymet eskimleri indirilir. Bina yeniden inşa edilemeyecek ise tamir kıymeti binanın rizikonun gerçekleşmesinden bir gün önceki alım satım değerinden arsa kıymeti düşülmek suretiyle bulunur.

Mutabakatlı Değer; sigorta sözleşmesinin yapılması sırasında veya sigorta süresi içinde, sigorta konusu bina, sabit tesisat, makineler, demirbaşlar veya ev eşyasının değeri sigorta ettiren ve sigortacının oy birliği ile seçtikleri bilirkişiler tarafından saptanır ve taraflarca kabul olunursa, rizikonun gerçekleşmesi ve tazminatın hesabında bu değere taraflarca itiraz olunmaz. Mutabakatlı değer esasıyla yapılacak sözleşmeler için saptanacak değer listesi en çok bir yıllık sigorta süresi için geçerlidir. Bilirkişi masrafı, sözleşmeyi mutabakatlı değer esasıyla isteyen tarafa aittir. Ticari emtia üzerine mutabakatlı değer esasıyla sözleşme yapılmaz.

Bu prensipler dahilinde zararın tespitinde taraflar anlaşamadıkları takdirde zarar miktarının tayini için isterlerse hakem bilirkişilere gidilmesini kararlaştırabilirler ve bunu bir tutanakla tespit ederler.

2.4.2. Kaza

Kaza sigortasının konusunu, kaza niteliğinde, beklenmedik ve ani bir olay karşısında meydana gelen riskler oluşturmaktadır. Sigorta branşlarının tamamında bulunan kaza, beklenmedik ve ani olay koşulu ana başlık olan kaza sigortalarının da konusu içerisindedir. Günümüzde özellikle Türkiye’de yeni bir branş olan ve aynı zamanda en fazla primin üretildiği branş olan kaza sigortalarını diğer sigorta branşlarından ayırmak gerekirse; kaza sigortaları konusu temel olarak kişinin mal varlığını, bedenini tehdit eden ve iştilal konusu ile ilgili faaliyetinde meydana gelebilecek yasal sorumluluklarını teminat altına alan sigorta türü şeklinde tanımlamak mümkündür.⁹⁵

Kaza ile ilgili hasarlar aşağıdaki gibi incelenebilir.

- Kasko

Bu sigorta karayollarında kullanılabilen motorlu ve motorsuz araçların aşağıda belirtilen şekilde uğrayacağı maddi zararları temin eder.⁹⁶

Aracın gerek hareket ve gerekse durma halinde iken aracı kullanan veya sigortalının iradesi dışında ani ve harici etkiler neticesinde sabit veya hareketli bir cismin çarpması veya böyle bir cisme aracın çarpması, çarpılması, devrilmesi, düşmesi, müsademesi veya yuvarlanması ile üçüncü kişilerin kötü niyet veya muziplikle yaptıkları hasarlar.

Aracın yanması.

Aracın çalınması veya çalınmaya teşebbüs edilmesi anında meydana gelen hasarlar bu poliçenin kapsamını teşkil eder. Bu sayılanların dışında sigortalının talebi halinde ek teminat adı altında teminat kapsamına dahil edilebilecek zararlar da söz konusu olabilir. (Deprem,seylap,terör vb.)

⁹⁵ M. Özbolat, 2006: s.233

⁹⁶ D.Ünsal, 2003: s.6

Hasarın mahiyet ve miktarına göre eksper görevlendirilip görevlendirilmeyeceği, hadisenin oluşumunu ve yerini araştırarak bir eleman görevlendirilip görevlendirilmeyeceği bu yöntemin ana konusunu teşkil eder.

Genel anlamda hasar küçük meblağı ilgilendiriyor ise (Örneğin; cam kırılması gibi) ve tamiratın kısa sürede bitirilmesi gerekiyorsa, sigortalıdan aracın hasarlı halini gösteren resim ve tamirat faturası ile hadisenin oluşunu belirten yazılı bir beyan alınması suretiyle hasar tazmin edilir.

Hasarın boyutu daha geniş bir çalışmayı gerektiriyor ise ihbarı alır almaz derhal bir eksper görevlendirilerek hasar tespit çalışması başlatılır. Aracın üzerinde meydana gelen hasarın belgelerle uyum sağlamadığının tespiti halinde tayin edilecek uzman bir kişi ile hasarın belirtilen mahalde meydana gelip gelmediğinin araştırılması yaptırılabilir.

Sigortacı hasar miktarına ilişkin belgelerin kendisine eksiksiz verilmesinden itibaren en geç 15 gün içinde gerekli incelemeyi tamamlayıp hasar ve tazminat miktarlarını tespit ederek sigortalıya bildirmekle yükümlüdür.

Ödeme aşamasına gelen bir hasar dosyasında;

Police (asıl nüsha veya fotokopi)

Kaza zaptı (aslı veya asıl onaylı sureti) veya kazayı yapanın kaza hakkındaki yazılı beyanı.

Alkol muayenesi raporu (onaylı)

Aracın hasarlı halini gösteren fotoğraflar,

Aracın tescil belge fotokopisi,

Prim makbuzu veya prim ödeme belgesi,

Aracı kullanana ait ehliyet fotokopisi,

Aracın çalınıp 30 gün boyunca bulunmaması durumunda müracaat ve bulunmadığına dair belgeler ile trafikten çekme belgesi.

İrsaliye (yük taşımaya mahsus araçlar için)

gibi hadisenin özelliğine göre ilgili belgelerin bulunması gerekir. Tazminatı ödenen dosyalar rücu hakkının kullanılması açısından hukuk servisine sevk edilir.⁹⁷

- Trafik (Zorunlu Mali Sorumluluk)

Bu poliçe karayollarında hareket halindeki motorlu araçların kullanılmasından dolayı üçüncü şahısların uğrayacağı maddi ve bedeni zararları zorunlu sigorta limitlerine kadar temin eder.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'na göre yapılması mecburi olan bu sigortanın limitleri, araçların cins ve kullanım amaçlarına göre Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilir. Sigortacının sorumluluğu bu limitlerle sınırlıdır.

Meydana gelen bir kazada zararın önlenmesi veya azaltılması amacıyla, sigorta ettirenin yapacağı makul ve zorunlu masraflar sigortacı tarafından karşılanır. Bu sigorta işletenin (sigorta ettirenin) haksız taleplere karşı savunmasını da temin etmektedir. Bu sigorta Türkiye sınırları içerisinde geçerlidir.⁹⁸

Trafik poliçelerinden meydana gelen hasarların şirkete ihbarı anında, ihbarın alınması sırasında kasko sigortalarında uygulanan prosedür aynen uygulanır.⁹⁹

- İhtiyari Mali Sorumluluk

Bu poliçe trafik poliçesi teminatlarının üzerinde kalan kısmını poliçede belirtilen limitlere kadar temin eder. Yani, trafik poliçesi teminatlarını yeterli görmeyen sigortalının kendi isteği doğrultusunda ve istediği limitlerle sigortacıya yaptırabileceği bir sigorta özelliğini taşımaktadır. Burada da hasar sonrası izlenen prosedür, trafik poliçelerinde izlenen prosedürle aynıdır. Her iki poliçenin de aynı sigorta şirketinde olması, talep sahibi açısından kolaylık sağlar. Aynı şirketlerde olması her iki şirkete de aynı evrakların ayrı ayrı ibrazını gerektirir.¹⁰⁰

⁹⁷ D.Ünsal, 2003: s.3

⁹⁸ M. Özbolat, 2006: s.237

⁹⁹ D.Ünsal, 2003: s.7

¹⁰⁰ D.Ünsal, 2003: s.8

Bu evrak;

Maddi hasarlarda;

Poliçe (Aslı veya fotokopisi)

Kaza zaptı (Aslı veya onaylı sureti)

Eksper raporu (yoksa onarım faturaları)

Aracın hasarlı halini gösteren fotoğraflar (3. şahısa ait aracın)

Aracın tescil belge fotokopisi (3. şahısa ait aracın)

Poliçede plaka yazılmamışsa sigortalı aracın tescil belgesi fotokopisi.

Ölüm yada yaralanma hasarlarında;

Poliçe (Aslı yada fotokopisi)

Kaza zaptı (Aslı veya onaylı sureti)

Veraset ilamı.

Nüfus aile kaydı.

Ölüm raporu (savcılık veya adli tabip)

Hastane kat'i raporu (Yaralanmalarda)

Hastane ve tedavi masraf makbuzları (Yaralanmalarda)

Şirketin muvafakatiyle üçüncü kişilere sigortalı tarafından sulhen ödenen tazminatla ilgili noterlikçe düzenlenen ibraname (Böyle bir konu söz konusu ise)

Mahkeme kararı ile ödenen tazminatla ilgili mahkeme kararı, icra emri ve tediye makbuzu (tazminat mahkeme kararıyla ödenmiş ise)

Poliçede plaka yazılmamış ise sigortalı aracın tescil belgesi fotokopisi.¹⁰¹

¹⁰¹ D.Ünsal, 2003: s.8

- Yeşil Kart (Green Card)

Bu poliçe yurt içinde geçerli olan trafik poliçesinin yurt dışındaki devamını sağlayan poliçe türüdür. Milletler arası anlaşmalarla tesis edilmiş kurallar çerçevesinde her ülkede bulunan büro vasıtasıyla yürütülür. Ülkemizde de bu poliçe ile ilgili mevzuat Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu kanalı ile yürütülmektedir.¹⁰²

Yurt dışına seyahate çıkacak olan araçların işletilmesi sırasında bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına veya bir zarara uğramasına sebebiyet vermesi halinde karşı tarafın zararının önlenmesi veya azaltılması için uluslararası bir anlaşma yapılarak, bu ülkelerde geçerli olacak zorunlu mali mesuliyet sigortası şekli kabul edilmiştir. Standart yeşil kart poliçesi hangi sigorta şirketi tarafından verilmiş olursa olsun anlaşmayı imzalayan bütün devletlerde, o ülkenin mesuliyet hukuku esasları çerçevesinde teminat vermektedir.¹⁰³

- İşveren Sorumluluk Sigortası

Bu poliçe işverenin kusuru dolayısı ile iş yerinde meydana gelebilecek iş kazaları neticesinde işverene bir hizmet sözleşmesi ile bağlı Sosyal Sigortalar Kurumu'na tabi işçiler veya bunların hak sahipleri tarafından talep edilecek, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sağladığı yardımların üzerinde ve dışındaki talepleri temin eder.¹⁰⁴

Bu poliçe aynı zamanda Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından işverene karşı açılacak rücu davaları dolayısı ile ödenecek tazminat miktarları ile işverene karşı açılacak davalar dolayısı ile ikame edilecek mahkeme masrafları ile avukatlık ücretlerini de poliçede gösterilen limitler dahilinde temin eder. Manevi tazminat talepleri poliçe teminatı dışındadır.¹⁰⁵

Bu poliçede hasarların gerçekleşmesi sonrası istenecek evraklar şunlardır;¹⁰⁶

Poliçe (Aslı veya fotokopisi)

Kaza ile ilgili tutanaklar.

¹⁰² D.Ünsal, 2003: s.9

¹⁰³ M. Özbolat, 2006: s.242

¹⁰⁴ D.Ünsal, 2003: s.9

¹⁰⁵ D.Ünsal, 2003: s.9

¹⁰⁶ D.Ünsal, 2003: s.10

İş güvenliği müfettiş raporları.

Hastane kat'ı raporu,

Ücret bordrosu.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nca kazazede işçiye yapılan ödemeler.

Gerek kazazede işçi, gerekse S.S.K. tarafından işveren aleyhine tazminat davası açılmışsa bununla ilgili dava dilekçesi ve cevap lahiyası.

İşveren aleyhine açılan dava sonuçlanmışsa bununla ilgili mahkeme kararı, icra emri ve hükmedilen tazminatın ödendiğine dair makbuz.

Prim makbuzu veya ödeme belgeleri.

Sigorta şirketlerinin muvafakatı alınarak sulhen ödeme yapılmış ise bu ödeme ile ilgili noterlikçe düzenlenmiş ibraname.

Veraset ilamı (ölümle)

Aile nüfus kaydı (ölümle)

Ölüm raporu (ölümle)

- Üçüncü Şahıs Mali Sorumluluk:

Bu sigorta, sigortalının üçüncü şahıslara vereceği maddi ve bedeni zararları karşılar. Sigortalıya bir hizmet veya vekalet münasebeti ile bağlı kimseler ile sigortalının aile efradı üçüncü şahıs tabirinin dışındadır.

Aile efradı sayılan kişiler şunlardır:¹⁰⁷

Sigortalının eşi, usul ve furu sigortalının kendisi ile birlikte oturmaları halinde kardeşleri, damatları, gelinleri ve kendisi tarafından bakılan sair akrabaları, sigortalının eşinin usul ve furu ile kardeşleridir. Sigortalı tüzel kişi ise, yani bir şirket ise, bu şirketin

¹⁰⁷ D.Ünsal, 2003: s.10

gayr-ı mahdut mesuliyetli ortakları ile bunların yukarıda sayılan aile efradı üçüncü şahıs olarak addedilemezler.¹⁰⁸

Hasar halinde sigortacı işveren mali mesuliyet poliçelerinde de olduğu gibi, zarar ziyan talebinde bulunan üçüncü şahıs ve şahıslarla doğrudan temasa geçmek suretiyle anlaşma hakkına sahiptir. Dava açılması halinde sigortacı gerek gördüğü takdirde sigortalı namına davayı takip edebilir. Davaya ait masraflar sigortacı tarafından ödenir. Ancak ödenecek tazminatla birlik masrafların toplamı poliçede yazılı teminat miktarlarını aşamaz.

Bu poliçe hasarlarının tasfiyesinde istenen evraklar aşağıdaki gibidir:¹⁰⁹

Poliçe (Asli veya fotokopi)

Kaza ile ilgili tutanaklar,

Hastane kati raporu. (Yaralanmalarda)

Eksper raporu, bilirkişi raporu veya faturalar (Maddi hasarlarda)

Sigortalı aleyhinde tazminat davası açılmış ise bununla ilgili dava dilekçesi ve cevap layihası.

Sigorta şirketinin muvafakatı alınarak tazminat ödenmiş ise bu ödemeye ilgili noterlikçe tanzim edilmiş ibraname.

Veraset ilamı. (Ölümde)

Aile nüfus kaydı. (Ölümde)

Ölüm raporu (Ölümde)

Ölen üçüncü şahısın kazanç belgesi.

Prim makbuzu veya ödeme belgeleri.

¹⁰⁸ D.Ünsal, 2003: s.10

¹⁰⁹ D.Ünsal, 2003: s.11

- Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk

Bu sigorta ile; bir sözleşme ile daimi bakıma tabi tutulan marka, tip, kullanım tarzı, taşıma kapasitesi ve bulunduğu yer adresi poliçede belirtilmiş bulunan asansör veya asansörlerin kullanılması esnasında meydana gelebilecek kazalar sonucu üçüncü kişiler tarafından ileri sürülebilecek maddi ve bedeni talepler teminat altına alınır.¹¹⁰

- Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta ile yanıcı, parlayıcı ve yakıcı maddeleri üreten, nakleden veya satanların bu mesleki faaliyetleri nedeni ile bu maddelerin doğrudan doğruya neden olduğu olaylar sonucu kusurları olsun olmasın üçüncü kişilere verilecek bedeni ve maddi zararlar poliçede belirtilen limitler dahilinde teminat altına alınır.¹¹¹

Sigorta şirketlerinin sorumlu olduğu asgari teminat tutarları, her yıl enflasyon üzerinden revize edilerek, devlet bakanlığı tarafından yayınlanmaktadır.¹¹²

Bu poliçe ile sigortalı bulunan bir işyerinde kullanılmak üzere bulundurulmuş Likit Petrol Gazı (L.P.G.) tüpünün gaz kaçırmaması, infilakı veya yangın çıkarması sonucu meydana gelebilecek zararlar Tüpgaz Sorumluluk Sigortası tarafından karşılanır. Ancak böyle bir kaza işyerinde bulunan yanıcı, parlayıcı, patlayıcı maddelerin de zarar vermesine yol açarsa tazminat ödemelerinde öncelikle Tüpgaz Sorumluluk Sigortası teminatı devreye girer. Şayet bu poliçe limitleri zararı karşılamakta yetersiz kalırsa Tehlikeli Maddeler Sorumluluk Sigortası limitleri işlemeye başlar.¹¹³

Hasara yol açan kazanın meydana geliş nedeni yanıcı, patlayıcı, parlayıcı maddeler olması halinde ise öncelikle Tehlikeli Maddeler Sorumluluk Sigortası teminatı devreye girer. Meydana gelen kazada zararın önlenmesi veya azaltılması için sigortalı tarafından yapılan makul ve zaruri masraflar sigortacı tarafından karşılanır. Sigortalı aleyhine dava açılması halinde davanın takibi sigortalı ile birlikte sigortacıya aittir. Dava masraflarını ve avukatlık ücretini sigortacı ödemekle yükümlüdür. Ancak ödenecek tazminat poliçede belirtilen ve sigortacının azami mesuliyetini gösteren sigorta bedelini aşarsa, sigortacı bu masraflara sigorta bedelinin tazminata oranı nispetinde iştirak eder.

¹¹⁰ D.Ünsal, 2003: s.11

¹¹¹ D.Ünsal, 2003: s.11

¹¹² M. Özbolat, 2006: s.246

Tazminatın ödenmemesini veya azaltılmasını kaldıran haller sigortacı tarafından zarar görene karşı ileri sürülemez. Sigortacı tazminatı ödedikten sonra hadiseye sebebiyet veren husus oranında sigortalıya rücu edebilir.¹¹⁴

- Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta ile Likit Petrol Gazı (L.P.G.) tüpleyen firmaların doldurdukları veya doldurttukları ve yetkili bayileri vasıtası ile veya doğrudan doğruya tüketiciye intikal ettirdikleri tüplerin kullanılmak üzere buldukları yerlerde kusurları olsun olmasın infilakı, gaz kaçırmayı, yangın çıkarması sonucu verebilecekleri bedeni ve maddi zararlara karşı sorumluluklar teminat altına alınmaktadır.¹¹⁵

Bu sigortayı L.P.G. depolayan, tüplere dolduran, nakleden, bayiler vasıtasıyla doğrudan doğruya tüketiciye satan L.P.G. dağıtım şirketleri yaptırmak zorunda oldukları Tehlikeli Maddeler Sorumluluk Sigortasına ek olarak yaptırmak mecburiyetindedirler.

Meydana gelen bir kazada zararın önlenmesi veya azaltılması amacıyla sigorta ettirenin yapacağı makul ve zaruri masraflar sigortacı tarafından karşılanır.¹¹⁶

- Ferdi Kaza Sigortaları

Ferdi kaza sigortaları sigortalıyı, sigorta süresi içerisinde meydana gelebilecek kazalar neticesinde ölmesi veya daimi sakat kalması hallerine karşı teminat altına alır. Kaza tabirinden maksat, ani ve harici bir hadisenin tesiri ile sigortalının iradesi dışında ölmesi veya cismani bir arızaya maruz kalmasıdır.¹¹⁷

Bu tabire ilaveten aşağıdaki hususlar da sigorta açısından kaza kabul edilmektedir.

Birdenbire ve beklenmeyen bir şekilde ortaya çıkan gazların teneffüs edilmesi, Yanıklardan ve ani bir hareket neticesinde adale ve sinirlerin incinmesi, burkulması ve kopması,

¹¹³ D.Ünsal, 2003: s.11

¹¹⁴ D.Ünsal, 2003: s.11

¹¹⁵ D.Ünsal, 2003: s.11

¹¹⁶ M. Özbolat, 2006: s.248

¹¹⁷ D.Ünsal, 2003: s.12

Yılan veya haşarat sokması neticesinde hususa gelen zehirlenmeler,

Isırılma neticesi meydana gelen kuduz.

Ferdi kaza sigortalarında 4 ayrı teminat göze çarpar:¹¹⁸

Vefat Teminatı; poliçe teminatına giren bir kaza neticesinde sigortalının derhal ölmesi veya bu kazanın kaza tarihinden itibaren 1 yıl zarfında sigortalının ölümüne sebebiyet vermesi halinde, poliçede gösterilen vefat teminatı limiti yine poliçede gösterilen menfaatdarlara, yoksa kanuni hak sahiplerine ödenir.

Sürekli Sakatlık Teminatı; poliçe teminatına giren bir kaza neticesinde sigortalının derhal veya kaza tarihinden itibaren iki sene zarfında daimi suretle sakat kalmasına sebebiyet verdiği takdirde, tıbbi tedavinin sona ermesi ile sakatlığın kati bir şekilde tespit edilmesi sonrası Sürekli Sakatlık Teminatı Genel Şartlarında gösterilen limit dahilinde ödenir.

Günlük Tazminat; poliçe teminatına giren bir kaza dolayısıyla sigortalının geçici olarak çalışamayacak duruma düşmesi halinde poliçede yazılı günlük tazminat ödenir. Sigortalının kısmen çalışabilecek durumda bulunduğu veya bilahare kısmen çalışabilecek duruma gelmesi halinde o tarihten itibaren günlük tazminat yarıya indirilir. Günlük tazminat tedavinin başladığı günden sigortalının çalışabilecek duruma gelmesine kadar ödenir. Ancak bu süre 200 günü geçemez.

Tedavi Masrafları Teminatı; poliçe teminatına giren kaza neticesi kaza gününden itibaren bir sene zarfında yapılmış olan doktor ücreti ile ilaç, radyografi, masaj, hastane ve diğer tedavi masrafları poliçede belirtilen limitler dahilinde ödenir.

Bir kaza vefat ve sürekli sakatlık tazminatına aynı zamanda hak kazandırmaz. Ancak sürekli sakatlık tazminatını almış bulunan sigortalı 1 yıl zarfında bu kazanın getirdiği ölüme maruz kalırsa poliçede gösterilen hak sahiplerine, sigortalıya ödenmiş bulunan daimi maluliyet tazminatı ile poliçede gösterilen vefat tazminatı arasındaki fark ödenir.¹¹⁹

¹¹⁸ D.Ünsal, 2003: s.13

¹¹⁹ D.Ünsal, 2003: s.13

Ferdi kaza hasarlarının tasfiyesinde istenecek evrak:¹²⁰

Police (Aslı veya fotokopisi)

Kaza ile ilgili tutanaklar,

Veraset ilamı, (Ölüm halinde)

Aile nüfus kaydı (Ölüm halinde)

Ölüm raporu,

Ölen kişinin sigortalı aracın yolcusu olduğunu belirten belge (Otobüs koltuk ferdi kaza sigortasında meydana gelen ölümle ilgili olarak)

Ücretli şoförün veya muavininin sigortalı araçta çalıştıklarına ilişkin resmi belge. (Şoför ferdi kaza poliçeleri için)

Maluliyet derecesini gösteren hastane kati raporu (Sürekli sakatlık halinde)

Malul kalan kişinin sigortalı araçta yolcu olduğunu belirten resmi belge. (Otobüs koltuk ferdi kaza sigortasında meydana gelen ölümle ilgili olarak)

Tedavi masrafları ile ilgili belge ve faturalar

Prim makbuzu veya ödeme belgeleri.

- Otobüs Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası

Bu sigorta şehirlerarası veya uluslararası yolcu taşıyan ve poliçede özellikleri belirtilen otobüste seyahat eden yolcuları, sürücüleri ve yardımcılarını taşımacılık hizmetinin başladığı andan bitimine kadar geçen seyahat süresi içerisinde maruz kalabilecekleri her türlü kazaların neticesine karşı teminat altına alır.¹²¹

Bu teminatın verilmesinde; poliçede kayıtlı otobüs işletmesinin uluslararası veya şehirlerarası yolcu taşıma yetki belgesinin olması ve seyahatin uluslararası veya Ulaştırma Bakanlığı'nca yayınlanan "Karayolu ile Şehirlerarası Yolcu Taşımaları

¹²⁰ D.Ünsal, 2003: s.13

¹²¹ D.Ünsal, 2003: s.14

Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde ve yine bu yönetmelikte belirtilen şehirlerarası yolcu taşıması sayılan hallerde yapılması şartı aranır.¹²²

- Cam Kırılmasına Karşı Sigorta

Bu sigorta, poliçede belirtilen cam ve aynaları sigorta süresi içerisinde bir kaza neticesinde uğrayacakları ziya ve hasarlara karşı teminat altına alır. Sigortalı cam ve aynaların hasar halinde poliçede belirtilen sigorta bedelini geçmemek üzere hasar anındaki değeri ödenir.¹²³

Cam sigortalarında tam hasar meydana geldiğinde sigorta güvencesi sona ermektedir. Kısmi hasarlarda ise her cam için belirlenen sigorta bedeli ek prim ödemek kaydıyla düzenlenen bir ek poliçe ile sigorta bedeli yükseltilebilmektedir.¹²⁴

Sigortacı dilerse kırılan cam ve aynaları aynen ikame eder. Bu durumda kırılan cam ve aynalar sigortacının malı olur.

Tam hasar meydana geldiği takdirde sigorta teminatı sona erer. Kısmi hasar halinde ise sigorta bedeli hasar tarihinden itibaren ödenen tazminat miktarı kadar eksilir.¹²⁵

Cam hasarlarının tasfiyesinde istenecek evraklar şunlardır:¹²⁶

Poliçe (Aslı veya fotokopisi)

Zabıt veya yazılı beyan.

Fatura,

Prim makbuzu veya ödeme bilgileri.

- Hırsızlık Sigortası

Bir iş yeri, fabrika, konut vb. gibi mahallerde bulunan eşya veya malların hırsızlık suretiyle çalınması veya teşebbüs neticesinde uğrayacakları ziya ve hasarlar bu poliçe

¹²² D.Ünsal, 2003: s.14

¹²³ D.Ünsal, 2003: s.14

¹²⁴ M. Özbolat, 2006: s.263

¹²⁵ D.Ünsal, 2003: s.14

¹²⁶ D.Ünsal, 2003: s.14

türünün konusunu teşkil eder. Meydana gelen herhangi bir hasarın tespitinde yangın sigortalarında açıklanmış bulunan prensipler ve prosedür aynen uygulanır.¹²⁷

Hırsızlık sigortası sözleşmesine, teminat altına alınacak eşyaların muhafazası için özel hükümler konabilir. Bu takdirde sigortacı, söz konusu eşyaların sigorta sözleşmesinde öngörülen şekillerde saklanmadığını ispat etmedikçe tazminat ödemekten kaçınamaz.¹²⁸

Hırsızlık hasarlarında istenecek evraklar şunlardır:¹²⁹

Police (Aslı veya fotokopisi)

Müracaat ve görgü tespit zaptı.

Hasar talepnamesi,

Çalınan eşya ve malların bulunup bulunmadığına dair belge. (Olay tarihinden 30 gün sonra)

Envanter ve giriş çıkış belgeleri. (Ticari emtiada)

Vergi levhası. (Ticari emtiada)

Defter kayıtları. (Ticari emtiada)

Hasarın mahiyeti ve özelliğine göre gerek görülecek diğer belgeler.

2.4.3. Nakliyat

Kara, deniz ve havayolu araçları ile bir yerden bir yere taşınan malların taşınması esnasında uğrayabilecekleri hasar ve kayıplar, nakliyat sigortalarının konusunu teşkil etmektedir.¹³⁰

Nakliyat Sigortaları, uluslararası bir nitelik taşımakta olup, ülkemiz uygulaması büyük ölçüde Londra Sigorta Piyasası'nın etkisi altındadır. Sigorta teminatı, genellikle,

¹²⁷ D.Ünsal, 2003: s.14

¹²⁸ M. Özbolat, 2006: s.261

¹²⁹ D.Ünsal, 2003: s.14

¹³⁰ D.Ünsal, 2003: s.15

poliçelere özel şart olarak eklenen Londra Sigortacılar Enstitüsü kloz takımları ile verilmektedir.¹³¹

Nakliyat sigortaları diğer sigorta türlerinden oldukça farklıdır. Birinci farklılık; nakliyat dışı sigortalarda, sigorta süresi genellikle bir yıl olarak uygulanmasına karşılık, nakliyat sigortalarında sigorta süresi, seferi yapan aracın yolculuk süresi ile bağlantılıdır. İkinci temel farklılık; nakliyat sigortaları taşınan malın sefere başlamış olmasına rağmen risk gerçekleşme ihtimali başlamış olmasına rağmen, riskin kesin gerçekleştiğini bilmemek kaydıyla, taşınan mallara teminat verilebilmektedir.¹³²

Kara, deniz ve hava yolu araçlarıyla taşınan mal ve kıymetlerin beklenmeyen çeşitli doğa olayları ve teknik aksaklıklar nedeniyle hasara uğraması veya kaybolması olasılığı büyük olduğundan, uğranacak zararı da aynı oranda karşılamak açısından nakliyat sigortaları büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle nakliyat sigortalarında iki husus göze çarpar.

Büyük hasarlar: Gemi batması, karaya oturması, çarpışması veya yanması neticesi doğrudan doğruya uğrayacağı zararlar ile bir geminin batması, karaya oturması, çarpışması veya yanması neticesi emtianın tamamen zarara uğraması veya bunlara ilaveten meydana gelebilecek deniz muhataraları ile sair sebepler dolayısıyla müşterek avarya ilan etmesi neticesi garameye (borcu paylaşma, paylaşırma) iştirak.

Küçük hasarlar: Geminin sefer esnasında bir deniz hadisesine maruz kalmamasına rağmen içindeki emtianın kırılması, akması, ezilmesi, dağılması, kısmen çalınması, denize düşmesi, deniz suyundan etkilenmesi, kanca hasarları gibi hasarlardır.

Tekne hasarında istenecek evraklar şunlardır:¹³³

Police,

Deniz raporu ve mürettebat ifadeleri,

Geminin liman kaydı,

¹³¹ Hüseyin Yumak, 1994: *Nakliyat Sigortaları Terimler Sözlüğü*, Ceyma .matbaacılık, İstanbul: s.3

¹³² M. Özbolat, 2006: s.282

¹³³ D.Ünsal, 2003: s.16

Gemi adamları listesi,

Denize elverişlilik belgesi,

Meteoroloji raporu,

Takipsizlik kararı,

Seyir journalı,

Gemi yakıt ve makine yedekleri kayıtları,

Gemideki yükle ilgili belgeler,

Kurtarma teklifleri,

Tamir teklifleri,

Romörk faturaları,

Liman faturaları,

Dalgıç raporu,

Bilirkişi raporu,

Hasarla ilgili fotoğraflar,

Prim makbuzu veya ödeme belgesi,

Hasarın mahiyetine göre gerek duyulacak diğer belgeler.

Emtia hasarında istenecek evraklar şunlardır:¹³⁴

- Poliçe ciro lu aslı,

- Taşıma sözleşmesi,

- Fatura,

¹³⁴ D.Ünsal, 2003: s.16

- Çeki listesi,
- Zabıt,
- Nakliyeciyeye rücu yazısı,
- Ademi teslim halinde müfrez ordino ve acente kati yazısı,
- İhracat sigortalarında Loyd's ekspertiz raporu, ücret makbuzu, döviz alım bordrosu,
- Fotoğraf,
- Prim makbuzu,
- Hasarın mahiyetine göre gerek duyulacak diğer belgeler.

2.4.4. Mühendislik Sigortaları

1880 yılında İngiltere'de yayınlanan Sigorta Terimleri Sözlüğü'nde Mühendislik Sigortası'nın tanımı şu şekilde yapılmıştır; “Çeşitli afetlerden kaynaklanabilecek hasarların yanı sıra, tesis ve makinalardan doğan, kazanların patlaması ya da içe göçmesi, elektriksel ya da mekanik tesisler ve asansörlerin, vinçlerin kırılma hasarlarının sigortasıdır.”¹³⁵

Bu grubun içerisinde aşağıda bulunan sigorta türleri yer almaktadır:¹³⁶

- İnşaat sigortaları,
- Montaj sigortaları,
- Makine kırılması sigortaları,
- Elektronik cihaz sigortaları.

¹³⁵ M. Özbolat, 2006: s.265

¹³⁶ D.Ünsal, 2003: s.17

- İnşaat Sigortaları

Fabrika, apartman, hastane, köprü gibi inşaat faaliyetlerinin ve bu faaliyetler için kullanılacak malzemelerin inşaat süresince inşaat mahallinde bulunmaları esnasında yangın, deprem, su baskını, fırtına vb. doğal afetler yanında poliçe genel şartlarında gösterilen istisnalar dışında kalan önceden bilinmeyen ani bir sebeple herhangi bir hasara uğraması halini tazmin eder.¹³⁷

Meydana gelen herhangi bir hasarda tazminat miktarı, tayin edilen eksper aracılığıyla tespit ettirilebilir. Gerekliğinde uzman bilirkişiden de istifade edilir.

Hasar tespitinde;

- Kısmi hasar halinde: Tazminat tutarı, sigortalı kıymetlerin hasardan bir gün önceki durumuna getirilmesi için ödenmesi gereken bedeldir. Bu bedel, inşaat malzemesi, işçilik, nakliye masrafı, gümrük, vergi, harç gibi masrafları da kapsar. Ancak bu ödemeler tutarı sigortalı kıymetlerin hasardan bir gün önceki değerini geçemez. Tazminat tutarından sovtaj (hurda değeri) ve varsa muafiyet indirilir.

- Tam hasar halinde: Tazminat tutarı sigortalı kıymetin hasardan bir gün önceki değeridir. Tazminat tutarından sovtaj ve varsa muafiyet indirilir.

Hasar halinde sigorta bedelinin sigorta değerinden düşük olduğu tespit edilirse, tazminatın tutarı, sigorta bedeli ile sigorta edilmesi gereken meblağ arasındaki nispet dahilinde indirim tabi tutulur.¹³⁸

- Montaj Sigortaları

İnşaat sigortasının bitiminden sonra, mevcut bina içerisine monte edilecek makinelerin veya çelik köprü vb. tesislerin kurulması gibi konuları teşkil eden faaliyetlerin ve bu faaliyetlerde kullanılacak malzemelerin montaj süresi içerisinde ve inşaat sigortalarında da olduğu gibi yangın, deprem, su baskını, fırtına vb. doğal afetler

¹³⁷ D.Ünsal, 2003: s.17

¹³⁸ D.Ünsal, 2003: s.17

yanında poliçe genel şartlarında gösterilen istisnalar dışında kalan, önceden bilinmeyen, ani bir sebeple herhangi bir hasara uğraması halini temin eder.¹³⁹

Hasar halinde inşaat sigortalarında öngörülen prosedür aynen uygulanır. Montaj sırasında oluşabilecek hasarlar neticesinde istenecek evraklar şunlardır:¹⁴⁰

- Poliçe,
- Olayla ilgili tutanaklar,
- Hasarın mahiyetine göre diğer belgeler,
- Prim makbuzu veya ödeme belgeleri.

- Makine Kırılması Sigortaları

Montajı tamamlanarak test aşamasından sonra imalata başlamış makine ve tesislerin normal çalışır halde iken veya aynı iş yerinde temizleme, revizyon veya değiştirme esnasında veya dururken ani ve beklenmedik bir anda poliçe genel şartlarında belirtilen istisnalar dışında kalan her türlü sebepten ileri gelen maddi ziya ve hasarların gerektirdiği tamirat ve ikame masrafları bu sigortaların konusunu teşkil eder.¹⁴¹

Sigorta güvencesi, sigorta konusu makinelerin işletmede hemen üretime geçecek biçimde kurulmuş olmasından başlayarak, makinelerin üretim faaliyeti ve üretim kesintileri esnasında devam eder.¹⁴²

Meydana gelen herhangi bir hasarda tazminat miktarı, tayin edilen eksper aracılığıyla tespit ettirilir. Gerekteğinde uzman bilirkişiden de istifade edilir.

- Elektronik Cihaz Sigortaları

Elektronik cihaz sigortaları makine kırılması sigortaları ile her hususta benzerlik gösterir. Ayrılan tek nokta, mekanik makineler için makine kırılması sigortalarının, elektronik makineler için ise elektronik cihaz sigortalarının uygulanmasıdır.

¹³⁹ D.Ünsal, 2003: s.17

¹⁴⁰ D.Ünsal, 2003: s.18

¹⁴¹ D.Ünsal, 2003: s.18

¹⁴² Ö.Güvel,A.Güvel, 2004: s.119

Teknoloji ilerledikçe makinelerin durumu değişmektedir. Bazı makineler hem elektronik aygıtlarla ve hem de mekanik aygıtlarla donatılmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle gerek teminat kapsamı açısından, gerekse hasarda uygulanacak prosedür açısından aynı hususlar geçerlidir.¹⁴³

Makine Kırılması ve Elektronik Cihaz Sigortası hasarında istenilecek evraklar şunlardır:¹⁴⁴

- Poliçe,
- Olayla ilgili tutanaklar,
- Hasarın mahiyetine göre diğer belgeler,
- Prim makbuzu veya ödeme belgeleri

2.5. Hasarın Tespiti

Sigorta sözleşmesi ile sigorta edilmiş şeylerde meydana gelen zararın miktarı, yani, teminat altına alınmış bir rizikonun tahakkuku halinde oluşan ziya ve hasar uyuşularak tespit edilir. Söz konusu bu tespit, sigorta şirketlerince bir sigorta eksperisi tarafından yapılır. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı tarafından açılan staj ve sınavı kazanan eksperler, sigorta şirketlerinin mensup ve de memuru olmayıp serbest çalışmaktadırlar. Eksperlerin konusuna vakıf olarak sigortalı ile sigortacı arasındaki menfaatleri tarafsızca yerine getirmesi gerekmektedir. Sigorta poliçesi genel ve özel şartlarına göre hasar miktarı, sözü edilen bu eksperler ve bazen de uzman bilirkişilerce hasarlı sigorta konusu şeyler üzerinden gerekli incelemeler yapılarak tespit edilir.¹⁴⁵

¹⁴³ D.Ünsal, 2003: s.18

¹⁴⁴ D.Ünsal, 2003: s.18

¹⁴⁵ H.Acınan, 1998: s.137

2.5.1. Hasar İhbarını Yapan Taraflar

Poliçenin tanzim ve kabulünü takiben, sigortalının ve sigortacının vazgeçilmez hukuki sorumlulukları başlar. Bu sorumluluklardan biri de rizikonun gerçekleştiğinin sigortacıya bildirilmesidir. İşte bu bildirme işlemine hasar ihbarı denir.¹⁴⁶

Hasar ihbarı; Sigortalının kendisi, temsilcisi veya mücbir sebeplerden dolayı herhangi biri tarafından, sigorta şirketine, acenteye veya müşteri temsilcisine yazılı ve sözlü olarak yapılabilir. Hasar ihbarı ne kadar detaylı ve poliçe bilgileri ne derecede doğru olarak alınırsa hasar yerine ulaşmak ve ekspertizi de o oranda çabuk yapma olanağı bulunabilir. Her branşta hasar ihbarı alınıp ekspertiz veya değerlendirme yapılacağına göre ortak bilgiler içeren bilgisayar ana sisteminde hasar ihbar ekranı ve sistemin olmadığı durumlarda da hasar ihbar formları kullanılır.¹⁴⁷

Sigortalayanın tazminat ödeme yükümlülüğünün muaccel olmasının, yada derhal ödenmesi gereken bir borç niteliğini almasının birinci şartı, rizikonun gerçekleştiğinin bildirilmesidir. İhbar yapılmadan muacceliyet gerçekleşmez.¹⁴⁸

2.5.2. Hasar İhbarı Sırasında Öğrenilmesi Gereken Bilgiler

Hasar ihbarı sırasında, aşağıdaki bilgilerin öğrenilmesi gerekmektedir:¹⁴⁹

Poliçenin hangi branşa ait olduğu,

Acente no,

Sigortalının adı soyadı ve telefon numarası,

Riziko mahallinin adresi,

Poliçenin başlangıç ve bitiş tarihi,

Hasar tarihi ve saati,

Hasarın oluş şekli,

¹⁴⁶ T.Alpay, 2001: s.48

¹⁴⁷ T.Alpay, 2001: s.48

¹⁴⁸ T.Özkan, 2002: s.14

¹⁴⁹ T.Özkan, 2002: s.14

Kaza oto branşında aracın onarımının yapılacağı servisin adresi ve telefon numarası,

Tahmini hasar miktarı,

Hasar ihbar edenin adı soyadı ve telefon numarası,

Tazminatın havale edilebilmesi için banka ismi ve hesap numarası,

Sigortalıya verilmesi gereken bilgiler ise aşağıdaki gibidir:¹⁵⁰

Branşına göre dosya numarası,

Hasar dosyası için hangi belgelerin gerektiği,

Sigortalı öğrenmek istiyorsa tayin edilen eksperin adı soyadı ve telefon numarası,

Hasar ihbarını alan personelin adı soyadı ve dahili telefon numarası,

Hasar işlemlerini yürütecek bölge ve büronun adresi ve telefon numarası.¹⁵¹

2.5.3. Hasar Dosyasının Açılması

Yapılan her hasar ihbarı ile ilgili olarak bir hasar dosyasının açılması gerekliliği vardır. Ancak, aynı poliçeye ait aynı teminat konusuyla ilgili, aynı tarihte birden fazla hasarın meydana gelmesi halinde, tek bir hasar dosyası açılmalı ve bilgi işlem sisteminden tek bir dosya numarası verilmelidir. Dolayısıyla aynı teminata ait aynı özel ve genel şartlarına göre değerlendirmeye tabi tutularak birlikte ve bir bütün olarak değerlendirilmiş olacaklar ve tek bir hasarmış gibi inceleneceklerdir.¹⁵²

Bunun yanı sıra, aynı poliçeye ait farklı teminatlarla ilgili aynı tarihte, birden fazla hasar meydana gelmişse, her bir hasar için ayrı dosya numaraları verilerek ayrı ayrı hasar dosyaları açılacaktır. Örneğin, bir işyeri paket poliçesi içerisinde hem yangın teminatı hem de cam kırılması teminatı bulunuyorsa ve sigortalı tarafından hem yangından dolayı hem de yangına müdahale sırasında işyerinin camlarının kırılması nedeniyle zarar gördüğüne ilişkin hasar ihbarında bulunulması durumunda yangın

¹⁵⁰ T.Özkan, 2002: s.14

¹⁵¹ T.Alpay, 2001: s.48-49

¹⁵² T.Özkan, 2002: s.18

teminatına ilişkin bir hasar dosyası ve ayrıca cam kırılmasına ilişkin ayrı bir dosya açılacak ve bu dosyaların numaraları da ayrı ayrı verilecektir.¹⁵³

Günümüzde her sigorta şirketinin oldukça gelişmiş ve entegre bir bilgi işlem alt yapısı bulunmaktadır. Bu nedenle, hasar ihbarı ister sigortalı tarafından, ister acente kanalıyla yapılmış olsun ya da ister telefonla, ister yazılı, isterse de sözlü olarak iletilmiş olsun, ihbarı alan hasar personelinin, hasar ihbarına ilişkin bilgileri doğrudan doğruya o anda sisteme girmesi esas alınmalıdır. Böylece sistem için gerekli olan bilgiler, ihbarın alınması sırasında eksiksiz olarak temin edilmiş olacak, ayrıca hasar dosya numarası ihbar ve ihbarın sisteme girişi sırasında bilineceği için, dosya numarası ihbarı yapana anında iletilerek, daha sonra hasar dosyası konusundaki taleplerinde bu dosya numarasıyla başvurması istenecektir. Bu husus daha sonraki aşamalarda sigortalının bilgi talepleriyle karşılaşılması halinde bilgi kaynağına, yani hasar dosyasına ulaşmada önemli ölçüde kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca bu şekilde işlemlerin sürekli güncel tutulması bir alışkanlık haline getirilerek, bilgi işlem datalarının güvenilirliği arttırılmış olacaktır.¹⁵⁴

2.6. Hasar Tespitinde Ekspertiz Görevlendirilmesi ve Ekspertiz İşlemleri

Sigorta sözleşmesi ile sigorta edilmiş şeylerde meydana gelen zararın miktarı yani teminat altına alınmış bir rizikonun tahakkuku halinde oluşan ziya ve hasar uyuşularak tespit edilir. Söz konusu bu tespit, sigorta şirketlerince görevlendirilen bir sigorta eksperti tarafından yapılır. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı tarafından açılan staj ve sınavı kazanan eksperler sigorta şirketlerinin mensup ve de memuru olmayıp, serbest çalışmaktadırlar. Ekspertiz konusuna vakıf olarak sigortalı ile sigortacı arasındaki menfaatleri tarafsızca yerine getirmesi gerekmektedir.¹⁵⁵

Sigorta eksperleri ilgili bakanlıkça kendilerine verilen uzmanlık branşına uygun hasar konusuna ilişkin tespit görevini sigortalı veya sigorta şirketinden alması ile birlikte birkaç önemli hususa değinir bunlar:¹⁵⁶

¹⁵³ T.Özkan, 2002: s.18

¹⁵⁴ T.Özkan, 2002: s.18

¹⁵⁵ T.Özkan, 2002: s.68

¹⁵⁶ T.Özkan, 2002: s.18

- Poliçe genel ve özel şartlarının hasar konusuna uygulanması,
- Hasar bölgesindeki kıymetlerin rayiç değerinin hesaplanması,
- Hasar tutarının tespiti,
- Hasar miktarı ile ilgili, sigortalı veya onarımı üstlenecek kişi ya da kurumla anlaşarak mutabık kalınması, hususlarıdır.

Görevlendirilmiş bulunan sigorta eksperinin sigorta konusu ile ilgili branşa ait yeterlilik belgesine sahip olması ve eksperler levhasında kayıtlı olması diğer önemli bir husustur. Aksi takdirde, bu niteliklere sahip olmayan bir uzmanın düzenleyeceği rapor geçersiz bulunacaktır.

Sigorta eksperlik branşları dört temel uzmanlık alanına ayrılmaktadır:¹⁵⁷

- Yangın, mühendislik, muhtelif kaza, sorumluluk sigortaları,
- Nakliyat emtia, tekne sigortaları,
- Motorlu kara taşıtlarına ilişkin kaza sigortaları,
- Tarım sigortaları.

Sigorta eksperleri, acentelerden, prodüktörlerden ve brokerlerden farklı olarak sigorta şirketinin üretim kesimi içinde yer almazlar. Eksperliğin en önemli koşulu tarafsız olmaktır. Eksper, belirtilen görevini tarafsızlıkla yapmak zorundadır. Sigorta eksperleri, görevlerini, açıklık, doğruluk ve tarafsızlık içinde yapmak ve sigortalılar ile sigorta şirketleri arasında taraf oldukları izlenimini yaratacak fiil ve hareketlerden kaçınmak zorundadırlar.

Hasar tespitinde uygun eksperin görevlendirilmesi iki açıdan ele alınmaktadır. Birincisi; Tercih edilen eksperin uzmanlık alanının veya sahip olduğu niteliklerinin hasarı her yönüyle ve gereken ayrıntı ve uygunlukta, gerçek değerleriyle, saptayabilme birikim ve tecrübesine sahip olmasıdır. Eksper görevlendirmesinde bu hususlara özen gösterilmesi gerekliliği bulunmaktadır. Aksi halde, sigorta şirketini mali açıdan

¹⁵⁷ Ö.Güvel,A.Güvel, 2004: s.180

kayıplara uğratabilecek yetersizlikler, yanlışlıklar ve eksikliklerle dolu bir ekspertiz raporuyla karar vermek zorunda kalınabileceği gibi acente, sigortalı hatta hasarı giderecek ya da tamir edecek kişi ve kurumlarla da karşı karşıya kalınabilecektir. Böyle bir sonuçta çoğu zaman müşterinin kaybedilmesine veya sigorta şirketi ile acentenin arasında sorunların başlangıcına veya daha vahim sonuçlara yol açabilecektir. Ayrıca kötü niyete dayalı temelleri bulunan bir hasarın varlığı halinde eksperin nitelik açısından yetersizlikleri, bu konuda sigorta şirketine ışık olabilecek ip uçlarını veya verileri sağlamakta etkin bir baz oluşturmayacak, bir çok önemli hususun gözden kaçırılmasına neden olabilecek ya da şirketi yanıltabilecektir. Bunların yanı sıra, konunun yasal boyutlarının ortaya çıkması halinde, belirtilen nitelikteki bir ekspertiz raporunun yasal merciler önünde güçlü ve inandırıcı bir ispat aracı olması olasılığı büyük ölçüde azalacak, hatta şirketin aleyhine kullanılacak bir dayanak oluşturabilecektir. Bu nedenlerle herhangi bir hasar için sigorta şirketi yetkilileri tarafından atanacak eksperin niteliklerinin hasar konusunda tam anlamıyla uygunluğu sağlanmalıdır.¹⁵⁸

Eksperin uygunluğu açısından dikkate alınması gereken ikinci husus ise eksperin iş yoğunluğunun, eksper tarafından düzenlenecek raporun sağlıklı olmasını olumsuz etkilememesidir. Gerçekten de sigorta şirketlerinin eksperlik görevini belirli eksperlerde yoğunlaştırması veya ağırlıklı olarak belirli eksperleri tercih etmesi, sonuçta, bu eksperlerin görevlerini yerine getirmede yeterli zaman ayırmamalarına neden olabilmekte, böyle bir gerçeklikte ekspertiz raporlarının sağlıklı olması büyük ölçüde azalmaktadır. Eksperlerin tek bir sigorta şirketi ile çalışmadıkları hususunu da gözönünde bulundurursak, konunun yaratabileceği olumsuzlukların boyutu daha net olarak ortaya çıkacaktır. Ayrıca işin ağırlığının belirli eksperlere kaydırılması hakkaniyete uymadığı gibi, sigorta şirketinde eksper görevlendirmeye yetkili kişilerle ilgili bir takım olumsuz düşüncelerin oluşmasına da yol açabilecek nitelik taşıyabilecektir. Bu nedenlerle eksperlerin iş yüklerinin uygun, dengeli ve raporların beklenen işlevi yerine getirmelerini engellemeyecek titizlikle dağıtılması ve bu dağılımın sürekli veya periyodik olarak sigorta şirketi yetkililerince izlenilmesi gerekliliği bulunmaktadır.¹⁵⁹

¹⁵⁸ T.Özkan, 2002: s.73-74

¹⁵⁹ T.Özkan, 2002: s.73-74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKSPER VE EKSPERTİZ

Üçüncü bölümde sigorta eksperleri ve sigorta ekspertiz faaliyeti konusuna değinilecektir.

3.1. Sigorta Eksperinin Tanımı ve Görevleri

Sigorta edilen rizikoların gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyerek mutabakatlı (uzlaşmalı) kıymet, ön ekspertiz ve gözetim gibi işlemleri meslek haline getiren kişilere sigorta eksperleri denir. Sigorta eksperleri, sigortalının sigorta ettirmek istediği işlerle ilgili beyanlarını yerinde incelemeyi ya da hasarların sebep, nitelik ve miktarını belirlemeyi meslek olarak seçmiş kişilerdir.¹⁶⁰

Sigorta eksperliği mesleği bağımsızlık unsuru içerir, sigortalının ve sigorta şirketlerinin ortak menfaatini koruma anlayışı ile hareket edilir. Sigorta eksperleri, sigorta şirketlerinin bir çalışanı değildirler. Sigorta eksperlerinin görevlendirilmesinde, sigortalının da görevlendirme yetkisi olmasına rağmen, uygulamada sigorta şirketlerinin eksper tayin etmesi ve ekspertiz ücretlerini ödüyor olması nedeni ile sigorta eksperlerinin tarafsızlığı konusunda belirlilik sağlanamamaktadır. Sigorta eksperinin ekspertiz faaliyeti neticesinde tayin olunan hasar rakamı katidir, pazarlık ve maddi hesap hatası bulunmadıkça keyfi indirimlere tabi tutulamaz.

Sigorta eksperleri tamamen bağımsız çalışan, tarafsızlığı ilke edinmiş, Eksperler Levhası'na kayıtlı, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın konuda yetkili kıldığı kimsedir. Eksper sigorta şirketinin adamı değildir, görevini tarafsızlıkla yapandır.

Sigorta eksperleri;

Sigorta poliçesinin genel ve özel şartlarına vakıf olan,

Bilgisine dayanılarak görüşüne başvurulmuş,

Sigortacının ve sigortalının güvenini kazanmış,

¹⁶⁰ Ö.Güvel,A.Güvel, 2004: s.177

Araştırmacı,

Tarafsızlık içinde hasarı tespit ve takdir edebilen,

Yalnızca bunu meslek edinmiş, serbest meslek sahibi özel yada tüzel kişidir.

Sigorta eksperleri, gerek sigorta şirketinin, gerek sigortalının yazılı veya yazı ile teyit edilen sözlü müracaatına dayanarak hasarın tespitine başlar. Görevi kabul etmez ise durumu yazılı olarak, gecikmeksizin müracaat sahibine bildirir. Bildiride bulunmayan eksper görevi kabul etmiş sayılır.¹⁶¹

Eksperler, kayıp ve hasar tespit çalışmalarında, sigorta poliçesinin asıl veya kopyasının, mevzuata ve sigorta genel şartlarına dayanarak ilgili belgelerin kendisine verilmesini, defterlerin gösterilmesini ve soracağı soruların yanıtlanmasını isteyebilir. Belgelerden kopya alabilir. Belirlenen makul bir süre içinde belgeler verilmez veya defterler gösterilmez ise, eksper bu durumu tespit ederek incelemesini sonuçlandırır. Düzenleyeceği ekspertiz raporunu kendini görevlendiren tarafa verir.¹⁶²

Eksperlerin hasara ilişkin olarak yaptığı çalışmalar sonucunda hazırladığı raporunda ana hatlarıyla aşağıdaki hususlar yer alır:

Tarafların isim ve adresleri,

Poliçe ile ilgili bilgiler, hasar mahallinin durumu, tarife tatbikatının hasar mahalline uygulanması ile ortaya çıkan durum, kıymetlerin değerleri ve miktarları,

Hadise tarihi, hasara yol açan rizikonun sebep ve mahiyeti,

Eksperin işe başlama tarihi, çalışmaları,

Alınan kurtarma tedbirleri ve bununla ilgili yapılan masraflar, varsa kurtarılan malların miktarı ve değeri,

Hasar konusu ile ilgili olduğu tespit edilen müşterek sigortalar,

Zararın miktarı veya nispeti,

¹⁶¹ Dündar Tekand, (1976): *Dolu Sigortasında Hasar ve Ekspertiz*, Mars Matbaası, Ankara: s. 10-11

¹⁶² Ö.Güvel,A.Güvel, 2004: s.180

Aşkın veya eksik sigortanın olup olmadığı, varsa gerekli kesintilerin uygulanması, Rücu ve sovtaj olanağı.

Sigorta şirketleri, eksperlerin hazırlamış oldukları ekspertiz raporunda belirtilen hasar miktarını doğal olarak, hiçbir zaman kesin ödenmesi gereken tazminat miktarı diye değerlendirmemekte, fakat ödenecek tazminatın belirlenmesinde mutlaka dikkate alınması gereken bir veri olarak görmektedirler. Çünkü eksper raporu içerik bakımından hasarın oluş şekline de kısaca yer vermekle birlikte, bu raporların asıl işlevi, oluşan maddi kaybın tam olarak boyutunu ortaya çıkarmaktır.¹⁶³

Sigorta ekspertiz işleminin en başında, mevcut hasarın nasıl meydana geldiği tespit edilir. Bu aşamada hasarın yakın sebebi, nedensellik bağı, ortaya çıkan kaybın sigorta tarafından teminat altına alınmış bir tehlikeden meydana gelip gelmediği incelenecektir. Sigorta şirketleri için önemli olan, hasarın sebebini bulmaktır. Çünkü bu sebep, tehlike, riziko ya hiç sigortalanmamış veya sigortanın istisnaları arasında sayılmış ya da sigortalanmış, tazmin edilmeyecek ya da tazmin edilmesi gereken bir sebep olabilir. Ekspertiz işleminde poliçe özel ve genel şartları incelenecek ve hasar sebebini teminat kapsamında olup olmadığı konusu ilk olarak açıklığa kavuşturulacaktır.¹⁶⁴

Endüstriyel alandaki gelişmeler neticesinde, risk yönetimi de önem kazanmış, finansal planların oluşmasında daha büyük rol oynamaya başlamıştır. Döviz hareketlerinin ve nakit akışının risk yönetimini etkilediği gibi, vergi avantajlarını ve kapital gereksinmelerini de etkiler. Bununla beraber uzak ilişki olsa da, poliçe sahibi ile sigorta şirketi arasındaki ilişki, gerek hasarda ve gerekse problem çıktığında, aktiflerde oluşabilecek zararın en kısa zamanda çözümünü önemli kılmaktadır.

Sigorta sözleşmesinin satın alınması ve sonrasında hasar anına kadar sigortalının sigorta şirketi ile teması çoğu zaman hasar sonrası gerçekleşir. Sigortalının satın almış olduğu sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan riskin gerçekleşmesi sonrası, ilk ve yakın temas kuracağı kişi sigorta eksperine olacaktır. Sigorta unsurunun faydasını ve satın aldığı hizmetin karşılığını yakından hissedeceği hasar anında, sigorta eksperinin konuya hakim olması ve sigortalıya karşı davranış biçimi önem arz etmektedir. Bu hizmetin

¹⁶³ T.Özkan, 2002: s.69-70

¹⁶⁴ T.Özkan, 2002: s.69-70

olumlu olarak lanse edilmesi, olumlu propagandalara zemin hazırlayabilecek, aksi davranış ve yaklaşımda ise sigortacının menfaatlerini önemli ölçüde zedeleyecektir. Bu nedenle, ekspertiz çalışmaları hukuki, teknik, sosyolojik ve psikolojik özellikler gerektiren bir çalışmadır. Ekspertiz faaliyetini yerine getirecek kimselerin bu temel özelliklere sahip olmaları zorunludur.¹⁶⁵

3.2. Sigorta Eksperi Görevlendirilme Nedenleri

Sigorta şirketleri, hasar işlemlerini kendileri yürütürler. Ancak geniş kapsamlı, teknik bilgi ve kalifikasyon gerektiren hasarlarda, bu konuda eğitimi ve deneyimi ile kendini kanıtlamış eksperlere görev verir ve sonuçlandırılmasını isterler. Ekspertizler daha çok sahada tecrübelidirler. Buna ilave olarak sigortacılık ve kendi iş alanlarındaki tam bilgi donanımı ile, hem sigorta şirketlerine, hem de poliçe sahibine onarım, hasarlı malın yerine yenisini koyma veya ödenecek tazminat bedelini belirleme teknikleri konusunda tavsiyeler verilebilir ve yönlendirir.¹⁶⁶

3.3. Sigorta Eksperinin Görev ve Sorumlulukları

Sigorta eksperlerinin görevleri Sigorta Eksperleri Yönetmeliği'nce belirlenmişse de sigortalının da sigorta eksperini görevlendirmesi söz konusu olmasına rağmen, genelde daha çok rastlanılan sigorta şirketlerinin sigorta eksperini görevlendirmesi ve ekspertiz ücretlerini ödemesi nedeni ile sigorta eksperinin görevleri dışında ek bazı görevleri de ortaya çıkmıştır. Sigorta eksperinin ekspertiz ücreti karşılığında hasarın tespitini yapması, hasar nedeninin sigorta genel ve özel şartlarına uygunluğu gibi temel görevlerinin yanında olay yeri incelenmesi, hasar onarım aşamalarının kontrolü, hasarlı parçaların sigorta şirketlerinin belirlemiş olduğu yedek parça tedarikçilerinden onarımın yapıldığı servise sipariş edilmesi gibi istekler sigorta eksperlerinin temel görevleri yanında ek görevler de doğurmaktadır. Ayrıca sigorta eksper raporlarının tamamlanabilmesi için, istenen verilerin düzenlenmesi ve eksper raporunun sorunsuz kapatılabilmesi için gereken evrak, fatura vb. gibi materyallerin takibi de eksperin görevleri arasında yer almaktadır. İncelenmesi istenilen kayıp ve hasarın neden ve niteliği ile miktarını belirlemek, mutabakatlı kıymet ve ön ekspertiz raporlarını hazırlamak, gözetim faaliyetlerinde bulunmak ve tüm bu işlemlerin organize edilerek en

¹⁶⁵ T.Özkan, 2002: s.69-70

¹⁶⁶ E. Gülcemal, 1998: s.22

kısa zamanda ekspertiz faaliyetinin optimum maliyet ile neticelendirilmesi eksperin görevleri içerisinde yer almaktadır.

Bir hasar durumunda ekspere düşen görevler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Hasarın poliçe kapsamında olup olmadığını araştırır. Gerekli delilleri toplar ve bu konuda polis, itfaiye, meteoroloji vb. kuruluşlara ve tıbbi rapor, kayıtlara başvurur. Kayıp ya da hasarın sebeplerini derecelendirir ve hasarın kesin meydana geliş sebebini ortaya koyar.

Varlıklarda ortaya çıkan azalmaları saptar. Tamiri gereken, yenilenmesi veya sigortalı ile mutabık kalınarak bedel ödenmesi gereken bölümlerin maliyetini hesaplar ve sigorta poliçesi çerçevesinde toplam hasarı tespit eder.

Hasarın daha fazla büyümesini önleyerek, kurtarma faaliyetlerini ve tedbirleri konusunda gerekli faaliyetleri organize eder, tavsiyelerde bulunur.

Raporunda belirttiği bilgileri destekleyen fotoğraf, şema, grafik, kroki, çizim vb. belgeler ile çalışmasında belirli teknik bir konuda uzman kullanmışsa bu kişinin yaptığı çalışma ve raporları da kendi raporlarına ekler.

Ekspertiz yaptığı tüm bu gözlemlerini, araştırmalarını, delil ve belgeler ışığında hesaplara yansıtır ve sigortalı ile mutabakat sağlayarak sigorta şirketine bir rapor halinde sunar.¹⁶⁷

Sigorta eksperti (Motorlu Kara Taşıtlarına İlişkin Kaza Sigortaları) , genel çalışma prensipleri doğrultusunda araç, gereç, ve ekipmanların etkin bir şekilde kullanarak, işçi sağlığı, iş güvenliği ve çevre koruma düzenlemelerine ve mesleğin verimlilik ve kalite gerekliliklerine uygun olarak, aşağıdaki görev ve işlemleri yerine getirir.¹⁶⁸

¹⁶⁷ E. Gülcemal, 1998: s.23

¹⁶⁸ DPT İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Dairesi Başkanlığı Meslek Standartları Komisyonu

TABLO 1. Sigorta eksperinin görevleri:¹⁶⁹

GÖREVLER		İŞLEMLER	
A	İş Organizasyonu Yapmak	A01	İş ihbarı almak
		A02	İş kayıtlarını tutmak
		A03	İlgili taraflar ile irtibat kurmak
		A04	İş programı yapmak
		A05	Ekspertiz raporu düzenlemek
		A06	Ekspertiz raporunu ilgililere iletmek
B	Hasar Tespiti Öncesi Hazırlıkları Yapmak	B01	Hasar sahibine işlemler hakkında bilgi vermek
		B02	Hasar ile ilgili dokümanların hazırlanmasını sağlamak
		B03	Hasar ile ilgili dokümanları toplamak
		B04	Araç ile ilgili dokümanları kontrol etmek
		B05	Trafik kazası tespit tutanağı/ifade ve görgü tutanağını kontrol etmek
		B06	Alkol raporu tutanağını kontrol etmek

¹⁶⁹ DPT İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Dairesi Başkanlığı Meslek Standartları Komisyonu

		B07	Ağır taşıtlarda yk irsaliyesini/kantar fişini kontrol etmek
		B08	Kazaya neden olan aracın hasar fotoğraflarını temin etmek
C	Hasar Tespiti Yapmak	C01	Ekspertiz mahalline ulaşmak
		C02	Hasarlı aracın kimliğini tespit etmek
		C03	Aracın genel durumunu kontrol etmek
		C04	Hasarlı kısımlarda meydana gelen izleri kontrol etmek
		C05	Hasarlı parçaları incelemek
		C06	Aracın periyodik bakım kartlarını kontrol etmek
		C07	Aracın mekanik aksamını kontrol etmek
		C08	Değiştirilecek parçaların listesini yapmak
		C09	Parçaların fiyat araştırmasını yapmak
		C10	İşçilik ücretlerini belirlemek
		C11	Aracın onarım süresini belirlemek
		C12	İlgili ile hasar tutarı mutabakat belgesi düzenlemek.

D	Mesleki Gelişime İlişkin Faaliyetleri Yürütmek	D01	Yardımcı elemanlara eğitim vermek
		D02	Meslekle ilgili toplantı, seminer vb. faaliyetlere katılmak
		D03	Meslekle ilgili yayınları, teknolojik gelişmeleri izlemek
		D04	Meslekle ilgili hizmetçi eğitim, işbaşı eğitim vb. faaliyetlere katılmak

Eksper, poliçe sahiplerinin sigorta şirketleri ile olan ilişkilerini ayarlama da önemli bir role sahiptir. Üzerinde büyük bir baskı olan eksperler, bir yandan sigorta sektöründeki yoğun rekabetten doğan ortamdaki diğer yandan da sigortalı-sigortacı balansı yapmak amacıyla, sıfır hata ile ve sigortalının maksimum ölçüde tatmini ve memnuniyetini sağlama yükümlülüğünden dolayı işlerini yaparken zorluk çekmektedirler. Öyle ki onların bu önemli rolü sigorta şirketlerinin yakın geleceğini doğrudan ilgilendirmektedir.¹⁷⁰

3.4. Genel Olarak Ekspertiz Faaliyetinde Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipmanlar

Ekspertiz faaliyetinde kullanılan araç, gereç ve ekipmanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:¹⁷¹

Bilgisayar,

Cep telefonu,

Databank,

Faks,

¹⁷⁰ E. Gülcemal, 1998: s.24

Fotoğraf makinesi,

Hesap makinesi,

Telefon,

Telefon fihristi,

Ulaşım aracı,

Video kamera,

Yazıcı.

Gereçler (Malzemeler);

İhbar fişi,

Kaşe,

Kırtasiye malzemeleri.

3.5. Ekspertlerin Sahip Olması Gereken Genel Bilgi ve Beceriler

Bir eksperin sahip olması gereken bilgi ve beceriler aşağıda belirtildiği gibi olmalıdır:¹⁷²

Araç gereç ve ekipman bilgisi,

Bilgisayar programları kullanım bilgisi,

Daktilo, klavye kullanma yeteneği,

Dinleme yeteneği,

El becerisi,

Görsel yetenek,

¹⁷¹ DPT İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Dairesi Başkanlığı Meslek Standartları Komisyonu

¹⁷² DPT İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Dairesi Başkanlığı Meslek Standartları Komisyonu

İkna yeteneği,
İletişim yeteneği,
İnsan psikolojisi bilgisi,
İşyeri alışma prosedürleri bilgisi,
Kalite kontrol prensipleri bilgisi,
Karar verme yeteneği,
Kayıt tutma yeteneği,
Malzeme bilgisi,
Malzeme katalogları/el kitapları bilgisi,
Mekanik bilgisi,
Mesleğe ilişkin yasal düzenlemeler bilgisi,
Mesleki elektrik bilgisi,
Mesleki elektronik bilgisi,
Mesleki matematik bilgisi,
Mesleki teknolojik gelişmelere ilişkin bilgi,
Mesleki terim bilgisi,
Öğrenme yeteneği,
Organizasyon yeteneği,
Problem özme yeteneği,
Standart ölçüler bilgisi,
Temel muhasebe bilgisi,

Yedek parça bilgisi.

3.6. Ekspertlerin Sahip Olması Gereken Genel Tutum ve Davranışlar

Sigorta ekspertlerinin sahip olması gereken genel tutum ve davranışlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:¹⁷³

Araştırmacı olmak,

Detaylara özen göstermek,

Dikkatli olmak,

Dürüst olmak,

Esnek çalışmaya yatkın olmak,

Etkili ve güzel konuşmak,

Güler yüzlü olmak,

Güvenilir olmak,

İş disiplinine sahip olmak,

İyi niyetli olmak,

Kararlı olmak,

Meslek ahlakına sahip olmak,

Sabırlı olmak,

Sorumluluk sahibi olmak,

Tarafsız olmak,

Temiz olmaya özen göstermek,

¹⁷³ DPT İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Dairesi Başkanlığı Meslek Standartları Komisyonu,.

Titiz olmak,

Uzlaşmacı olmak,

Yeniliklere açık olmak,

Zamanı iyi kullanmak.

3.7. Sigorta Ekspertiz Psikolojisi

İnsanı insan yapan, kafa ve vücut yapısından evvel ruhu ve vicdanıdır. Bir doktor, bir hastasıyla karşılaştığı zaman sert yüz gösterir ve kaba lisan kullanırsa, zaten acı çeken ve morali bozuk hastasını daha fazla hasta etmekten başka bir iş görmez. Halbuki, esasında, hastanın doktora müracaat sebebi iyi olma ve moralini yükseltme çarelerini onda bulmaktır. İlk karşılaşma, çare arayanla, çare bulma imkanına sahip ve bu ödevi isteyerek yüklenmiş kişi arasında manevi bir yakınlaşma ve dolayısıyla güvenin teessüsü şeklinde olmalıdır. Eğer olmazsa, arkadan ikinci kademedeki gelecek teknik bağlantıya imkan ve hatta lüzum bile kalmaz. İlişkiler daha başlangıçta kopar ve beklenen hizmet görülmez. Unutmamak lazımdır ki, hasar müzakereleri, ruhi durumları aynı olan iki taraf arasında cereyan etmemekte, sigorta eksperini, karşısında, ekseriya bitkin, perişan, yıkılmış, bazen yaralı, hatta yakınına kaybetmiş sigortalı kişiler görmekte, çiçeklerle bezenmiş bir ilkbahar bahçesinde değil, fakat o ruhu yıkılmış kişi veya kişilerle bir harabe dekoru içinde çalışmak ve müzakere yapmak mecburiyetinde kalmaktadır. Eksperdeki yüksek psikolojik vasıf ve meziyetlerdir ki, ancak ekspertizi sağlıklı bir sona götürebilecektir.¹⁷⁴

3.8. Sigorta Eksperi'nde Bulunması Gereken Özellikler

Önemli görev ve yetkileri şahsında birleştiren bir eksperde, yaptığı işin önemi doğrultusunda birtakım kişisel vasıf ve meziyetleri aramak ve bunları teknik bilgi ve tecrübeleri ile birleştirmelerini beklemek tartışmasız bir gerçektir. Bir sigorta eksperinde bulunması gereken vasıf ve meziyetlerin en önemlileri aşağıdaki gibi incelenebilir.

¹⁷⁴ İzzet Mühürdaroğlu, (1977): *Sigorta Ekspertiz Psikoloji ve Tatbikat*, Başaran Matbaası, İstanbul: s.29

3.8.1. Dürüstlük

Dürüstlüğün olmadığı yerde sigorta eksperliği olamaz. Sigortacılar dürüstlüğü menfaatleri icabı arayacaklardır. Ancak, bu konuya hak edilen değer verilmesi ve teşvik edici şartların ayakta tutulması yine sigortacıların menfaati gereği olacaktır. Sigorta eksperliği faaliyetleri içerisinde kötü niyetli hareketler ve etik olmayan teklifler her zaman varolmuştur ve varlığını devam ettirmektedir. Bu aşamada önemli olan unsur, sigorta eksperinin tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen ilkelerini, davranışlarını ve görevinin gereklerini dürüst bir biçimde koruyabilmesidir.¹⁷⁵

3.8.2. Kültür

Geçmiş çağlarda ve günümüzde kültürün önemini inkar etmek imkansızdır. Bilgi, her çağda insanlığın gelişiminde önemli bir araç olmuştur. Sosyal bilimler ve matematiksel düşüncenin entegrasyonu, üniversite düzeyinde eğitim, uzmanlık alanında yoğunlaşma ve ekspertiz faaliyetlerinin katkısı ile teorik ve pratik bilgilerin sentezi neticesinde uzman kişiliğin oluşumu gerçekleşmektedir. Sigorta eksperinin hasar konusu ile ilgili farklı bakış açılarına, doğru kaynaklara ulaşmaya, doğru uzmanlara danışmaya ihtiyacı vardır; tüm bu özelliklere sahip olmak ise bilimsel bakış açısının mevcudiyeti ile mümkündür.¹⁷⁶

3.8.3. Temsil Kabiliyeti

Sigortacının, sigorta poliçesini ve sigorta hizmetini sigortalıya satması sonrasında, müşterinin satın almış olduğu hizmeti en fazla hissedeceği dönem hasar sonrasıdır. Hasar sonrası, sigortacının kendisine güvenerek tayin ettiği eksper, temsil niteliğinde olduğu müesseseye layık hareket etmek durumundadır. Sigortalının hizmete en fazla ihtiyaç duyduğu hasar anında, sigortalının karşılaşacağı ve sigorta şirketinin bir vitrini olarak tanımlayabileceği sigorta eksperini, sigorta şirketini iyi temsil edebilmeli sigortalıya güven telkin ederek hasar tespitini bilgi ve tecrübesi, ılımlı, tarafsız yaklaşımı ile neticelendirmelidir. Sigorta eksperinin olumsuz hareketleri, yanlış tutumları sigortalının, sigorta unsurundan uzaklaşmasına veya sigorta şirketinin maddi,

¹⁷⁵ E. Gülcemal, 1998: s.35-36

¹⁷⁶ E. Gülcemal, 1998: s.35-36

manevi kayıplara uğramasına neden olabilir. Sigorta eksperleri görevini icra ettiği tüm aşamalarda daima seviyeli ve samimi kalmalıdır.¹⁷⁷

3.8.4. İkna Yönü Kuvvetli Olma

Sigorta eksperinin, sigortalının hasar sonrası moralinin bozuk, çökmüş, sınırlı davranışlar içerisinde olabileceğini düşünerek yaklaşım tarzına ve cümlelerine dikkat etmesi gerekmektedir.¹⁷⁸

İkna olmuş ve aynı dilden konuşup düşünebilen sigortalı ile ekspertizin sağlıklı, süratli ve daha kolay olabileceği şüphesiz bir gerçektir. Bu da tatmin olmuş ve beklediğini almış bir sigortalı ile müşterisini memnun etmiş bir sigortacı mutabakatını beraberinde getirmiş olacaktır. Sigortalının mevcut psikolojik ve ekonomik durumunu gözönüne alarak, sigorta müessesesinin onun bu kaybını gidereceğini, sigorta olmasaydı kayıpların etkilerinin daha olumsuz boyutlara ulaşabileceğini ve yine bu ekspertiz görüşmelerinin uzaması durumunda her geçen günün her iki taraf için de kayıpları arttırıcı bir süreç olduğu konuları samimi ve yumuşak bir dille ifade edilmelidir.¹⁷⁹

3.8.5. Sabırlı ve Sempatik Olma

Bu iki özellikte doğuştan gelen ve kişinin doğasında varolan yapısal vasıflar olmasına karşın, eksperlik yapmak isteyen kimse eğer azmederse ve kendisini bu konuda eğitirse bunlara sahip olabilir. Bir eksperin, hizmet sektörünün gereklerinin “müşteri her zaman haklıdır” ticaret felsefesine uymak zorunda olan, ticari müesseseleri temsilen, bir işin halliyle vazifeli bir uzman olduğunun bilincinde olmalıdır. Bu demek değildir ki, müşterinin her dediğini, her istediğini gözü kapalı ve onu memnun etmek için her çareye başvuracaktır. İşte bütün marifet, sigortalıyı sabırla, güler yüz ve ikna kabiliyeti ile lüzumsuz, yersiz, haksız mübalağalı ve hatta bilgisiz iddialarından vazgeçirebilmek, anlaşma arzusu olan bir kişiliğe büründürebilmektir.¹⁸⁰

¹⁷⁷ E. Gülcemal, 1998: s.35-36

¹⁷⁸ E. Gülcemal, 1998: s.35-36

¹⁷⁹ E. Gülcemal, 1998: s.35-36

¹⁸⁰ E. Gülcemal, 1998: s.37

3.8.6. Sonuç Alma Adamı Olabilme

Eksperin hedefi, gerçekleşmiş olayla ilgili hasarın, kaybın ortaya çıkartılması olduğu kadar, bunun sigortalı ve sigortacının menfaatleri doğrultusunda süratle gerçekleşmesi ve mutabakat temin edilerek neticeye gidilmesi de önemlidir. Günler, haftalar süren ve bir türlü sonuçlandırılmayan ekspertiz, hem sigortalıyı hem de sigortacıyı kayba uğratacaktır. Eksper, mümkün olduğunca seri bir şekilde ekspertizi sürdürmeli, bilhassa ciddi hasarlarda, zararın geniş boyutlara ulaştığı çalışmalarda, zarar listelerindeki küçük miktarlar üzerinde fazla oyalanmadan, büyük miktarlara yönelmelidir. Eksperin küçük ayrıntılara gereğinden fazla takılması, mağdur olmuş sigortalıyı olumsuz yönde etkileyebilir ve ekspertizin devamında güçlükler doğurabilir.¹⁸¹

3.8.7. Sezgi Kabiliyeti ve Devamlı Hazır Olma

Sigorta eksperi zor müzakereler esnasında, yeni yeni ortaya çıkan ve çıkabilecek olan durumlara her an hazır bulunmalıdır. Tahmini hesaplarını, daha önceden muhtelif şartları dikkate alarak hazırlamalı, yapacağı mukabil tekliflerde hatalara düşmemelidir. Görüşmeler sürekli olduğundan, sigortalıyı, muhtemelen bocalamalarla tereddüt ve endişeye sevk etmemek için bazen kafadan ani hesap değerlendirmeleriyle, sıcağı sıcağına yeni teklifler sunulmalıdır. Şüphesiz ki, bu sunuşlar, kuvvetli ve süratli hesap kültürüne ve antrenmanına dayanmaktadır. Eksperin bu yönü eksik olursa, önemli hatalara düşebilir. Bu konulara kendini yetiştirebilmiş ve hazır olan bir eksper, kısa yoldan, ani ataklarla sigortalıyı kendi hesap ve mantığı içindeki bir noktada bağlayabilir.¹⁸²

¹⁸¹ E. Gülcemal, 1998: s.35

¹⁸² E. Gülcemal, 1998: s.39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİGORTA İŞLETMELERİNDE HASAR MALİYETLERİNİN TANIMI, HASAR MALİYETLERİNİN HESAPLANMASI, MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ

4.1 Uygulamannın Sunulması

X Tekstil Sanayi Ticaret A.Ş. fabrikasını her türlü tehlikeye karşı sigorta ettirmek üzere Y Sigorta A.Ş.'ye başvurulmuş ve sigorta teklifi talep edilmiştir. Bunun üzerine sigorta şirketi, bir eksper görevlendirerek sigorta edilecek yer hakkında bir risk analizi ve ön ekspertiz incelemesi yaptırmış, yapılan tespit çalışmaları sonucu ekspertiz raporunda belirtilen sigorta değeri üzerinde taraflar anlaşarak 31.12.2006 tarihinde 7.500.000-YTL. üzerinden mutabakatlı kıymet esasına göre 1 yıllık sigorta sözleşmesi yapılarak poliçe düzenlenmiştir. Hazırlanan poliçe X Tekstil Sanayi Ticaret A.Ş. tarafından kabul edilmiş ve poliçede belirtilen primi 10.01.2007 tarihinde (30.000-YTL) ödeyerek yükümlülüğünü yerine getirmiştir. Sigorta, poliçenin düzenlenmesi ve primlerin tahsiliyle birlikte yürürlüğe girmiştir.

Sigortalı X Tekstil Sanayi Ticaret A.Ş.'nin beyanı üzerine 27.07.2007 tarihinde sigorta bedeli sigorta şirketinde düzenlenen zeyilname ile 1.000.000-YTL. (Prim; 4.000-YTL.) ilave ile 8.500.000-YTL.'ye, 10.08.2007 tarihinde 2.000.000-YTL. (Prim; 8.250-YTL.) ilave ile sigorta bedelini 10.500.000-YTL.'ye 01.11.2007 tarihinde 2.500.000-YTL (Prim; 10.000-YTL.) ilave ile 13.000.000-YTL.'ye yükseltilmiş ve fark primleri sigortalı tarafından ödenmiştir.

23.12.2007 tarihinde saat 08:40 sıralarında bodrum katı girişinde bulunan depo sorumlusu odasının yan kısmında bulunan iplik babinlerinin yığılı bulunduğu kısımda tavanda yer alan floresan lambaların armatürlerinde zamanla biriken sentetik tekstil tozlarının armatürlerde meydana getirdiği kısa devre neticesi oluşan arkların tekstil tozlarını ve kablo izolelerini tutuşturması neticesi başlayan yangın çevreye yayılarak genişleşmiş. Yangın sonucu depo ve üretim tesisinde kısmi hasar meydana gelmiştir.

Sigortalı X Tekstil Sanayi Ticaret A.Ş. yetkilileri aynı gün sigorta şirketini telefonla arayarak hasar hakkında bilgi vermiş ve hasar dosyası açtırmıştır. Ayrıca olayın nasıl

meydana geldiğini tutanakla da beyan ederek kendi üzerindeki beyan yükümlülüğünü de yerine getirmiştir.

Hasar ihbarını alan sigorta şirketi, X Tekstil Sanayi Ticaret A.Ş. için 2007Y34075'nolu hasar dosyasını açmış, poliçe ve hasarla ilgili bilgileri bu dosya üzerine kaydetmiş, hasarın tespiti ile ilgilenmek üzere bir sigorta eksperini görevlendirmiştir.

Görevi alan eksper, sigorta şirketinden poliçe ve hasarla ilgili bilgileri aldıktan sonra 27.12.2007 ve takip eden günlerde olay yerinde araştırmalar yapmış, tüm çalışma ve sonuçlarını düzenlemiş olduğu ekspertiz raporunda ve ekindeki evraklarda ayrıntılı olarak belirtmiştir.

Öncelikle poliçede belirtilen bilgilerin doğruluğu kontrol edilmiş olup, hasarın meydana geldiği yer, hasarın meydana geliş şekli ve hasar tarihi poliçe teminatlarına, mutabakatlı kıymet esasına göre düzenlenmiş olan poliçedeki sigorta bedelinin, sigorta değerine uygun olduğu görülmüştür.

Hasarın oluş şekli ve yapılan çalışmalarla ilgili tespitler tekrar incelenerek doğru olduğu sonucuna varılmıştır.

Eksper, tespit çalışmalarını takiben hasar gören alet, edevat, demirbaş ve muhteviyatları belirleyerek listesini çıkartmıştır. Buna göre hasar gören alet-edevat, demirbaş ve muhteviyat şunlardır:

- Emtea Hasarı;

-Hammadde Hasarı;

-İplik Hasarı;

	CİNSİ	MİKTARI ADET	BİRİM FİYATI	TUTARI
1	AKRİLİK İPLİK 2/35	6.000,00	5,00 YTL	30.000,00 YTL
2	AKRİLİK FANTAZİ BÜKLÜMLÜ İPLİK	7.250,00	12,00 YTL	87.000,00 YTL
3	AKRİLİK NAYLON	115	11,00 YTL	1.265,00 YTL
4	AKRİLİK RENKLİ İPLİK	450	13,00 YTL	5.850,00 YTL
5	AKRİLİK POLYESTER	3.500,00	10,00 YTL	35.000,00 YTL
6	AKRİLİK TİFTİK	1.600,00	14,00 YTL	22.400,00 YTL

7	AKRİLİK YÜN 2/12	4.300,00	7,00 YTL	30.100,00 YTL
8	2/10 YÜN AKRİLİK KARIŞIM	800	6,00 YTL	4.800,00 YTL
9	YÜNLÜ İPLİK	900	8,00 YTL	7.200,00 YTL
10	PAMUK / AKRİLİK 2/20	1.700,00	8,00 YTL	13.600,00 YTL
11	POLYESTER	1.200,00	14,00 YTL	16.800,00 YTL
12	VİSKON AKRİLİK	100	8,00 YTL	800,00 YTL
13	VİSKON ELASTAN	140	9,00 YTL	1.260,00 YTL
14	YÜN İPLİK	5.640,00	11,00 YTL	62.040,00 YTL
TOPLAM				318.115,00 YTL

-Kumaş Hasarı;

CİNSİ	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TOPLAM
PAMUK KUMAŞ HASARI	956 KG	12,30 YTL	11.758,80 YTL
TOPLAM			11.758,80 YTL

-Mamul-Yarı Mamul Hasarı(Kazak);

CİNSİ	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TOPLAM
MAMUL KAZAK	2.756 ADET	20,00 YTL	55.120,00 YTL
YARI MAMUL KAZAK (BEDEN)	776 ÇİFT	15,40 YTL	11.950,40 YTL
YARI MAMUL KAZAK (KOL)	873 ÇİFT	5,40 YTL	4.714,20 YTL
MAMUL KAZAK(YIKAMA)	3.753 ADET	0,90 YTL	3.377,70 YTL
TOPLAM			75.162,30 YTL

-Yardımcı Malzeme Hasarı;

CİNSİ	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TOPLAM
JELATİN AMBALAJ MALZEMESİ	1.500 ADET	0,45 YTL	675,00 YTL
MUKAVVA KOLİ	300 ADET	0,75 YTL	225,00 YTL
TOPLAM			900,00 YTL

- Makine Hasarı;

MAKİNE DAİRESİNDE BULUNAN ÖRGÜ MAKİNELERİ TAMİRATI	1.750,00 YTL
İŞÇİ KART SAATİ TAMİRATI	700,00 YTL
BOBİN SARMA MAKİNESİ	1.200,00 YTL
BUHAR KAZANI TAMİRATI	6.500,00 YTL
TOPLAM	10.150,00 YTL
ESKİME TENZİLİ %10 (BOBİN SARMA MAKİNESİ İÇİN)	-1.015,00 YTL
TOPLAM	9.135,00 YTL

- Demirbaş Hasarı;

ZRN 300 KG TERAZİ TAMİR VE BAKIMI	275,00 YTL
HRN 150 KG TERAZİ TAMİR VE BAKIMI	250,00 YTL
KAREL TELSİZ TELEFON	60,00 YTL
TELEFON MAKİNESİ (4 ADET X 11,82 YTL)	20,00 YTL
TELESİS TX 24 100 SANTRAL TAMİRATI	200,00 YTL
GÜVENLİK BÖLÜMÜ 1 ADET MASA VE 1 ADET KOLTUK	250,00 YTL
İPLİK DEPOSU BÜROSU 1 ADET MASA VE 1 ADET KOLTUK 2 ADET MİSAFİR KOLTUĞU	550,00 YTL
İPLİK DEPOSU BÜROSU ZEMİN HALI KAPLAMA (15 m ² x 10,00 YTL)	250,00 YTL
İPLİK DEPOSU BÜROSUNDA BULUNMAKTA OLAN RADYO TEYP	50,00 YTL
İPLİK DEPOSUNDA BULUNAN PLASTİK VİTRİN MANKENİ (5 ADET X 200,00 YTL)	1.000,00 YTL
TAHTA PALET (40 ADET X 6,00 YTL)	240,00 YTL
TOPLAM	3.145,00 YTL
ESKİME TENZİLİ %10 (KAREL TELSİZ TELEFON, TELEFON MAKİNELERİ, MASA VE KOLTUKLAR, HALI, RADYO TEYP, VİTRİN MANKENLERİ, AHŞAP PALETLER İÇİN)	-314,50 YTL
TOPLAM	2.830,50 YTL

Listede belirtilen hasarlı alet-edevat, demirbaş ve muhteviyatlarla ilgili yevmiye ve envanter kayıtları ile alış faturaları istenmiş, muhasebeden gelen evraklarda hasara

uğrayan tüm edevat, demirbaş ve muhteviyatın muhasebe kayıtlarına alındığı ve halen aktifler içinde yer aldığı 255/256 nolu hesaplarda kayıtlı olduğu saptanmıştır.

Tespit işleminden sonra ilgili kurum ve kuruluşlarla temasa geçilerek hasarlı parçalar için (tamir, parça, değiştirme vb.) yurt içinden ve yurt dışından fiyat teklifleri, praforma faturalar istenmiş ve hasar değeri belirlenmiştir. Hasar değeri belirlenirken yurt dışından alınan fiyatlar, hasar günündeki döviz kuru göz önüne alınarak saptanmıştır. Belirlenen hasar değeri üzerinden eskime-aşınma payı ile sovtaj (hurda değeri) düşüldükten sonra ödenecek tazminat rakamı belirlenmiştir. Hasar değerinin belirlenmesi ve tazminatın hesaplanmasına ilişkin çalışma aşağıda verilmiştir.

Genel Hasar;

İPLİK HASARI	318.115 YTL
KUMAŞ HASARI	11.758,80 YTL
MAMUL-YARI MAMUL HASARI(KAZAK)	75.162,30 YTL
YARDIMCI MALZEME HASARI	900,00 YTL
MAKİNE HASARI	9.135,00 YTL
DEMİRBAŞ HASARI	2.830,50 YTL
TOPLAM YTL	417.902,00 YTL

Eksper, düzenlemiş olduğu ekspertiz raporu ve diğer belgeleri (tutanaklar, hasar raporu, fiyat teklifleri, faturalar, v.s.), rapor ekinde hasar dosyasına koyarak dosyayı tamamlamış ve hasar servisine ileterek görevini tamamlamıştır.

Hasar servis, hasarla ilgili dosyayı incelemiş, hasarla ilgili evraklar ve eksper raporu uygun görülerek ödeme için Genel Müdürlük'den yetki istenmiştir. Genel Müdürlük'den ödeme yetkisini aldıktan sonra bir tazminat makbuzu düzenlenmiş ve takiben 07.04.2007 tarihinde ödeme nakden yapılmıştır. Ödeme ile hasar dosyası tamamlanarak kapanmıştır.

Ödemenin yapılmasıyla sigorta şirketi sorumluluğunu yerine getirmiştir.

Eksper, vermiş olduğu hizmet ve yapmış olduğu masraflara ilişkin ekspertiz ücreti için serbest meslek makbuzu düzenlemiş ve muhasebe servisinden bu ücreti tahsil etmiştir.

4.2. Uygulama Örneğine Ait Muhasebe Kayıtları

Uygulamaya ait hasar maliyeti kayıtları şöyledir:

-Poliçenin düzenlenmesi ve kabulü kaydı;			
31/12/06			
1011	SİGORTALI HESABI		30.000-
	Yangın Branşı		
	501101	ALINAN PRİMLER HES.	
	5011010101	Merkez işleri	30.000-
-Primin tahsili;			
10/01/07			
0011	NAKİT DEĞERLER-YTL.		
00110101	Kasa Hes.		30.000-
	1011	SİGORTALILAR HES.	
		Yangın Branşı	30.000-
.....no'lu poliçe için yapılan tahsilat			

-İlave zeyilin düzenlenmesi ve kabulü;

27/07/07

1011 SİGORTALILAR HES. 4.000-

Yangın Branşı

501101 ALINAN PRİMLER HES.

5011010101 Merkez İşleri 4.000-

27.07.2007 tarihli ilave zeyili

-İlave zeyil prim tahsilatı;

27/07/07

0011 NAKİT DEĞERLER-YTL

00110101 Kasa Hes. 4.000-

1011 SİGORTALILAR HES.

Yangın Branşı 4.000-

.....nolu zeyilname için yapılan tahsilat

-İlave zeyilin düzenlenmesive kabulü;

10/08/07

1011 SİGORTALILAR HES. 8.250-

Yangın Branşı

501101 ALINAN PRİMLER HES.

5011010101 Merkez İşleri 8.250-

10.08.2007 tarihli ilave zeyili

-İlave zeyil prim tahsilatı;

10/08/07

0011 NAKİT DEĞERLER-YTL

00110101 Kasa Hes. 8.250-

1011 SİGORTALILAR HES.

Yangın Branşı 8.250-

.....nolu zeyil prim tahsilatı

-İlave zeyilin düzenlenmesi ve kabulü;			
01/11/07			
1011	SİGORTALILAR HES.		10.000
	Yangın Branşı		
	501101	ALINAN PRİMLER HES.	
	5011010101	Merkez İşleri	10.000-
01/11/2007 tarihli ilave zeyili			
-İlave zeyil prim tahsilatı;			
01/11/07			
0011	NAKİT DEĞERLER-YTL		
00110101	Kasa hes.		10.000-
	1011	SİGORTALILAR HES.	
		Yangın Branşı	10.000-
.....nolu zeyil prim tahsilatı			

-Cari dönemde kapanmayan hasar için karşılık ayrılması;

31/12/07

501109 MUALLAK HASAR KARŞILIĞI

5011090101 Merkez İşleri 417.902-

3061 TEKNİK KARŞILIKLAR

3061030101 Muallak Hasar Karş. 417.902-

Y 34..... nolu dosya hasar karşılığı

-Ödenecek tazminatın tahakkuk kaydı;

07/04/08

3061 TEKNİK KARŞILIKLAR HES.

306103010 Muallak Hasarlar Karş. 417.902-

1011 SİGORTALILAR HES.

Yangın Branşı 417.902-

Y 34.....nolu dosya

-Hasar tazminatının ödenmesine ait kayıt;			
07/04/08			
1011	SİGORTALILAR HES.		
	Yangın Branşı		417.902-
002101	BANKALAR SERBEST MEVDUAT		
00210101	Vadesiz Mevduat		417.902-
Y 34nolu dosya hasar taminatının ödenmesi,			
-Hasarla ilgili diğer ödemelere ait kayıt;			
25/04/08			
5011	YANGIN TEKNİK K/Z HES.		
501199	Diğer Giderler		5.600-
0011	NAKİT DEĞERLER-YTL		
001101	Kasa Hes.		4.500-
3041	ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜK.		
30410103	Serbest Meslek Kazançları G.V.		1.000-
3041030102	Serbest Meslek Kazanç. S.S.D.F.		1.00-
Ekspertiz ücretinin ödenmesi,			

Yukarıda verilen örnekte yer alan maliyet kalemlerinin belirlenmesi sürecinde sigorta eksperleri aktif rol almaktadır. Hasarlı alet-edevat, demirbaş ve muhteviyatlarla ilgili fiyat araştırmaları, eski-yeni farkı, sovtaj değeri gibi hasar maliyetini oluşturan ana kalemleri sigorta eksperleri düzenlemekte, sigorta şirketinin önemli gider kalemlerinden birisi olan hasar tazminatlarının sağlıklı tespiti ve sonrasında finansal pozisyonunun belirlenmesi sürecinde sigorta hasar eksperleri etkin rol oynamaktadır.

Sigorta eksperlerinin diğer ana görevlerinden birisi daha olan, ancak ÷lkemizde sigorta şirketlerinin sık başvurmadığı ön ekspertiz hizmeti ve kıymet takdiri uygulamaları da sigorta eksperlerinin sektöre sağladığın bir diğer önemli hizmettir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SİGORTA HASAR EKSPERLİK FAALİYETLERİNİN SİGORTA İŞLETMELERİNE HASAR MALİYETLERİ AÇISINDAN ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de sigorta hasar eksperlik faaliyetlerinin sigorta işletmelerine hasar maliyetleri açısından etkilerinin değerlendirilmesini ortaya koymak. Türkiye’de sigortacılık sektörünün gelişimi ve buna paralel olarak gün geçtikçe devreye giren yeni uygulamaların, sigorta hasar eksperleri ile, sigorta şirketleri arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediği, sigorta eksperlik faaliyeti ve sigorta şirketlerinin hasar maliyetleri arasında nasıl bir bağlantı olduğu, bu bağlantının hasar maliyetlerini etkileme derecesi ve mevcut durumu göstermektedir.

5.2. Araştırma Modeli

Bu araştırma, anket ve birincil verilere dayalı araştırmalar ile literatür araştırmasına göre şekillenmiştir. Anketler; e-posta, faks ve yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Anket, sigorta şirketlerinin hasar departmanlarına, sigorta acentelerine, sigorta eksperlerine uygulanmıştır.

Yapılan bu araştırmanın amaçları doğrultusunda tanımlayıcı araştırma yürütülmüştür. Araştırmanın temel unsurlarının anlaşılması için konu ile kavramlar açıklanmaya çalışılmış ve sigorta sektöründe faaliyet gösteren sigorta hasar eksperlerinin sigorta işletmelerine hasar maliyetleri açısından etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte sigorta eksperleri ve sigorta şirketlerinin hasar departmanlarında faaliyet gösteren anket katılımcılarının araştırmaya ilgileri çekilerek, katılımları sağlanmaya çalışılmıştır.

5.3. Evren ve Örneklem

Araştırma, Türkiye’de sigortacılık faaliyeti yürüten kuruluşları kapsamaktadır. Bu kuruluşlar sigorta şirketleri, sigorta acenteleri, prodüktörler, brokerler ve sigorta eksperlerinden oluşmaktadır.

5.4. Veriler ve Toplanması:

Anket uygulaması yapabilmek için, sigorta şirketleri ile görüşülmüş, sigorta şirketlerinin web siteleri üzerinden sigorta acentelerinin mail adreslerine ulaşılmış, sigorta eksperleri levhasında kayıtlı bulunan mail adresleri derlenerek elektronik posta grubu hazırlanmış, yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Ankete toplam 50 adet katılımcıdan yanıt alınmıştır.

Anket formu hazırlanırken birçok, kitap, anket çalışması, dergi incelenerek anket sorularının olabilecek ve var olan sorunları ortaya koyabilecek biçimde oluşturulması amaçlanmıştır.

5.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması:

Türkiye’de sigorta hasar eksperlik faaliyetlerinin sigorta işletmelerine hasar maliyetleri açısından etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmada, ankete dayalı elde edilen veriler, SPSS 10.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilerek, tablolar halinde aşağıda sunularak yorumlanmıştır.

5.6. Bulgular ve Yorum:

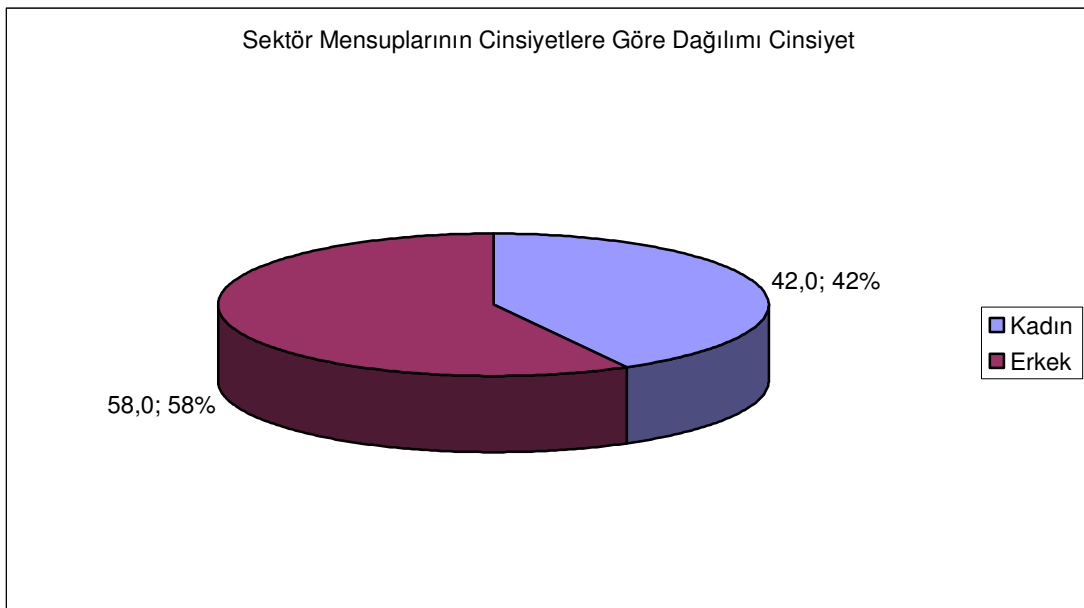
Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, aşağıda tablolar ve grafikler halinde özetlenmiştir.

- Kişisel Bilgiler:

Araştırma sonucunda kişisel bilgilere ilişkin olarak elde edilen bulgular, aşağıda tablolar ve grafikler halinde özetlenmiştir.

Tablo 2: Sektör Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

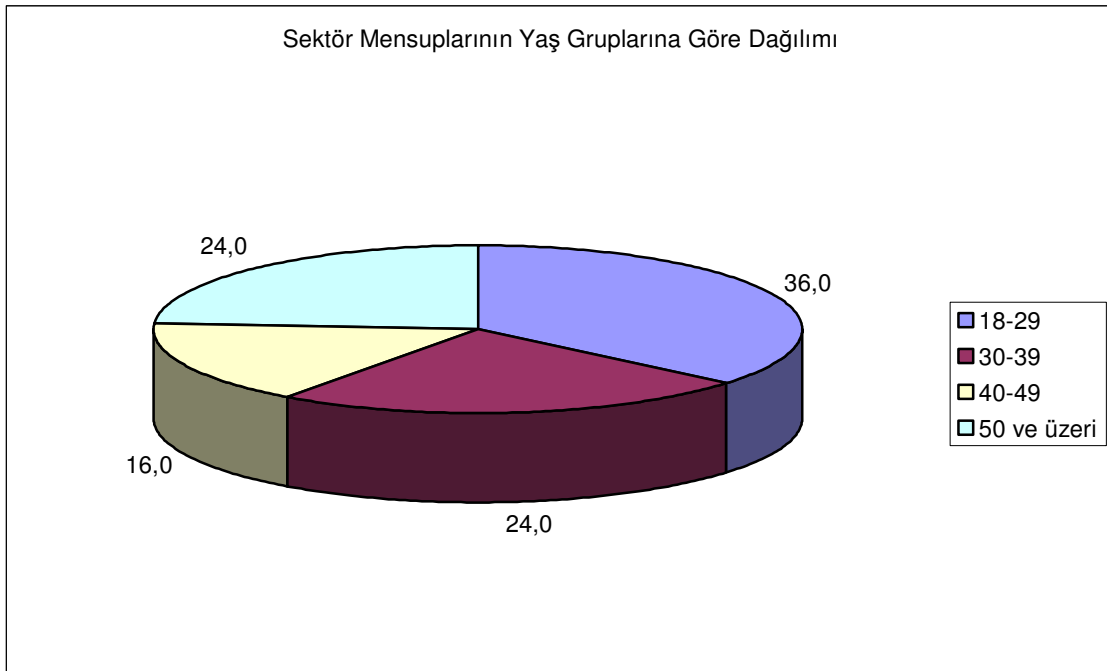
Cinsiyet	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kadın	21	42,0
Erkek	29	58,0
Toplam	50	100

Grafik 2: Sektör Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan 50 sigorta sektör mensuplarının 21'i kadın, 29'u erkektir. Araştırmaya katılan sigorta sektör mensuplarının cinsiyetleri açısından dağılımlarına bakıldığında % 42'sinin kadın, % 58'inin ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Sektör Mensuplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

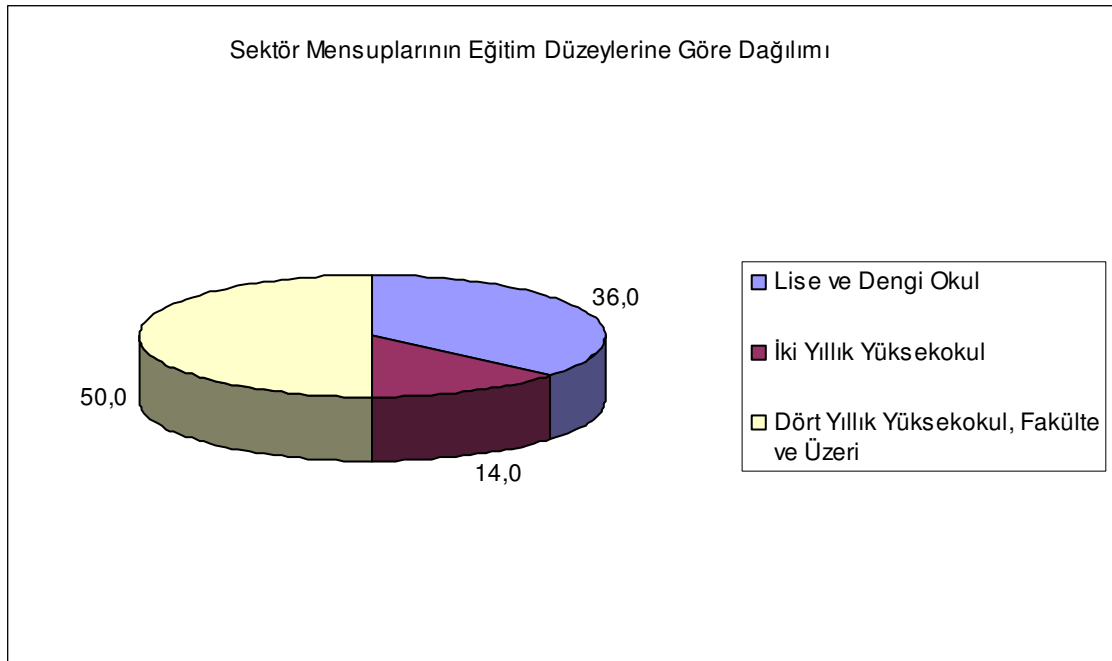
Yaşlar	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
18-29	18	36,0
30-39	12	24,0
40-49	8	16,0
50 ve üzeri	12	24,0
Toplam	50	100,0

Grafik 3: Sektör Mensuplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan sigorta sektör mensuplarının yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde % 24'ü 50 yaş ve üzerinde olup, en genç yaşa sahip (18-29) sigorta sektör mensubu oranı % 36'dır. Sigorta sektör mensuplarının % 24'ü (30-39) yaşları, % 16'sı ise 40-49 yaşları arasındadır.

Tablo 4: Sektör Mensuplarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Lise ve Dengi Okul	18	36,0
İki Yıllık Yüksekokul	7	14,0
Dört Yıllık Yüksekokul, Fakülte ve Üzeri	25	50,0
Toplam	50	100,0

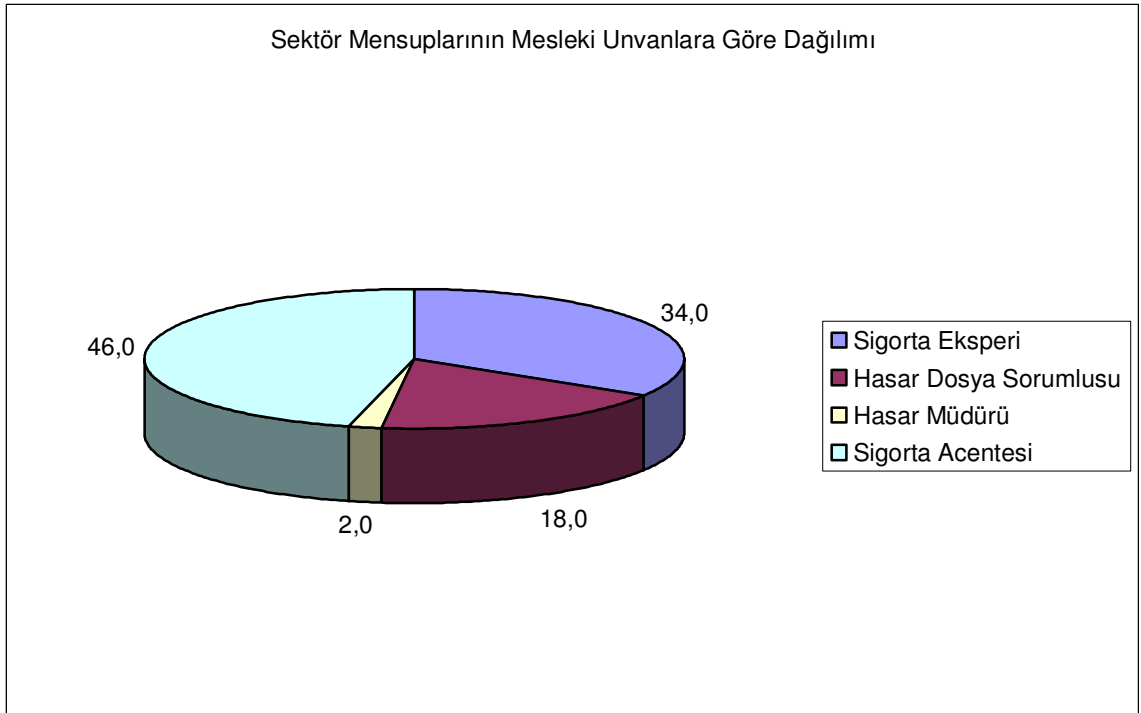
Grafik 4: Sektör Mensuplarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim düzeylerine göre; sigorta sektör mensuplarının % 36'sı lise ve dengi okul, % 14'ü iki yıllık yüksekokul, % 50'si ise dört yıllık yüksekokul, fakülte ve üzeri eğitime sahiptir.

Tablo 5: Ankete Katılan Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Sigorta Ekspertlerinin Mesleki Unvanlara Göre Dağılımı

Mesleki Unvanlar	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Sigorta Eksperti	17	34,0
Hasar Dosya Sorumlusu	9	18,0
Hasar Müdürü	1	2,0
Sigorta Acentesi	23	46,0
Toplam	50	100,0

Grafik 5: Ankete Katılan Sigorta Şirketleri, Sigorta Acenteleri ve Sigorta Ekspertlerinin Mesleki Unvanlara Göre Dağılımı

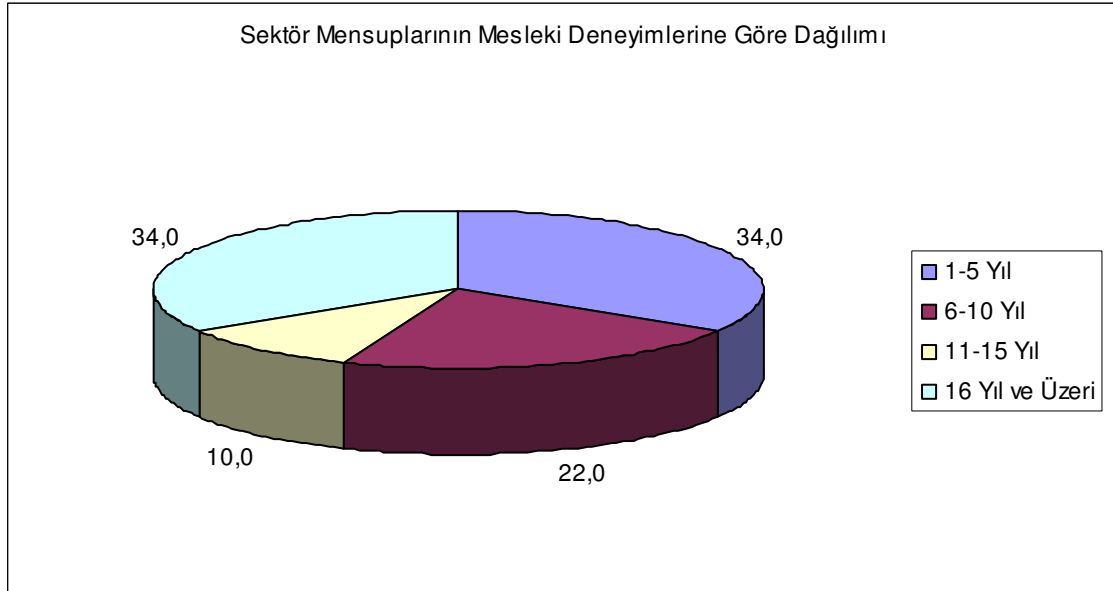

Araştırmaya katılan 50 sigorta sektörü mensubundan % 46'sı sigorta acentesi, % 34'ü sigorta eksperisi, % 18'i hasar dosya sorumlusu, % 2'si ise hasar müdürü unvanına sahiptir.

Tablo 6: Sektör Mensuplarının Mesleki Deneyimlerine Göre Dağılımı

Yıllar	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
1-5 Yıl	17	34,0
6-10 Yıl	11	22,0
11-15 Yıl	5	10,0
16 Yıl ve Üzeri	17	34,0
Toplam	50	100,0

Grafik 6: Sektör Mensuplarının Mesleki Deneyimlerine Göre Dağılımı:

Sigortacılık sektöründe geçen hizmet sürecine göre; sigorta sektör mensuplarının % 34'ü 16 yıl ve üzeri, % 34'ü 1-5 yıl, % 22'si 6-10 yıl, % 10'u ise 10-15 yıl mesleki deneyime sahip meslek mensubudur.

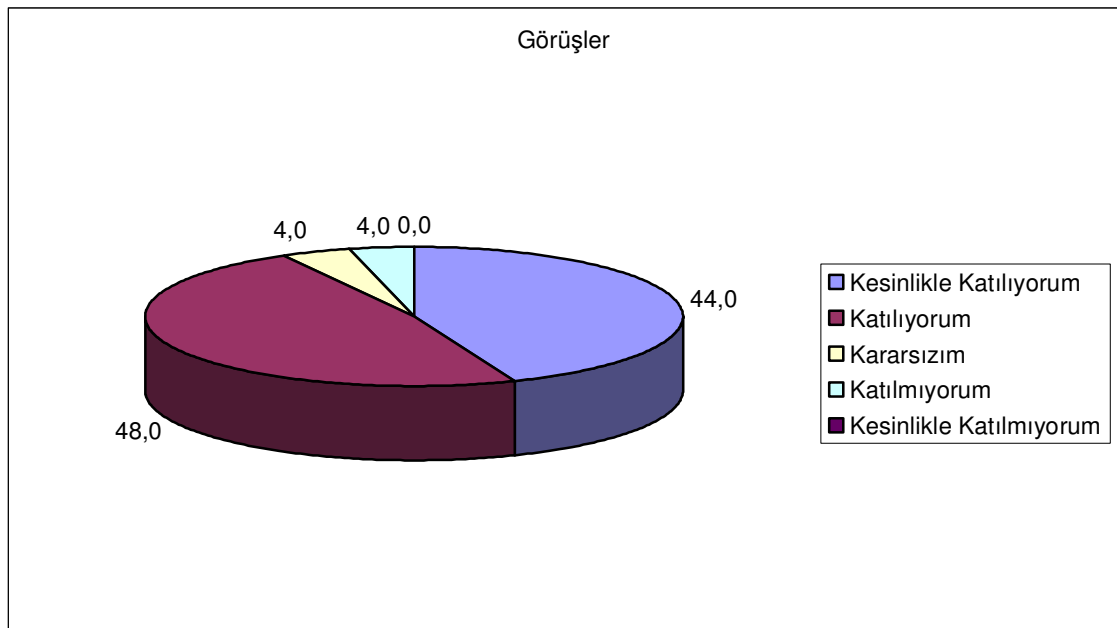
- Kendini ve Mesleği Değerlendirme

Araştırma sonucunda kendini ve mesleği değerlendirme ile ilgili olarak elde edilen bulgular, aşağıda tablolar ve grafikler halinde özetlenmiştir.

Tablo 7: Sigorta Ekspertliği Mesleğine Toplumda Geçerli ve Saygın Bir Meslek Olarak Bakıldığı Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	22	44,0
Katılıyorum	24	48,0
Kararsızım	2	4,0
Katılmıyorum	2	4,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 7: Sigorta Ekspertliği Mesleğine Toplumda Geçerli ve Saygın Bir Meslek Olarak Bakıldığı Görüşüne Katılımların Dağılımı

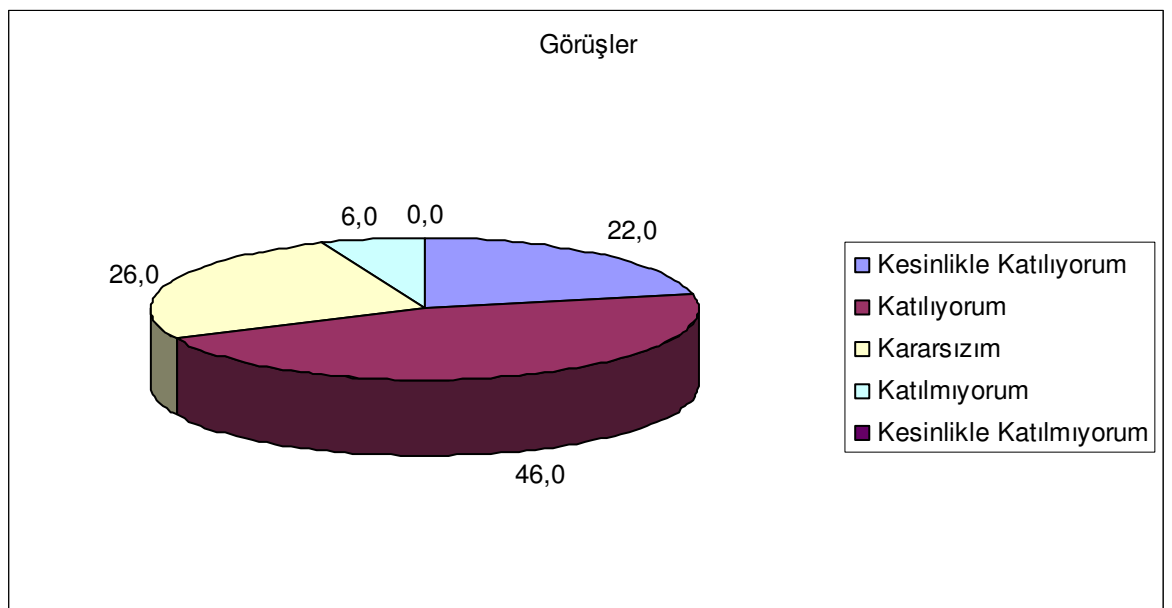

Sigorta eksperliği mesleğine toplumda geçerli ve saygın bir meslek olarak bakıldığı görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 48'i katılmakta, % 44'ü kesinlikle katılmakta, % 4'ü katılmamakta, % 4'ü kararsız kalmakta, kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 8: “Sigortalı Sigorta Eksperine Güven Duymaktadır” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	11	22,0
Katılıyorum	23	46,0
Kararsızım	13	26,0
Katılmıyorum	3	6,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 8: “Sigortalı Sigorta Eksperine Güven Duymaktadır” Görüşüne Katılanların Dağılımı

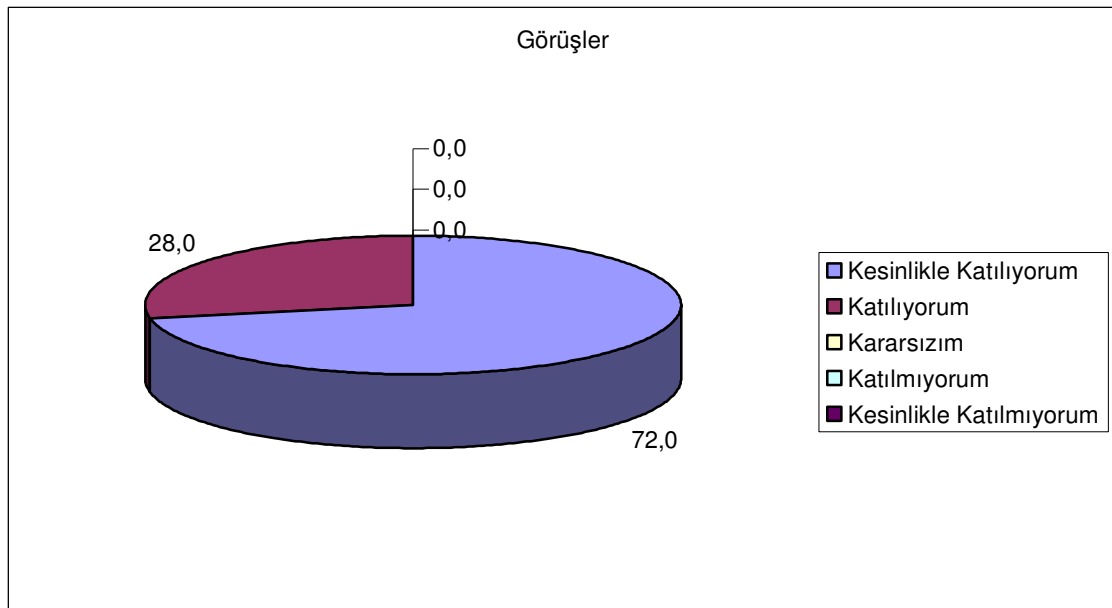

“Sigortalı sigorta eksperine güven duymaktadır” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 46’sı katılmakta, % 26’sı kararsız kalmakta, % 22’si kesinlikle katılmakta, % 6’sı katılmamakta, kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 9: “Sigorta Eksperlik Hizmeti Gerekli Bir Hizmettir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	36	72,0
Katılıyorum	14	28,0
Kararsızım	0	0,0
Katılmıyorum	0	0,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 9: “Sigorta Eksperlik Hizmeti Gerekli Bir Hizmettir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

“Sigorta eksperlik hizmeti gerekli bir hizmettir” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 72’si kesinlikle katılmakta, % 28’i katılmakta, kararsız, katılmayan ve kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

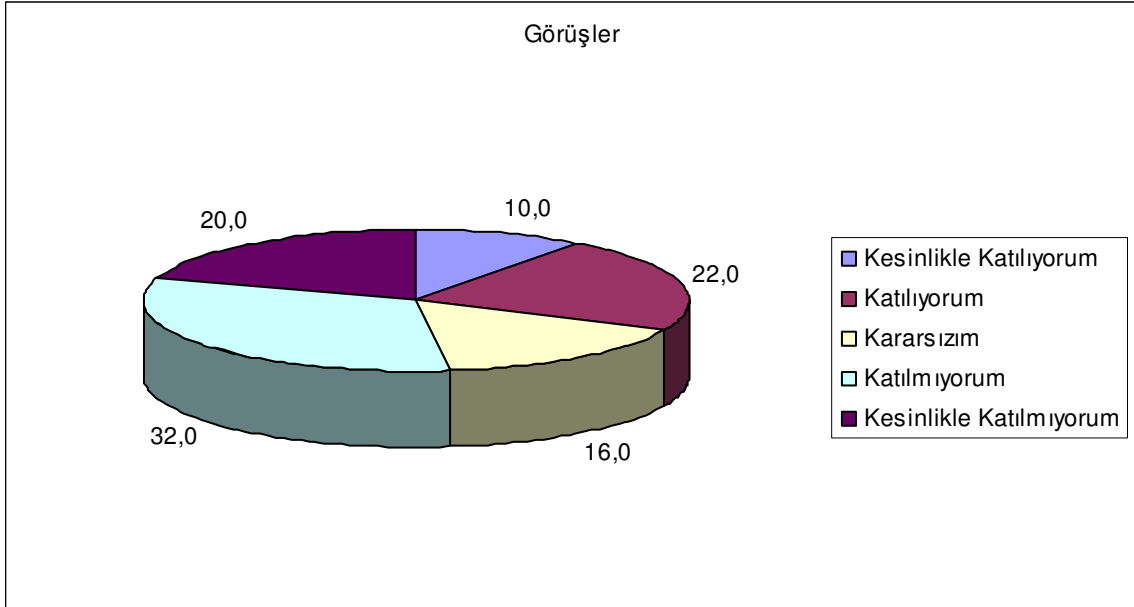
- Sigorta Eksperlik Faaliyetlerinin Sigorta İşletmelerine Mali Açıdan Etkilerinin Değerlendirilmesi:

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, aşağıda tablolar ve grafikler halinde özetlenmektedir.

Tablo 10: Sigorta Şirketleri ve Sigortalıların Eksper Üzerinde Yaptırım Gücü Çok Fazladır Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0
Katılıyorum	11	22,0
Kararsızım	8	16,0
Katılmıyorum	16	32,0
Kesinlikle Katılmıyorum	10	20,0
Toplam	50	100,0

Grafik 10: “Sigorta Şirketleri ve Sigortalıların Ekspert Üzerinde Yaptırım Gücü Çok Fazladır” Görüşüne Katılanların Dağılımı

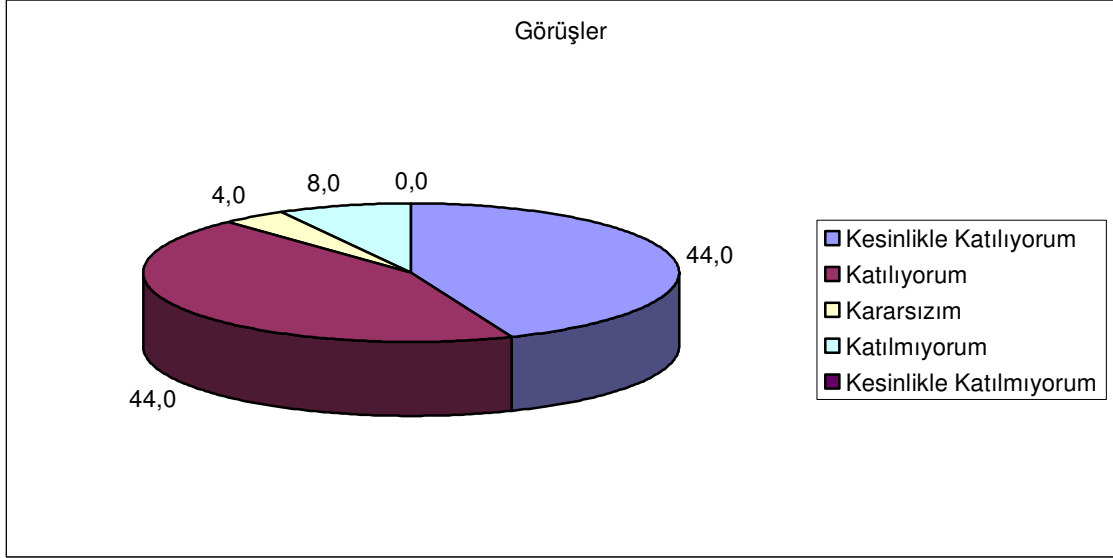

“Sigorta şirketleri ve sigortalıların ekspert üzerinde yaptırım gücü çok fazladır” görüşüne, sigorta sektörü mensuplarının % 32’si katılmamakta, % 22’si katılmakta, % 20’si kesinlikle katılmamakta, %16’sı kararsız kalmakta, % 10’u ise kesinlikle katılmaktadır.

Tablo 11: “Sigorta Eksperti Hasar Maliyetlerinin Kontrolünü Sağlamaktadır” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	22	44,0
Katılıyorum	22	44,0
Kararsızım	2	4,0
Katılmıyorum	4	8,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 11: “Sigorta Eksperi Hasar Maliyetlerinin Kontrolünü Sağlamaktadır” Görüşüne Katılanların Dağılımı

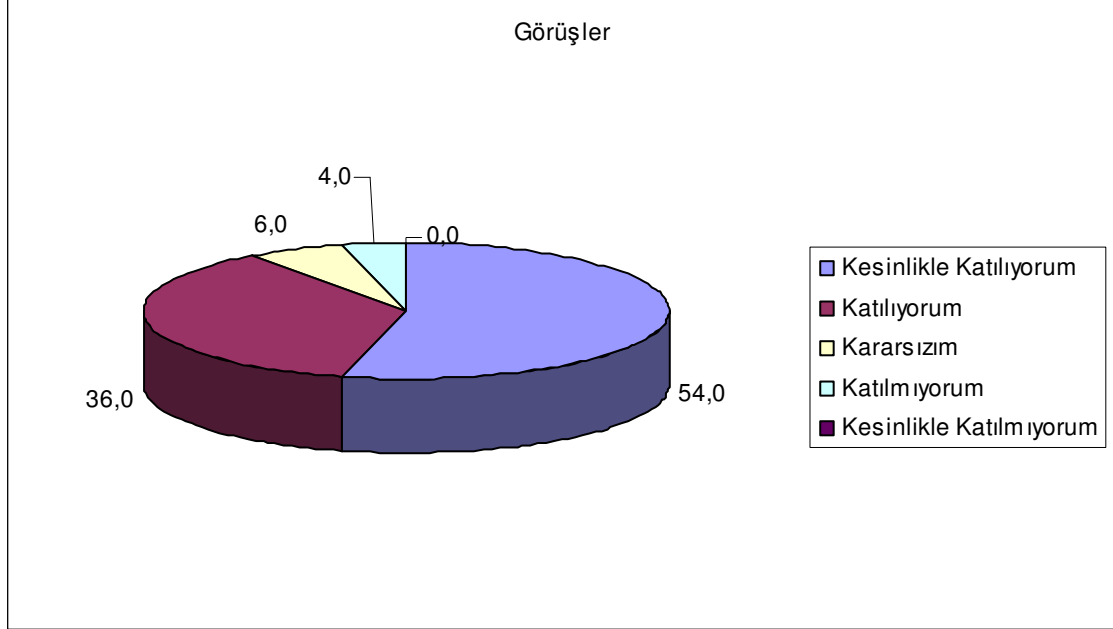

“Sigorta eksperisi hasar maliyetlerinin kontrolünü sağlamaktadır” görüşüne, sigorta sektörü mensuplarının % 44’ü katılmakta, % 44’ü kesinlikle katılmakta % 8’i katılmamakta, % 4’ü kararsız kalmakta, kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 12: “Sigorta Şirketleri İçin Hasar Maliyetleri Açısından Sigorta Eksperi Vazgeçilmez Bir Unsurdur” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	27	54,0
Katılıyorum	18	36,0
Kararsızım	3	6,0
Katılmıyorum	2	4,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 12: “Sigorta Şirketleri İçin Hasar Maliyetleri Açısından Sigorta Eksperti Vazgeçilmez Bir Unsurdur” Görüşüne Katılanların Dağılımı

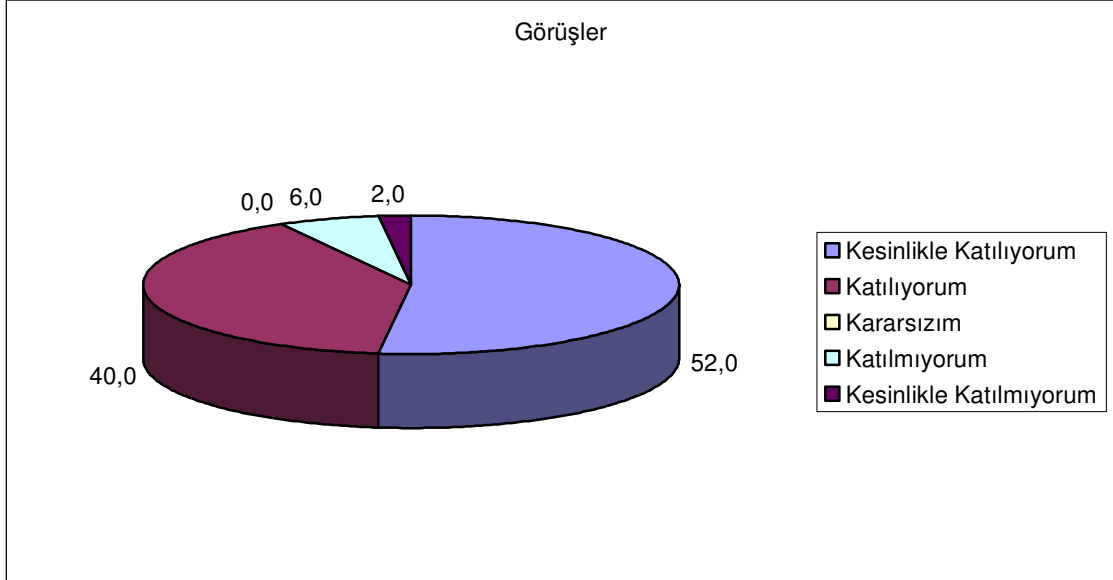

“Sigorta şirketleri için hasar maliyetleri açısından sigorta eksperti vazgeçilmez bir unsurdur” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 54’ü kesinlikle katılmakta, % 36’sı katılmakta, % 4’ü katılmamakta, % 6’sı kararsız kalmakta, kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 13: “Sigorta Eksperti Hasar Sonrası Mutlaka Görevlendirilmelidir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	26	52,0
Katılıyorum	20	40,0
Kararsızım	0	0,0
Katılmıyorum	3	6,0
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0
Toplam	50	100,0

Grafik 13: “Sigorta Eksperi Hasar Sonrası Mutlaka Görevlendirilmelidir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

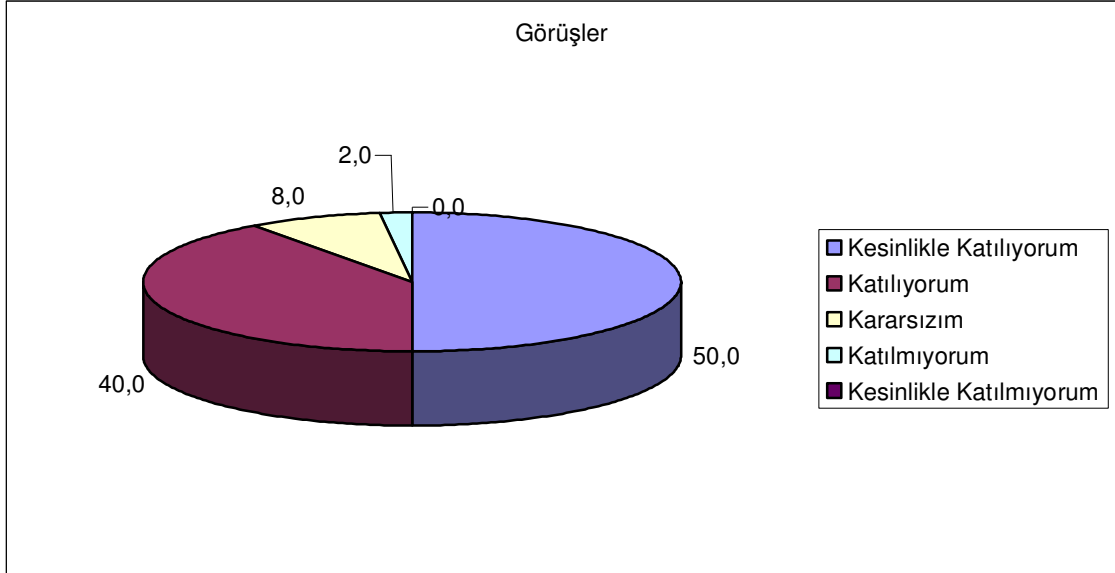

“Sigorta eksperleri hasar sonrası mutlaka görevlendirilmelidir” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 52’si kesinlikle katılmakta, % 40’ı katılmakta, % 6’sı katılmamakta, % 2’si kesinlikle katılmamakta, kararsız olan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 14: “Sigorta Eksperi Muallak Hasar Tespit ve Muallak Hasar Karşılığı Hesabı Ayrılması İçin En Doğru ve Etkili Bilgiyi Verir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	25	50,0
Katılıyorum	20	40,0
Kararsızım	4	8,0
Katılmıyorum	1	2,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 14: “Sigorta Eksperi Muallak Hasar Tespit ve Muallak Hasar Karşılığı Hesabı Ayrılması İçin En Doğru ve Etkili Bilgiyi Verir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

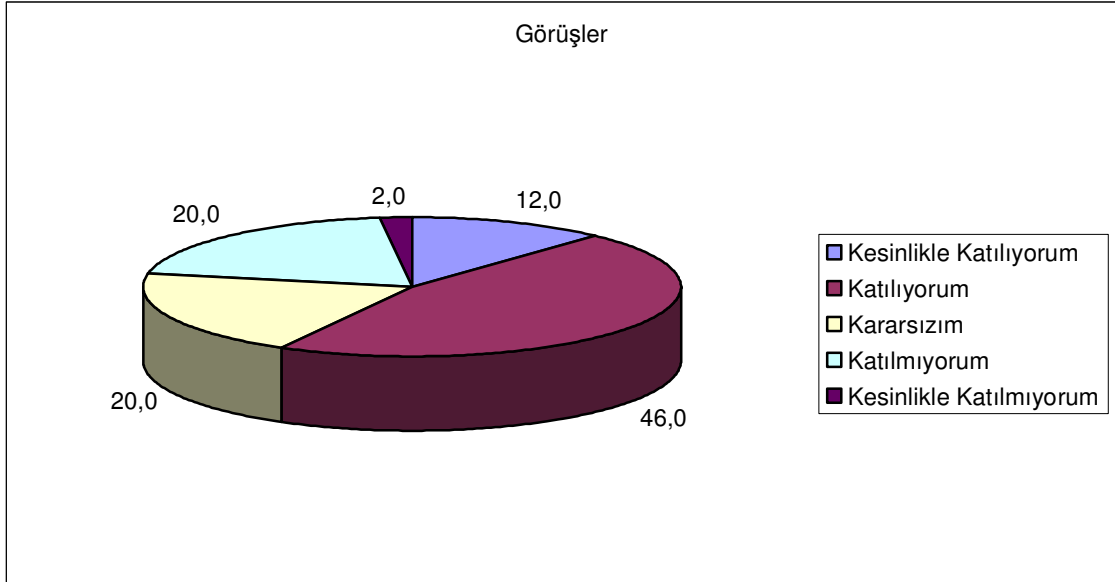

“Sigorta eksperleri muallak hasar tespit ve muallak hasar karşılığı hesabı ayrılması için en doğru ve etkili bilgiyi verir” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 50’si kesinlikle katılmakta, % 40’ı katılmakta, % 8’i kararsız kalmakta, % 2’si katılmamakta, kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 15: “Sigorta Eksperlerinin Sağladığı Mali Fayda Her Zaman Net Olarak Ortaya Çıkmaz” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	6	12,0
Katılıyorum	23	46,0
Kararsızım	10	20,0
Katılmıyorum	10	20,0
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0
Toplam	50	100,0

Grafik 15: “Sigorta Eksperlerinin Sağladığı Mali Fayda Her Zaman Net Olarak Ortaya Çıkmaz” Görüşüne Katılanların Dağılımı

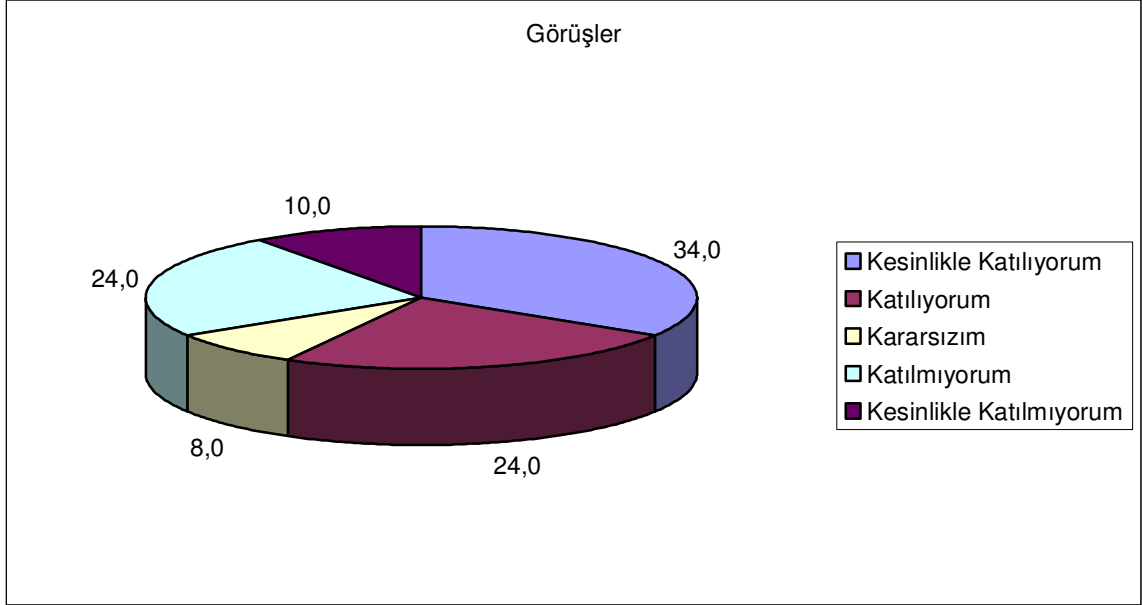

“Sigorta eksperlerinin sağladığı mali fayda her zaman net olarak ortaya çıkmaz” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 46’sı katılmakta, % 20’si kararsız kalmakta, % 20’si katılmamakta, % 12’si kesinlikle katılmakta, % 2’si kesinlikle katılmamaktadır.

Tablo 16: “Sigorta Eksperlerinin Hasar Maliyetlerini Düşürme Gibi Bir Görevi Yoktur” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	17	34,0
Katılıyorum	12	24,0
Kararsızım	4	8,0
Katılmıyorum	12	24,0
Kesinlikle Katılmıyorum	5	10,0
Toplam	50	100,0

Grafik 16: “Sigorta Eksperlerinin Hasar Maliyetlerini Düşürme Gibi Bir Görevi Yoktur” Görüşüne Katılanların Dağılımı

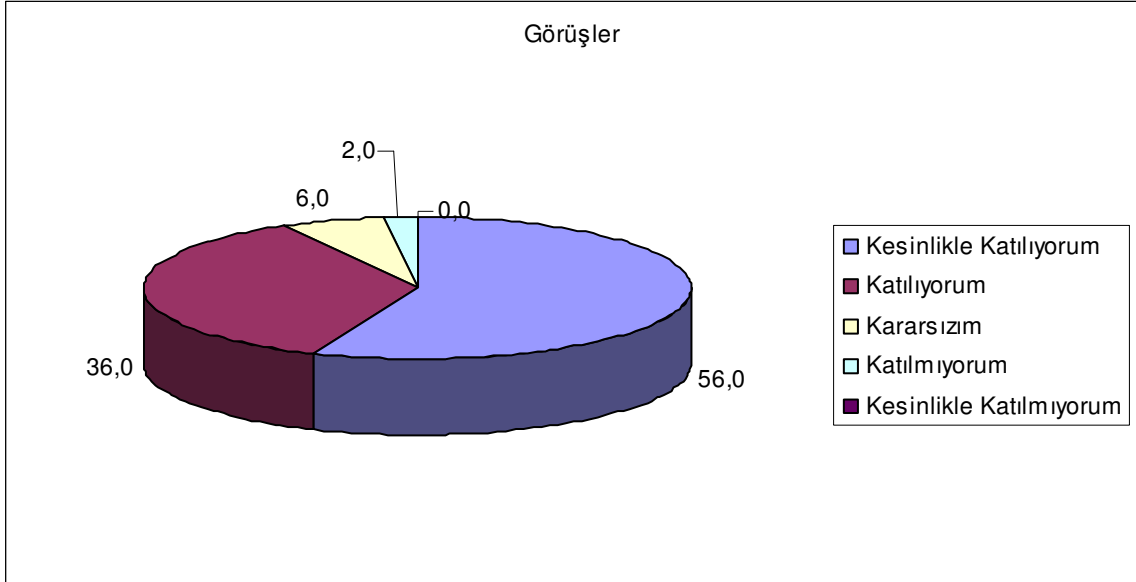

“Sigorta eksperlerinin hasar maliyetlerini düşürme gibi bir görevi yoktur” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 34’ü kesinlikle katılmakta, % 24’ü katılmakta, % 24’ü katılmamakta, % 10’u kesinlikle katılmamakta, % 8’i ise kararsız kalmaktadır.

Tablo 17: “Sigorta Eksperi Sigorta Dolandırıcılığı ve Sigorta Şirketlerine Karşı Doğabilecek Kötü Niyetli Hareketleri Engeller” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	28	56,0
Katılıyorum	18	36,0
Kararsızım	3	6,0
Katılmıyorum	1	2,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 17: “Sigorta Eksperi Sigorta Dolandırıcılığı ve Sigorta Şirketlerine Karşı Doğabilecek Kötü Niyetli Hareketleri Engeller” Görüşüne Katılanların Dağılımı

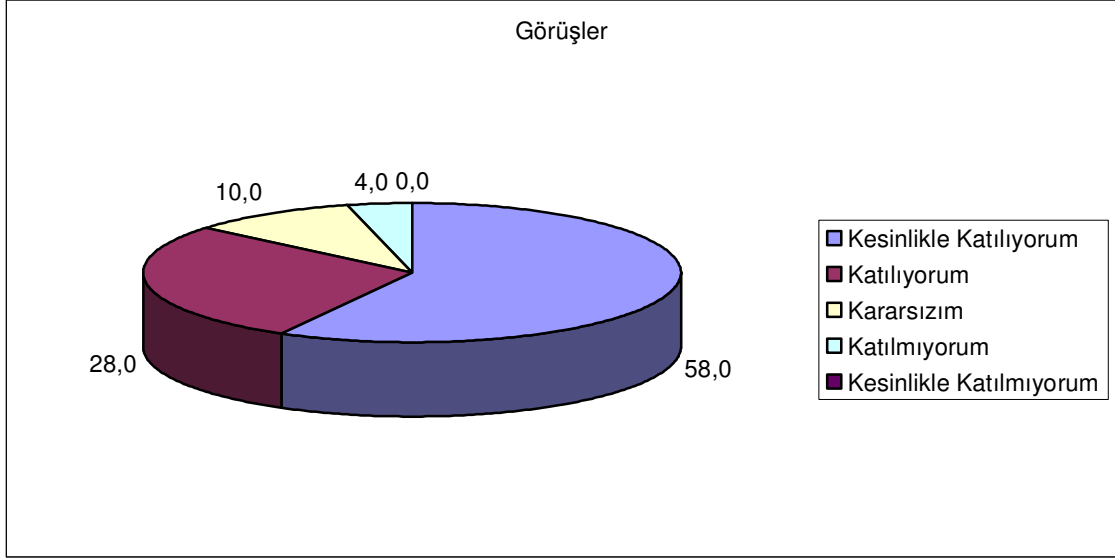

“Sigorta eksperleri sigorta dolandırıcılığı ve sigorta şirketlerine karşı doğabilecek kötü niyetli hareketleri engeller” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 56’sı kesinlikle katılmakta, % 36’sı katılmakta, % 6’sı kararsız kalmakta, % 2’si katılmamakta, kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 18: “Sigorta Eksper Raporu Hasar İnceleme Süresinin Kısalması Açısından Olumlu Bir Katkı Sağlar” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	29	58,0
Katılıyorum	14	28,0
Kararsızım	5	10,0
Katılmıyorum	2	4,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 18: “Sigorta Ekspert Raporu Hasar İnceleme Süresinin Kısalması Açısından Olumlu Bir Katkı Sağlar” Görüşüne Katılanların Dağılımı

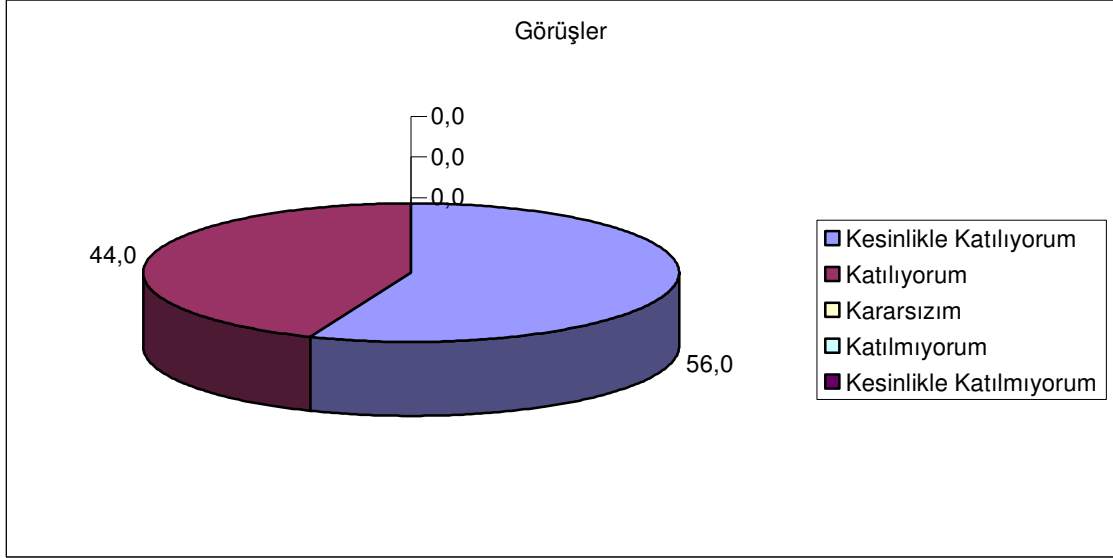

“Sigorta ekspert raporu hasar inceleme süresinin kısalması açısından olumlu bir katkı sağlar” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 58’i kesinlikle katılmakta, % 28’i katılmakta, % 10’u kararsız kalmakta, % 4’ü katılmamakta, kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 19: “Sigorta Ekspert Raporu Hasar Dosyasının Etkin Zaman Aralığında Hatasız Sonuçlanmasında Fayda Yaratmaktadır” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	28	56,0
Katılıyorum	22	44,0
Kararsızım	0	0,0
Katılmıyorum	0	0,0
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	50	100,0

Grafik 19: “Sigorta Ekspert Raporu Hasar Dosyasının Etkin Zaman Aralığında Hatasız Sonuçlanmasında Fayda Yaratmaktadır” Görüşüne Katılanların Dağılımı

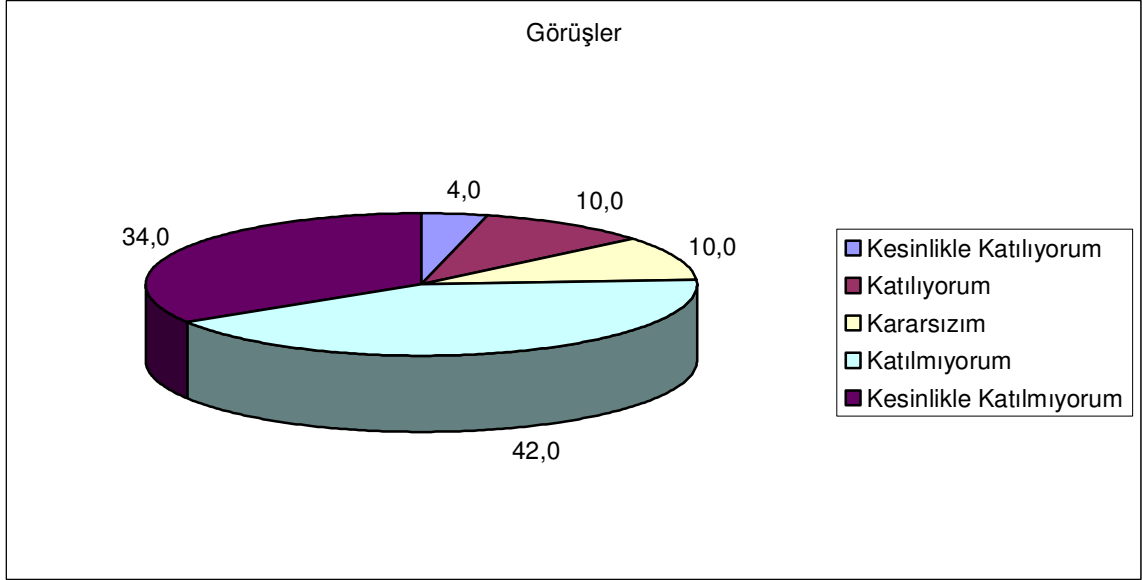

“Sigorta eksper raporu hasar dosyasının etkin zaman aralığında hatasız sonuçlanmasında fayda yaratmaktadır” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 56’sı kesinlikle katılmakta, %44’ü katılmakta, kararsız, katılmayan ve kesinlikle katılmayan yanıtlayıcı bulunmamaktadır.

Tablo 20: “Sigorta Hasar Ekspertizi ve Ekspertiz Raporu Olmadan da Hasar Dosyaları Sağlıklı Sonuçlanabilmektedir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,0
Katılıyorum	5	10,0
Kararsızım	5	10,0
Katılmıyorum	21	42,0
Kesinlikle Katılmıyorum	17	34,0
Toplam	50	100,0

Grafik 20: “Sigorta Hasar Ekspertizi ve Ekspertiz Raporu Olmadan da Hasar Dosyaları Sağlıklı Sonuçlanabilmektedir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

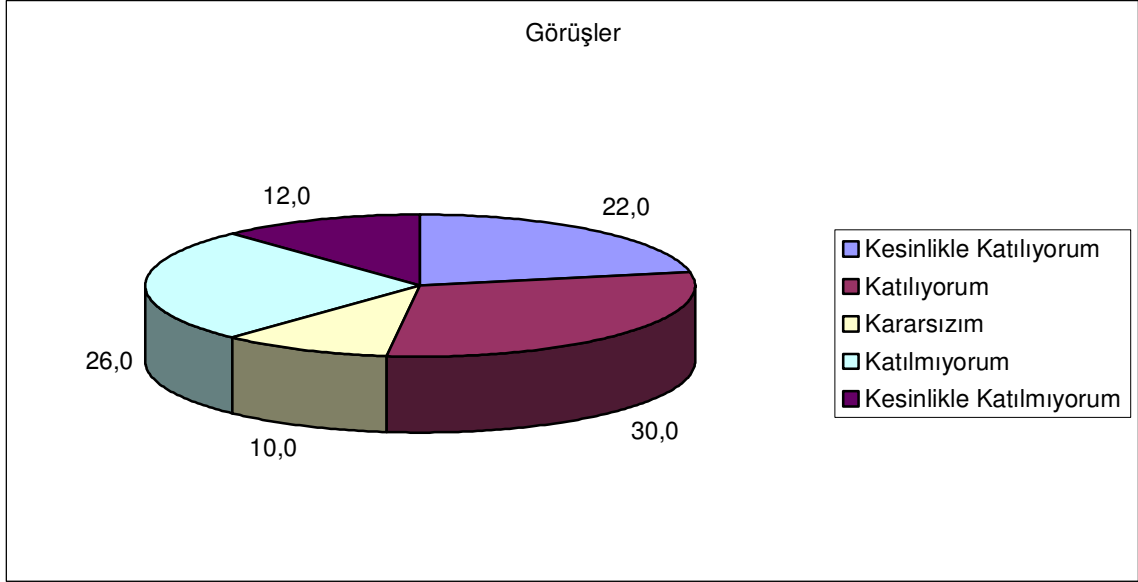

“Sigorta hasar ekspertizi ve ekspertiz raporu olmadan da hasar dosyaları sağlıklı sonuçlanabilmektedir” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 42’si katılmamakta, % 34’ü kesinlikle katılmamakta, % 10’u kararsız kalmakta, % 10’u katılmakta, % 4’ü kesinlikle katılmaktadır.

Tablo 21: “Sigorta Şirketleri Hasar Maliyetlerini Düşürmek İçin Sigorta Eksperti Görevlendirir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	11	22,0
Katılıyorum	15	30,0
Kararsızım	5	10,0
Katılmıyorum	13	26,0
Kesinlikle Katılmıyorum	6	12,0
Toplam	50	100,0

Grafik 21: “Sigorta Şirketleri Hasar Maliyetlerini Düşürmek İçin Sigorta Eksperti Görevlendirir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

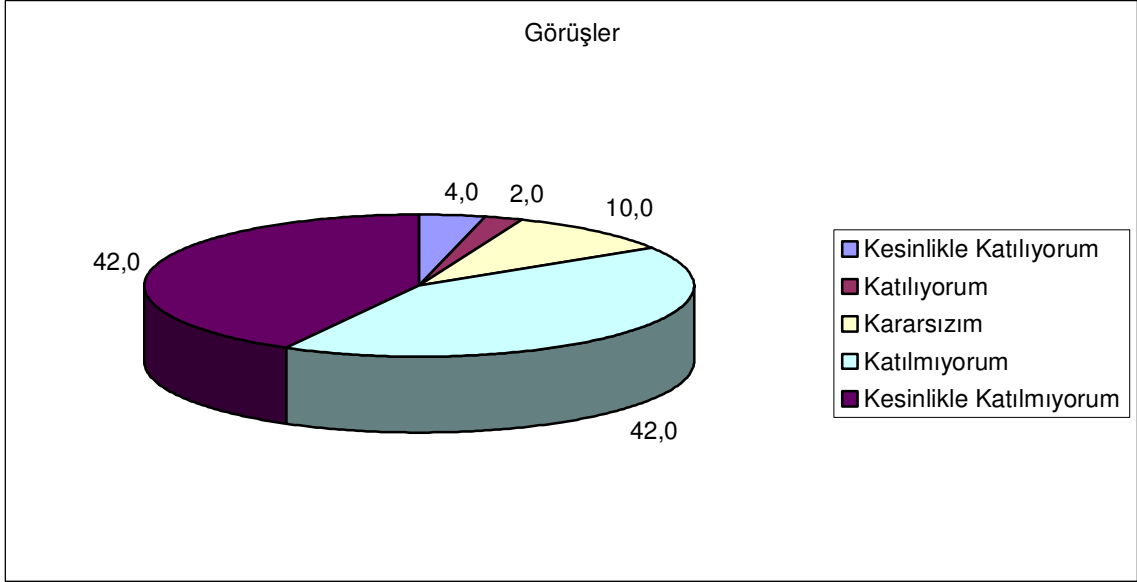

“Sigorta şirketleri hasar maliyetlerini düşürmek için sigorta eksperti görevlendirir” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 30’u katılmakta, % 26’sı katılmamakta, % 22’si kesinlikle katılmakta, % 12’si kesinlikle katılmamakta, % 10’u ise kararsız kalmaktadır.

Tablo 22: “Sigorta Ekspertleri Hasar Maliyetlerine Ek Yükler Getirmektedir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

Görüşler	Toplam İçindeki Adet	Yüzdeler (%)
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,0
Katılıyorum	1	2,0
Kararsızım	5	10,0
Katılmıyorum	21	42,0
Kesinlikle Katılmıyorum	21	42,0
Toplam	50	100,0

Grafik 22: “Sigorta Eksperleri Hasar Maliyetlerine Ek Yükler Getirmektedir” Görüşüne Katılanların Dağılımı

“Sigorta eksperleri hasar maliyetlerine ek yükler getirmektedir” görüşüne, sigorta sektör mensuplarının % 42’si katılmamakta, % 42’si kesinlikle katılmamakta, % 10’u kararsız kalmakta, % 4’ü kesinlikle katılmakta, % 2’si ise katılmaktadır.

ALTINCI BÖLÜM

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta eksperliği mesleğinin toplumda geçerli ve saygın meslek olduğu görüşünü taşımakta, yine büyük çoğunluğu, sigortalıların sigorta eksperine güven duyduğuna inanmaktadır. Katılımcıların tamamının ise, sigorta eksperlik hizmetinin gerekli bir hizmet olduğu görüşüne katıldığı anlaşılmıştır.

Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta şirketleri ve sigortalıların sigorta eksperleri üzerinde yaptırım gücünün bulunmadığı görüşünü taşımakta, ancak bir kısmı ise, sigorta şirketleri ve sigortalıların eksper üzerinde yaptırım gücü bulunduğunu belirtmektedirler.

Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta eksperleri hasar maliyetlerinin kontrolünü sağlamaktadır görüşünü taşımaktadır. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu, sigorta şirketleri için hasar maliyetleri açısından sigorta eksperinin vazgeçilmez bir unsur olduğu görüşünü taşımaktadır.

Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta eksperlerinin hasar sonrası mutlaka görevlendirilmesi gerektiği görüşüne katılmaktadırlar. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu, sigorta eksperlerinin muallak hasar tespiti ve muallak hasar karşılığı hesabı ayrılması için en doğru ve etkili bilgiyi verdiği görüşünü taşımaktadırlar.

Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta eksperlerinin sağladığı mali faydanın her zaman net olarak ortaya çıkmadığı görüşüne katılmakta. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu, sigorta eksperlerinin hasar maliyetlerini düşürme gibi bir görevi olmadığı görüşünü taşımaktadırlar. Katılımcıların bir kısmı ise, sigorta eksperlerinin hasar maliyetlerini düşürme gibi bir görevi olduğu görüşünü taşımaktadırlar.

Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta eksperlerinin sigorta dolandırıcılığı ve sigorta şirketlerine karşı doğabilecek kötü niyetli hareketleri engellendiği görüşünü taşımaktadırlar. Yine katılımcıların büyük çoğunluğu, sigorta

ekspert raporlarının hasar inceleme süresinin kısalması açısından olumlu bir katkı sağladığı görüşünü taşımaktadırlar.

Sigorta sektör mensuplarının tamamı, sigorta eksper raporunun hasar dosyasının etkin zaman aralığında hatasız sonuçlanmasında fayda yarattığı görüşünü taşımaktadırlar. Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğunun, sigorta hasar ekspertizi ve ekspertiz raporu olmadan da hasar dosyalarının sağlıklı sonuçlanabileceği görüşünü taşımadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Sigorta ekspertiz faaliyeti ile sigorta eksper raporunun faydalı ve gerekli bir hizmet olduğu sonucu ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta şirketlerinin hasar maliyetlerini düşürmek için sigorta eksperini görevlendirdiği görüşünü taşımaktadırlar. Ancak bir kısım katılımcı ise sigorta şirketlerinin hasar maliyetlerini düşürmek için sigorta eksperini görevlendirmede görüşünü savunmaktadırlar.

Sigorta sektör mensuplarının büyük çoğunluğu, sigorta eksperlerinin hasar maliyetlerine ek yükler getirmediği görüşünü taşımaktadırlar.

Ankete katılan sigorta sektör mensuplarının genel görüşüne göre sigorta eksperini, sigorta şirketleri açısından vazgeçilmez bir unsur olmakla birlikte, hasar dosyalarının etkin zaman aralığında sağlıklı ve düşük maliyetle sigorta şirketlerine ek yükler getirmeden sonuçlandırabilmektedirler. Ayrıca hasar eksperleri görünmeyen maliyet kalemlerinin minimize edilmesinde rol oynamaktadırlar.

Son yıllarda sigorta şirketlerinin maliyet düşürme arayışlarında sigorta eksperlerini hedef aldığı görülmüş, hasar dosya maliyetlerinin düşürüldüğü zannı ile hasar dosyaları sigorta eksperini görevlendirilmeden sonuçlandırılmaya başlanmıştır. Sigorta şirketlerinin hasar kontrolünü düşük maliyetle sağlama arayışları üzerine, sigorta eksper ruhsatı olmayan kişi ya da kuruluşlar devreye girmiş ya da sigorta eksper ücretleri kısıtlanmak sureti ile sigorta eksperinin şirkete neden olduğu maliyetler minimize edilmeye çalışılmıştır. Tüm bu usulsüz ve yanlış uygulamalar hasar maliyetlerinin görünmeyen yüzünde olumsuz etkiler yaratmış, dolayısı ile sigorta sektörü kan kaybetmeye başlamıştır.

Sigorta ekspertiz ücretlerinin minimize edilmesi amacı ile sigorta şirketlerinin uygulamış olduğu düşük ücret politikaları, sigorta eksperlerini daha fazla hasar dosyasına bakarak birim maliyetlerini düşürme arayışına sürüklemiş, bunun neticesinde ise sigorta eksperleri hasar dosya inceleme sürelerini sınırlandırılmak zorunda kalmış ve iş yükü nedeni ile hasar dosyalarının dikkatli incelenememesi sonuçları ortaya çıkmıştır. Dolayısı ile sigorta şirketlerinin uygulamış olduğu maliyet minimizasyonu politikaları olumsuz sonuçlar doğurmuş, sigorta eksperleri son yıllarda sıkıntılı dönem içerisine girmişlerdir.

Sigorta eksperlerinin sektörde önemli bir yeri olduğu görülmekle birlikte, sigorta eksperlerinin saygın duruşlarını yıllardır korudukları da görülmektedir. Sigorta eksperlerinin Sigortacılık Kanunu'nun da tam olarak yer almadığı, Sigorta Eksperleri Yönetmeliği'nin ise istenilen bir düzeyde olmadığı ortamda hizmet vermeye devam eden sigorta eksperleri, meslek odası ve etkin bir örgütlenme biçimine de sahip değildirler. Bu nedenle sigorta eksperlik mesleği sektörde zayıf düşerek tarafsız duruşunu kaybetmektedir.

Sigorta eksperleri sigorta şirketlerinin hasar maliyetlerini minimize ederken, sigortalıların isteklerine cevap verebilmekte, sigortalı ve sigorta şirketini uzlaşmacı tavrı ve bilgi birikimi ile ortak noktada buluşturmakta ve sigortacılığın faydasının gerçekten görülmesi gerektiği an olan hasar anında, sigorta şirketini temsil etmektedir. Tüm bu sürecin kusursuz ilerlemesini sağlayan sigorta eksperlerinin sıfır hata ile çalışmak zorunda olduğu, sektör mensuplarının bildiği bir gerçektir.

Sigorta şirketlerinin, eksper seçimi, görevlendirilmesi, sigorta eksper ücretlerinin değerlendirilmesi ve ödenmesi konularında sistemli çalışmadıkları görülmekte, sigorta eksperleri için istikrarlı çalışma zemini sağlanamamaktadır. Sigorta eksperleri için en önemli sorunlar ise sigorta şirketlerinden iş alamama, talep ettiği ücreti alamama, sigorta şirketinde insiyatif sahiplerinin kişisel tercihleri, sigorta eksperine iş verilip verilmeyeceğinin kişisel kararlara bağlı olması olarak sıralanabilmektedir. Tüm bu sorunların sigorta eksperinin tarafsızlığını ne derecede sarsacağı ise tartışma konusudur. Sigorta eksperlerinin tarafsız, bağımsız biçimde sigortalı ve sigorta şirketinin ortak menfaatlerini korumak sureti ile görevini yerine getirmesi gerektiği belirtilmekte ancak sigorta ekspertiz ücretleri ve iş akışının sigorta şirketlerinden sağlandığı şu an ki

düzende, sigorta eksperleri tarafsızlığını ne kadar koruyabileceği düşünülmesi gereken bir durumdur. Sigorta eksperlerinin iktisadi faaliyetlerini sürdürebilmeleri için, sigorta şirketlerine ve sigorta şirketi yönetimine yakın olması gerektiği tartışılmaz bir gerçek olarak göz önündedir.

Sigorta eksperlerine sektör destek vermeli, sigorta eksperlerinin bağımsız ve tarafsız duruşu desteklenmeli, sigorta eksperleri etkin bir örgütlenmeye kavuşmalıdır. Sigorta şirketleri, diğer sektör kurumları, sigortalıya ve sigorta şirketlerine hizmet veren bu müesseseye, gerekli destek ve yatırımı yapmalıdırlar. Geri dönüşü yine kendilerine olacak bu yatırımlar koordineli bir biçimde yürütülmelidir.

KAYNAKÇA

ACİNAN, Hilmi; Sigortaya Giriş, Can Matbaa, İstanbul, 1998.

ALPAY, Timuçin; Temel Sigortacılık Bilgileri ve Uygulamalı Hasar Yönetimi, Yüce Yayınları, İstanbul, 2001.

ATALAY, Ali Utku; Avrupa Birliği Perspektifiyle Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Kapsamında Türk Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Yayınları, Ankara, 2004.

AVCI, Adnan; Özel Sigorta Kanunları Uygulaması ve Mevzuatı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1997.

BABAOĞLU, Şakir; Sigortacılığa Giriş, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler M.Y.O. Sigortacılık Bölümü Yayını, İstanbul, 1992.

BAYKARA, Hasan Hüseyin; Sigorta İşletmelerinde Hasar Maliyetlerinin Hesaplanması Muhasebeleştirilmesi ve Bir Uygulama Örneği, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996.

GÜLCEMAL, Erol; Sigorta Hasar Ekspertizinin Sigorta Sektöründeki Yeri ve Önemi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.

GÜVEL, Enver, GÜVEL, Afitap; Sigortacılık, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004.

KARAYALÇIN, Yaşar; Risk-Sigorta-Risk Yönetimi, T.İş Bankası Vakfı, Ankara, 1986

MEMİŞ, Tekin; Yangın Sigortasında Riziko, Seçkin Basım Yayım, Ankara, 2001.

MÜHÜR DAROĞLU, İzzet; Sigorta Ekspertizleri Psikoloji ve Tatbikat, Başaran Basım, İstanbul, 1977.

NOMER, Cahit, YUNAK, Hüseyin; Reasürans, Ceyma Matbaacılık, İstanbul, 1998.

NOMER, Cahit; Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, Çeltüt Matbaacılık, İstanbul, 1977.

ÖZBOLAT, Murat; Temel Sigortacılık, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.

ÖZKAN, Turgut; Sigortacılık Sektöründe Elemanter Branşlarda Her Yönüyle Hasar, Haliç Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002.

PFEİFFER, Christoph; Reasüransa Giriş, Destek Reasürans T.A.Ş. Yayınları, İstanbul 1992.

SERGİCİ, Erdoğan; Sigorta ve Pazarlama-Makaleler, Can Matbaa, İstanbul, 2001.

TEKAND, Dündar; Dolu Sigortasında Hasar ve Ekspertiz, Mars Matbaası, Ankara, 1976.

URALCAN, Şebnem; Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi, Beta Basım A.Ş., İstanbul, 2004.

ÜNSAL, Dinçer; Muhtelif Branşlarda Hasar İle İlgili Uygulama Notları, İstanbul Üniversitesi Sigorta Ekspertiz Uzmanlık Eğitimi Ders Notları, İstanbul, 2003.

YUNAK, Hüseyin; Nakliyat Sigortaları Terimler Sözlüğü, Ceyma Matbaacılık, İstanbul, 1994.

<http://www.sigortacilik.gov.tr> / 03.05.2008

<http://www.tsrbs.org.tr> / 03.05.2008

Yararlanılan Kanunlar-Yönetmelikler:

Türk Ticaret Kanunu

Sigortacılık Kanunu

Sigorta Ekspertiz Yönetmeliği